

አሉላ አባ ነጋ

ታሪካዊ ልቦለድ

በግምት ውስጥ

ኩራዝ አሳታሚ ድርጅት
ገጠላዊ

ክራም አላማርያ ኢንተርፖርት
Karm Publishing Agency

ክራም ክራም
No. { 112719

ፖስታ ግ. ቁ. { 38,933
P. O. Box

ክራም አላማርያ
ኢንተርፖርት

ADDIS ABABA
ETHIOPIA

ሙዚካ ስልክ የተጠቀሰ ነው
All Rights Reserved

የፊልም ስልክ — አቶስ አግረ

ወ. አቶስ አግረ

አዲስ አበባ

መቶኛ ዓመት መታሰቢያ

የተዘጋጀ

ምስጋና

በዚህ መጽሐፍ ጥናትና ዝግጅት
በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ፣ 'የኢትዮጵያ ጥናትና ምር
ምር ኢንስቲትዩት'፣ እንዲሁም የዩኒቨርሲቲው የታሪክ
መምህር የሆኑት ዶክተር መርዕድ ወልደ አረጋይ ላደ
ረጉልኝ ትብብር ልባዊ ምስጋናዬን አቀርባለሁ ።

የጸሐፊው ገጽ—በረከት

እንዲህ አስ አሉላ ።

ተሻገረ ቢሉት ተይ ባሕርን ጠላት፣
አሉላ ተቆጣ ነደደ እንደላት ።
'ሜን' አለ 'ፈረሴን ወልውል ጉራዴዩን፣
አውርድ ከገድገዳ ጦርና ጋሻየን፣
ግንም አይረግጣትም ውዲቱን አገረን ።
ምታ፣ ነጋሪቱን ንፋ መለኸቱን ።
ጆገናው ሁሉ ይከተት ይበለፍ ይታጠቅ፣
አገር መደረገዋን ይነገረው ይወቅ ።'
ሰጥ ሠራዊቱ የጠላትን ድፍረት፣
ጥቃቱ ሆነበት የመረረ አራት ።
'እንሐድ እንዝመት ጠላትን እንውቃ፣
ከንዳቸንን ይየው ትዕግሥታችን ይብቃ፣'
በረብረቡ ገደል በገንዳ ቱልቁለት፣
የዳግስን ሚዳ የስሐጢን ኸረት፣
የአሉላ ሠራዊት ተርመሰመሰበት ።
እገኘው ጠላቱን ተድአሊ ላይ ሠፍሮ፣
ምሽጉን ገንብቶ መድፉን አነጣጥሮ ።
'በለው!' አለ አሉላ 'ግባ ተደባለች፣
አላየው ከንድህን ግንነትከን ይወቅ ።'
አልቀረም አንጀቱ ጢሶ እንደ ነደደ፣
የጠላቱን አንገት እያወራረደ፣
ጣለው በጉራዴ አጫደው ከመረው፣
ተድግሲ ዕልል አለች፣ አሉላን ደሰ አለው ።
ከዚያ በኋላ ነው፣
አሉላ እንዲህ ያለው።

'አንድ ጊዜ ከንዴን አቅምዋለሁ' ለ
 ደግሞ ብት ካሉ እደግግዋለሁ ለ
 ራሱ ቀይ በአር ደግበር ነው ማለ፤
 የኖረ ነውና ከጥንት እስከ ዛሬ ለ
 'እኔ የሐድሱለት ሮጥን ልገዛ፤
 ያኔ ምናልባት ቢበዛ ቢበዛ፤
 ጣሊያንም በሐጢ ሊመጣ ይችላል፤
 ከዚህ አልፋለሁ ቢል ከንዴ ይደግሙዋል ለ
 የኢትዮጵያ ጀግና ይበባብረዋል ለ
 ይህ ነበር ምኞቱ የቆራጥነቱ፤
 አሉላ አባ ነጋ የታገለበቱ ለ
 «አገሪን የነኩ የደረሩ ሁሉ፤
 በኢትዮጵያ ጀግና ከንድ ይጻፃሩ»
 ለሙ ጥሩ ጀግና አሉላ አባ ነጋ፤
 ጠላት በጉራዲ ሲነጻ ሲያገጋጋ፤
 በአውሮፓ አሐፊ ያስመሰከረ ነው ለ
 የአሉላን ጀገንነት ግንዛቤ አሉ እግረው፤
 እርትራን ሲጠብቅ፤
 በምዕራብ በምስራቅ፤
 በደቡብ በሰሜን፤
 'አንትኩ' ይል ነበር 'አትድረሩ አገሪን' ለ

አርአዲስ

ገጽ

መግቢያ	8
ወይ ያቶ ዕለት	1
ትኩር ጥያቄ	16
ገጥሞ ግራኪ	40
የጉራው አንበሳ	45
የግበረራሪያው ዳላ	75
«ግሩጃ አል»	86
ቴርጠኛው አሉላ	94
አሉላና አንግሊያች	115
ባለግሉ ተጠረጠሩ	123
«ነጭ ወታደር ምዕጥ ገባ»	131
የኩረት ጦርነት	148
አሉላ እምራሪያ ምዕጥ	162
አሉላና ሊጣሊያኖች	167
መለግመው በታገ	180
እንግሊዞች	190
ጊንዳሪ	207

ጦርነት	237
ችሎት	253
አግላጅነት	263
ግልጽነት ፡ አሉላና ሙራብ ምላሽ	280
ምኒልክና ጣሊያኖች ፡ ትግራይና ሁለቱ ራሶች	311
መንገዝ አሉላና ምኒልክ	362
አሉላ በዐድጥ ጦርነት	394
የሁለቱ ራሶች ፍጻሜ	403

መ ግ ቢ ያ =

ሆን ተብሎ በልጅነት አለምርአትን ውስጥ የጀግናት ገድል እንዲተረጎም የእነርሱን ፈላጊ እንደገነዘብን እንዲያደርጉ ፡ የታዘዙና የሠለጠኑም ይመስላል ፡ የመንደር ሽግግሮች እርስ በእርስ ቸው ሲጨዋው ከአባቶቻቸው በፊት የነበሩትን ጀግናት ስምና ዝና እያነሱ መጣል ያዘውትሩ ነበር ። በቴዎድሮስ በየሐንሱ በምኒልክ በመነ መንግሥት ፡ በማይጨው ጦርነትና በአርበኝነቱ ወትት የነበሩ ታግኝ ጀግናት ዝና ፡ በኢትዮጵያ ተወልዶ ያደገ ሁሉ የጭውውት መጀመሪያ መሆኑን ያውቀዋል ።

ገና በልጅነቱ ወራት በመንደሪ ሽግግሮች እንደበት የገገር መጀመሪያ ከሆኑት ጀግናቻችንም አንዱ አሉላ አባ ነጋ ነበሩ ።

«አዲ ተክለ ጊዮርጊስን የማረኩ ፡ ቱርክን (በዚያን ጊዜ ግብፅን ቱርክ እየተባለ ይጠራ ነበር) ፡ ድርሱሹን (ሱዳንን) ፡ ጣሊያንን ድል የመቱ ፡ አዩ ጀግና አዩ ወንድ ፡ እናት ወለደች እየተባለ ሲነገር በየጊዜው የምስግው ታሪክ ነበር ።

ምንም እንኳን የልጅነት አለምር እንደ ነጭ ጨርቅ ሁሉ ንም ቀለም ለመቀበል የሚችል ቢሆንም ፡ የራስ አሉላዉ ታሪክና ዝና በመላ አካላቱ የሠረፀ ብቻም ሳይሆን ፡ እኔ በጉለመስኩ ቲጥር አብሮ የሚገለጽሁ እየሆነ ሐዲ ።

የመንደራችን ደብር አለቃ የነበሩት የኔታ ትኩ እስከ ዳዊት ደገማው ቢያስተምሩንም ፡ የአሉላን ታሪክ ሊያስነብሩን ወይም ሊያስተምሩን አልቻሉም ነበርና ፡ እርሳቸውን ከነትምህርታቸው እዚያው ትፎ ፡ ወደ ከተማ ኮብልዬ የዘመናዊዉን ትምህርት ግዕድ ተሳታፊ ለመሆን በቃሁ ። ከዚያም በልጅነቱ እንደ ተረት ተረት

ደገ ይወዱ ነበር። የባለቤታቸውን የአግባብ አምላኩን ተዘክሮ ያበሉትና ያጠቡት ስርየና ለደካማ ነበር።

ራስ አሉላ፣ ቀራጥ ደግና፣ ፍትሕ ዐጥቲ ስለነበሩ እርሳቸው የራሳቸው ፍርድ ረረንጅ ከመጣ ወዲህም አልተሻረጉም።

አመት ወርቁ አግም፣ ስለራስ አሉላ የሰጡትን ምስክርነት በግረጋገጥ እንግሊዛዊው ነጋዴ ኢ.ቢ. ሞይልድ «ከ83—87 በሰዓት ውስጥ» ማስተባበሉ ወደሐፋ ላይ፣ «ራስ አሉላ ቁመታቸው አምስት ሜትር ከዘመኝ አፅን ይሆናል። ደረታቸው ሰፋ ያለ ትካሽ ሻቸው የሞላ ስለነበረ ቁመታቸውን ወጥታል። ጉበዝ፣ ረረሰ መጋለብና ተኩስ የሚያዘውትሩ ነበሩ። ረታቸው ሞላላ ተልጣፋ እናንጃቸው ተጥያለ፣ አፋቸው ጠባብ፣ ጥሪሶቻቸው የሚያግኙሩ ጸጉራቸው ወርቅማ ነበር። በግል እንግዳ ሲያነጋገሩ ካልሆነ በቀር ከእነዚህ ሰዎች ረታ አይበቁም ነበር። ረታ ሲሉ ያለደስታሉ ተግባራትን የሚታይባቸው ቢሆኑም፣ በቀም ነገር ገንገር ላይ ዝንፍ የማይሉ እንደ ሐውልት ድርቅ ያሉ ናቸው። በጣም ዝነኛ ናቸው። ረጣንና የተመሰገኑ አዝማች ናቸው። የውጊያ ስልት ያውቃሉ። የሀገራቸውን ጉዳይ ቸል የማይሉ ነበሩና የገብአቸውን ተገኝቶ ስለደረሱበት ድል ሊያደርጉባቸው ችለዋል። ሲል የራስ አሉላን ባሕርይ ያሳውቀናል።

ከአሥመራ ወደ ምዕጥ በሚወስደው መንገድ ከሻያ አምስተኛው ኪሎ ሜትር ላይ ከምትገኘው ነፋሲት የተባለችው መንደር በስተምሥራት የሚገኘው የደብረ ቢዘን ገዳም አበ ምንት የነበሩት መምህር ተወልደ ብርሃን ከገዳሙ አጥኝተው ከጣለዝ ወደ አግርኛና ትግርኛ ተርጉመው በሰጡኝ ጽሑፍ ላይ ደገ።

«ራስ አሉላ በተፈጥሮአቸው ትሑት፣ የጥህ፣ ርገሩን ሃይማኖታዊ ነበሩ። በልዕልና ለሚመጣቸው ግን በወሰኑት ነገር ጸጉ ወደጎላ የማይመለሱ ናቸው። በመከራና በጭንቅ ጊዜ ደግሞ አውነተኛ እርባና ስሙጥሩ ሠጋ የማይሉ ኃይለኛ ነበሩ።

ራስ አሉላ፣ የጦርነት ጉዳይ ይወዱ ነበሩና በየጊዜው ሠራዊታቸውን ግብር እያበሉ፣ ወታደሮች ሲያሰርክሩ ለባለሙያው

ሙያውን ያስቀጥሩ ነበሩ። ደግሞ በየጊዜው በሰዎች በወርም ሠራዊታቸውን እየሰበሰቡ ጠመንጃ፣ ጉራዴ፣ ሰፍ እያደሉ፣ «ጠመንጃህን ተኩስበት፣ ጉራዴህን ምዝዝ፣ ባለሰይፍም ፋጥ» እያሉ ወታደሮቻቸውን መፈተሽ ልግናቸው ነበር። ስለዚህ «አሉላ መጣ» ሲባል ጠላት ሁሉ ይንሸቀሸቅ ነበር።

ራስ አሉላ፣ በተድላሊ ጣሊያኖችን ድል ከመቼ በኋላ የግራ አቅራቢ እንዲህ አለ።

«ሐሽከር ረንታል ዝበለ ንባሪ
ሐሽከር በዝብዝ ዝበለ ንባሪ
ጉይታ ሐግሰን ምድሪ ቀሪ
ጉይታ አሳውርታ ገምገሞ ባሕሪ
ወደረኛ ጣልያን በዓል ምስሪ
ወደረኛ ቱርክ በዓል ምስሪ
ወደረኛ ድርቡሽ ሐጂ ነሪ
ሐዲርን፣ ነጂሕን ብሐደ በመሐራሪ
ይውሐጠና ዝብሉሽ ከምባሕሪ
የንድደና ይብሉሽ ከምባሕሪ
የዓብጠና ዚብሉሽ ከምባሕሪ
ከም አምበጣ አብ ጉቦ ሰፋሪ
መጋረጃ ሐበሻ መቄህ ሰባሪ
ድናኔ የብሉኳ መነጻሪ፣
ኩሚትካ ተእትም ትህቲ ምድሪ
መሐር ኢሉሙኳ ዘይመሐሪ
ግብር ኢሉሙኳ ዘድይገባሪ
አብልብሻ ተደሐፋ አታምከሪ
ከም አባነጋ መንጥ ፈጣሪ
በእግዚአብሔር ደሐ ኩይነ ብፈጣሪ
ከንስምጭ ደጥ ነገ ነጋ ጉይታና
ላኒሊም ትግጦም ከምደመና
ገድሻ ትፀንሐም ብትሕትና
ገሐያል ትፀንሀም ብልላልና
ናይ ልቦም ዝገብሩ ከምእወረእና፤

ጉዳዩ ልት ለጁን ሊያስተምር ፈረሰ ፡
አሉላ ልት ለጁን ጥይት ሊያስተኩስ ፡
እነረ ተባብራ ካለረገጠች እርከብ
ነገራችን ሁሉ የእምባይ ካብ ፡ የእምባይ ካብ።

ብለው አስናረውታል ፡

በፋትና ዝርዝር እይነረው እንጂ ፡ በሌራስ አሉላ ግንን
ትና ዝና ብላትን ጌታ ግንተው ሥላሴ ወ/መስተል ፡ እቶ ተክለ
ጌድት መኩሪያ ፡ ኩሉኒል ይርላው ለባርጋቸው ፡ አባ ገብረ የሱስ
ጋይሉ ፡ ደጃዝማች አብርሃ ተሰማ በየመገኛቸውና በየጋ
ዜጦቹ ሲያስተምሩትን ኑረዋል ፡

በተለይም ደጃዝማች አብርሃ ተሰማ የተባሉ የኦርትዶክስ
ሀገር ተወላጅ በ1938 በአሥመራ ከተማ ይታተም በነበረው
«ሰሙናዊ ጋዜጣ» ላይ በአሰራሩት ጽሑፍ ፡

«እንደት ነህ አሉላ አባ ነጋ
ለአሉም ቁቢ ልጅ የዘራጋ
ሽባሽ ፈረሰ የሚያላጋ
ትቆርጣቸዋለሁ እንደ ሥጋ
ትሰነጥታቸዋለሁ እንደ ዱጋ
እንደት አለህ አባ ነጋ አሉላ
በአሥመራ የነበርህ መዝጊያ ቡላ
በምጥዋ የነበርህ መዝጊያ ቡላ
ዐይነ በእሳት ጉራዴ ተሰላ
ጉራዴህ ጣሊያንን የሚበላ
የበረሳው አሽከር ብሉ ቢወጋት
ቁሚ ወክሮምሚ ቢላት
ገምስ አለች ፡ ተሰነጥታች ከሁለት
የበረሳ አሽከር የሽላም ሥራ
ካንተ በጌላ ምርክብ ተሸገራ
ጣሊያን እርድ ሠርቶ በአሥመራ
የበረሳ አልጋ እገራዋ ተሰባራ
እንዲሁ ልትጠፋ ብላ
አጠፋህክ እነንብሳህ ንብላ።»

ሊሉ የጠቀሱት ሕዝባዊ ግጥም አሉላን በይብልጥ እንገዛ
ናቸው ተጨግሮ ተገዲል ሆናል።

ከራስ አሉላ የልጅ ልጅ ከፈታውራሪ በየ አብርሃ ጋራ
በንግዳዊት ፡ «አያትም ራስ አሉላ ትግራይ ውስጥ አባላቸውን
ጊዜ 'ወዲ ቁቢ' (የቁቢ ልጅ) እየተባሉ ነው የሚጠሩት 'ቁቢ
ምን ግለት ነው' አልኳቸው።»

«ቁቢ ግለትም ያንበሳ ቁራ ግለት ነው» አሉኝ ፡

«አባነጋ ግለትስ?»

«አዲ የሐንስ የራሳቸውን ፈረሰ ቢሸልሙባቸው ያወጡ
ላቸው የፈረሰባቸው ስም ነው።»

«እስቲ ስለ አያትም ስለ ራስ አሉላ የሚያውቁትን ያህል
ያሟውቁኝ?»

«ዛሬማ እርጅቹ ሰግጊያ ዓመት ሆናኝ? ስንቁ ትዝ ይለኛል
ልጄ! ገድላቸውን አልጻፍነው ፡ እንዲሁ የወሬ ወሬ ሆኖ ተረ።
የወሬ ወሬ ስትውልደ ትውልድ ሊተላለፍ ነው ፤ ተደም ብለህ
ላላረጅ አግኝተኸኝ ቢሆን ኑር ብዙ ብዙ ነገር አጫውትህ ነበር ፤
ዛሬማ ሁሉ ተዘንገቶኝ ምኑን ተምን እድርጌ እነገርሃለሁ? ፈረ
ንጆች ይልቅ ጽፈውላቸዋል ቢባል ስምቻለሁና ያንኑ ብታፈ
ላልገው አይሻልም?» ብለው ተያቂዩን ወደ ባሕር ግድፍ
ወረወሩብኝ ።

ቢሆንም ፡ አእምሮአቸው የደበተው ትዝታ እንደማይታጣ
በመተማመን ፡ «እንዲያው መቼም አንሳንድ ጊዜ የምትጨዋው
ቀበት ትዝታ ይኖር ይሆናልና የሆነውን ትዝ የሚለዎትን ቤት
ገሩኝ?» ብዬ አትኩራ ስመለከታቸው ፡ እምባይ ወደ ሰግጊያ ተወ
ርውራ እስክትመለስ ድረስ የሚወስድባትን ያህል ጊዜ ቢያ
ንሰላስሉ ቀዩኛ ጉረርአቸውን አስሰልሰው እኒን ጊዜ ብለው
እያዩኝ ፡ «ደጃች ገዛሽኝ የለያትን የራስ አሉላን የእገት ልጅ
አግብተው ይኖሩ ነበር ። ደጃዝማችነታንም የሰጡባቸው አያቱ
ናቸው ። በጌላ ገዛሽኝ እያትን ከድተው ለራስ መንገዝ ገቡ።»

ግዛት ወጣት ሲሆን፤ ተከታዩ አምላሱ ደግሞ የዐሥራ አራት ግዛት ጉባዓ ነበረች። ለዐብቲም መምህር ተተጥርላቸው በግቢያቸው ውስጥ ይገራሉ። ምንም እንኳን አሉላ የባልገላ አርአያ ድምፁ አሸከር ቢሆንም፤ እርሱ እንደ ተመላኩ ምርጥ ጠመንጃ ይዞ ተከታይ ከመሆን ደረጃ አልወጣም።

አሸከርነቱ ለደበበና ለአምላሱ ሆነ። የዐብቲን እግር ያጥባል፤ ዐብቲንም ይላላካል፤ ዐብቲም ሲወጡና ሲገቡ ይከተላል።

አርአያ ድምፁ የቀት የሰበና የድኩላ ሥጋ እጅግ አቸብቀው ይወዱ ስለነበረ፤ ድኩላና ለሰ አድና ገድሎ ወይም በወጥመድ ይዞ ለግሪያተርባላቸው አሸከር ልዩ ጉርጃና ሽልማት መስጠት ያዘወተሩ ነበር። የአውራ ሥጋ ጥብቡንና ጃግጣውንም ለሌላ ቀርቶ ለላጆቻቸው እንኳ ጭንጃይሽታችሁ። እያሉ ከግጉረሱ በቀር እንደ ልባቸው አያሰጡባቸውም ነበር።

«ደበበ ተኳሽቱ ብትሆን ኑር፤ የአውራ ሥጋ ታጠግበን ነበር» ብላ አምላሱ ወንድሟን አንድ ተገ ስትቀላድብት፤ አሉላ ስምቷት ኑር ይህችኑ ሲያምሰሰላል ቆይቶ ከዕለታት አንድ ተገ ከልባቷ ቤት ወደ አክሱቷ ቤት ስትሔድ ጠመንጃ ይዞ ሲከተላት ጣጋ ብሎ፡

«የአውራ ሥጋ ትወጃለሽ» ብሎ ጠየቃት።

«ምነው ገድለህ ልታመጣለኝ ነው?» ብላ መልሳ ጠየቀችው፤ ከአሽመራጂ አስተያየት ጋር።

«መተኮስ አልችል መሰለሽ»

«ተኮሱን ግን ምን ይተኮሳል አነጣጥር መጣሉ ነው እንጂ የወንዶች መልያው» አለችው።

«ለመሆኑ የምን አውራ ሥጋ ነው የምትወጁት»

«የውጥ መርጠህ ነው የምታመጣለኝ?» ብላ እንደ ገና አሸጋጠጠችው።

«ተኮ፤ ባሕትም በወጥመድ እይላለሁ።»

«ከሆነ ለህግ ቅትና ሰበ ነው የምወደው፤ ያስለመዱኝም የእነርሱን ሥጋ ነው» አለችው። ይህን ከተገንገሩ ከሞሰት ቀናት በኋላ ከረፋዱ ላይ አሉላ ሰበ ገድሎ ልጅ አሸከም ወስዶ ሰጣት። ከዚያ በኋላ ቅት በወጥመድ ሰበና ድኩላ በጥይት እያመረተ ማትረቡን በመቀጠሉ አምላሱ ለአባቷ ነገራ ጠመንጃ አሸለመችው። ባልገላ አርአያ የሸለሙት ጠመንጃ ደግሞ በዘመኑ ብርቅ የነበረችው መሣሪያ ነበረች። እርሷም ግሰሪያ ኩታ ሸለመችው።

በተኳሽነቱና በአፋኝነቱም ብቻ ሳይሆን፤ አሉላ ለጌታው ቤት አባባ ተቆርጶና ታግኝ በመሆኑ፤ በጌታው ዘንድ እጅግ ተወዳጅ ባልግሏ ሆነ። ቆይታም ከልጆች አሸከርነት ደረጃ ወጥቶ የራሳቸው የባልገላ አርአያ አንጋች ሆነ።

እያደርም አሉላ የጌታው ምሥጢረኛ እየሆነ በመሔዱ፤ አምላሱ ስትደሰት ወንድሟ ደበበ በቅናት ልቡ እያበጠ ሐደ። በየአውራጃዎችና ወረዳዎቹ እየተላከ ለጌታው አስፈላጊ የነበሩ ጉዳዮችን ማቀለጣጠፍ ጀመረ። ሕዝቡ ለጌታው የግሪያ ቀርቦውን ጉዳይና ሰጦታ ይቀበላል። ወደ ምዕተም ከነጋዴዎች ጋር እየሔደ የባሕር ግዳ ዕቃዎችን ጠመንጃና ጥይት መግዛት ጀመረ። እነዚህም ሁኔታዎች የአሉላን ዕውቀት የአስተላለፍ ጋይላና ልቀት እያሰፋሰት መጡ። በተለይም ምዕተ ደርሶ መርከቦችን ዐይቶ፤ ጥትግቸውን በመገንዘብ ለዚያ የባሕር ዳር ለሆነው መራትና ከብር በሕይወቱ ሙሉ ያልተዘተዘ ፍትርና የጀግንነት ወኔ እደረባት። በዚያ ዘመን ከልዩ ልዩ አገሮች በቀይ ባሕር ሲተላለፉ የነበሩ የገንድ መርከቦች ወደ ምዕተ እኩ ወደብም ጉራ እያሉ ያራገፉባቸውና ይጥነግቸው የነበሩ ሸተጣ—ሸተጣችና ጠመንጃዎችም ለባልገላ አርአያ ብቻ ሳይሆን፤ ለመላኖ ኢትዮጵያ የቱን ያህል እንደግጥሞችና እንደግጥ ያስፈለጉ ከልቡ ለግመን የቻለባትንም ዕውቀት ቀሰመ። በዚያው ጊዜም ነበር ያን በር በጀግንነት መጠበቅ እንደግጥባ ሊነካብም የቻለበትን አጋጣሚ ለማየት የበቃው።

አሉላ፤ ከዚያ ቀበሌ ከመድረሱ ከብዙ ዓመታት በፊት እስቀድሞ ተርኮች ያን አካባቢ ይዘው፤ ወደ ደጋውም ቀበሌ እየ

ወደ ያች ዕለት

በመጀመሪያ የተከሰቱ ጥይቶች ሂሳብ ላይ ስለተሞላ ሁሉ የቀኝ ተንድ መታች የሰበሰቡ ባክነች ለራሳቸው ተሰራጭ ሰበሰቡ ለሆኑት የገራ ተንድ መታች የተሰጠቱ ጥይቶች አለቁ። ወጣቱ ዘንድ እየጫዕ ሰዓድሪን ከደገነ ተና አደረገ፤ በትላት ደገራ ሥር ተተከሰ የነበረውን የከበት ገንዘብ እና ገን በጥላቻ ተመለከተው የሰበሰቡ ጥይቶች አባዛና አና ቲን በከርከቻ ለያሰረዘው የተሰለረ ጠላቱ ሆኖ ታየው።

«እንዴት ነህ! በየገን የተነሳ የሰቅ ጥይት ታባክሃለህ!» ብለው በዛጅ ረንዝ ሰዓድሪን ከዛ ነጠቁና ከገራን ጥርት ለደርገው ይዘው ለተናነቃቸው የነበረውን ቁጣ ከላይ ላይ እያረሰቡበት፤

«በትተከሰ ሆድህን ዘላገህ ምራቅህንና ትንፋሽህን ውጠህ ሰውነትህን አስቀጥተህ መንፈሳህን ሰበሰብህ ነው! ታታ መሰባ አልነበረሃል!» ብለው ከገራን ላቶት አደረገና እንደገና ጸርውን ይዘው እዛጅ ግፍተላተላ እያደረጉ፤

«ከሂሳብህ ላይ በታገጣጥሮ ትንፋሽህን ካልጥከህ ሰውነትህን ካላልክ ትሰታለህ ብዬህ አልነበረሃልም ይህን ነገር አባቶህ ቢሰማ ጭንቅላትህን በከርከቻ ነው የገደለሰው። ሁሉ የሆነ እንኳን ከረፈት ቀርቶ ተከሶ ላት የግሉ ወራ እንዳለሰገህ» ብለው ለገድ ጊዜ ከለናቱ ላይ ለከፍ አደርገው ለቀሩት።

በዛጅ ረንዝ፤ በጭጥት ተነሥተው ከቤታቸው አልፎ በሰበረው ዘንገ ተቀምጠው ሰዓድሪቸውን ከደገዱ ላይ አጋድመው የጭጥቱን ዕሳይ መተት በሰውነታቸው ውስጥ ሲያከግቹ በነበሩበት ሰዓት፤ ወጣቱ አሰላጥክቶ «ጊዜህ ምን

ህር ወደ ነበሩት ፡ መምህር ወልደ ጊዮርጊስ ሲሔድ ነበር ፡ ጦር ተው እርሳቸው ከነበሩበት ሸንጎ ራት ብሎ የነበረውን ነጭ የከብት ግንባር አጥንት እንዲመታ ያስተኮሱት ።

ሸንጎው የመንደሪቱ ነዋሪዎች ጡዋትና ግታ እየተሰበሰቡ የሚጣውቱበት የሚመክሩበትና የተጣላ የሚያስታርቁበት ብቻም ሳይሆን ፡ እንዳንድ ቀንም በወርርድ እየተኮሱ ዲላማ የሚመቱ በት ነው ። የተኳሾች መፈተኛ እንጂ መለማመጃ እንኳ አልነበረም ። በዚያች የቢጋ ወራት ስትሰለመሰም የነበረችውን የፀሐይ መቀት እየተሻመዋት በነበረበት ሰዓት ፡ አሉላን ጦርተው ያስተኮሱትም ከዚያ ዕለት በፊት ደጋግሞ ተኩስ ፡ ዲላማውን መምታቱን ሰምተው ስለነበረ ነበር ሰፈተና ያስተኮሱት ። የመጀመሪያ ጊዜያቸውም አልነበረም ፡ ከመጀመሪያው ጀምረው ተኩስ አስተምረውታል ። ብዙ ጊዜ ዲላማውን ሲሰት አንድ ንድ ጊዜ በትክክል መትቶ ነበር ።

የባይኛን ኩርኩም በጡዋት የተመሰው አሉላ ፡ በእልህ እየበገነ ከቤተ ክርስቲያኑ ዘንድ እንደ ደረሰ ከዘወትሩ በተሰየሙት ጉንበስም ሳይል የቤተ ክርስቲያኑን ካብ እንደ ቆመ ተሳልፎ ወደ መምህር ጉባኤ ሔደና ወንበራቸውንም ሳይሳለም ከጓደኞቹ ጋር ተደባልቆ እያንዳንዳቸውን በንቀት ይመለከት ጀመር ።

በዕድሜው ከዐሥር ዓመታት በላይ የሆነው አሉላ ፡ የነበረ ልጅ ባሙሆኑ የሰኔ ወር ከገባ በኋላ ከብቶች ግንድ ፡ በእርሻ ሥራዎች መለልፍ ፡ ቀጥሎ በመኸር ከተታ መሠማራት ዋና ተግባሩ ስለነበረ ፡ ለትምህርቱ ጉዳይ አጅግሞ ጊዜ አያገኝለትም ነበር ። ከዋር አስከ ግሪዝያ መዉረሻ ግን ከግብርናው ጣጣ ወደ ትምህርቱ ገበታ ያመራል ። በእነዚህ ጊዜያትም ቢሆን የእርሱን ጉልበት የሚጠይቅ የቤትና የግብርና ሥራ ጠፍቶ አልነበረም ። ለባቱ ግን ተምር የቤተ ክህነት አገልጋይ እንዲሆን ገዳቸው ስለተመኙ ነበር ፡ ታናናሾቹን ለጆቻቸውን ለሥራ መድበው ፡ አሉላን ወደ መምህር ወልደ ጊዮርጊስ ይልኩት የነበሩት ።

መምህር ወልደ ጊዮርጊስ የቤተ ክርስቲያን ጉዳያቸውን እከናውነው ፀሐይ መገንተር ስትጀምር ወደ ጉባኤያቸው ቢያመሩ

ተግሪዎቻቸው እየተረረጉ ተቀበሉዋቸው ። ከወንበራቸው ላይ እንደ ተሠየሙም ተግሪዎቻቸው ጉልበታቸውን እየሳሙ የዕለቱን ትምህርት ለመጀመር በየመሥመራቸው ተሰለፉ ። አሉላ ግን እንደ ቀፈረው ነበር ። የየኔታን ጉልበትም እንደ ጓደኞቹ ተሻምዶ አልተሳለመም ። ከጠፍርና ፅንጫት በተሠራው ወንበራቸው ላይ ከተቀመጡ በኋላ ፡ ቀስ ብሎ ጉልበታቸውን በአገጣጠሙ ነፃ እድርጎ ተመለሰ ። ተግሪዎቹ በየገበታቸው ከተከፋፈሉ በኋላ ትምህርቱ ተጀመረ ። ፊደል ፡ አቡጊዳ ፡ መልእክተ ፡ ፋክንስ ፡ የወንጌል ቁጥር ፡ ውርድ ግብብ ፡ ሙሉ ግብብ ፡ መዝሙረ ዳዊት ተጀመረ ። መምህር ወልደ ጊዮርጊስም «ውዳሴ አምላክ» የተባለውን መጽሐፍ መመልከት ጀመሩ ። የተግሪዎቹ ጩኸት የአካባቢውን ጸጥታ አተራመሰው ። አሉላም ውርድ ግብቡን ቀጠለ ። ፊደል ቆጥሮ ለመዉረስ ሦስት ዓመታት ያህል ፈጅቶታል ። ታዲያ የዝቅሊ ሚካኤል ዲያቆናቶች ቀሳውስት «የትዳስ ያፌድ ተከታይ» እያሉ ይቀልዱበት ነበር ። መምህር ግን «አይዞህ ታላቁ ሊት ቅዱስ ያፌድም ቢሆን ፊደል ቆጥሮ ለግጥናት ሰባት ዓመት ፈጅቶታል ይባላል» እያሉ ያጽናኑት ነበር ። «ለምን ተኩስህ ሳትከ» ብለው አባቱ እንግዳ ቁቤ ከትምህርት ቤት ሲመለስ በአናቱ ላይ የሚያወር ዱበት ኩርኩም «መጣህ-በህ» እያለ ያስጫንቀጥል ። በዚያ ላይ እያለ ደግሞ ፡

«የኔታ ቅድምክ አሉላ ወንበር አልተሳለመም» ብሎ ባልንጀራው ሐጉስ ክስ አቀረበበት ፡ ከመምህር ራት ተገትር ። መምህር ግን መልሷ አልሰጠትም ፤ ከመጽሐፋቸው ጋር ጨዋታው ጥግቸዋል ።

«የኔታ ፡ አሉላከ ወንበር አልተሳለመም» አለ ሐጉስ ደገመና ። መምህርም ቀልጥሮ መልስ የመስጠት ልማድ አልነበራቸውምና ፡ እርሱም ይህንኑ ስለሚያውቅ ደግሞ አቤት አለ።

«ወጅድ» ብለው መምህር ግባባቸውን ቀጠሉ ። ሐጉስ እንገነቱን ደፍቶ መለሰ ቢል ፡ ሌላዉ የግብ ተግሪ ሲርጥ ተተካና ፡

«የኔታ ትላንትና ከመንገድ ጠብቆ አሉላ ደብድቦኛል ። ላሬም ወንበር አልተሳለመምና ይጠይቁልኝ» ብሎ አመለከተ ።

መምህርና መጽሐፋቸው ግን ከዚህ በገዛቸው ላይ ርቀው ጥልቅ ብለው ወደ ረዳቱና ሩቅ ጉላም በመጓጓዣ ላይ ነበሩ፤ ለወላት ሞገሱም ከላይ ፈጥነው መልስ አልሰጡም።

«የዚያ ትላንትና አሉላ ደብድበኝ ዛሬም . . . »

«ወጅድልሃ፣ አላልኩም!» አሉ መምህር ቆጣ ብለው። አሉላን ያለበረረሱት ተግራምቶ አያናቅጥ ትምህርታቸውን፤ መምህርም ሦስተኛ አሳሳች እንላይጠጋቸው ግንባራቸውን አስቆ ጥተው ንባባዊ ምርመራቸውን ተጠሉ። መምህር ወልደ ጊዮርጊስ ከወላዲያ አምላክ ንባብ መለሰ የሚሉበት ጊዜ ገና ነው። እርሱ በሌሎች ሲላቸው ከአጠገባቸው ከሚገኘው መደርደሪያ ሌሊት ሦስተኛውን ትምህርቶቹ ጥያቄ ከመጣ መልስ ሰጥተው ወደ ንባባቸው ይመለሳሉ። ወላዲያ አምላክ ሲሰለፉባቸው እርጋናን፣ እርሱም ሲጠጥርባቸው ፍትሐ ነገሥት፣ እርሱም ጥምርታ ሲላባቸው ሃይማኖት አበው ግንባባቸው የየዕለቱ ጥና ጥና ተላያቸው ነው።

የዕለቱ ትምህርትና ንባብ ተገባዶ ዕረፍት ሲጀመር ከሶት አዳምጠው፤ ምስክር እስቀጥረው እውነት ከሆነ ወንበራቸውን ያስተላለጡበትን አምስት ኩርኩም፣ ጓደኛውን የመታውን አምስት አሉንጋ ይፈርሳሉ። ከሱ በምስክር ካልተረጋገጠ ደግሞ ከሳቼ እጥፍ ትጣት ይከናወናል። የመምህር ወልደጊዮርጊስ ትምህርትና ቆጣት ጠበቅ ያለ በመሆኑ የሰበካው ልጆች በሩት ይሸክታል።

አሉላ፣ ዕለቱ ያመጣበትን ጣጣ እያምለሰሰ ከመምህር ለበትና የጀር ቲንተጌ ወደ ለባቱ ኩርኩም የሚሸጋገርባቸው ምክንያቶች ከፊት ለፊት ተደትነው ብለው ድርጉም በሚሉበት ሰዓተ-ፍጥነት የዕረፍቱ ዐጥጅ ተነገረና ተግራምቶ ጠብቆ እንደ ጠገብ እንቦላ እየዘለሉ ተበታተኑ።

ወዲያው ከሳቸው ከመምህር ፊት ኮለኮሉ። የአሉላ ከሳቸው አሉበት፤ መምህር ገና የተደሙ ከሳቸውን ቃል አሳምነው ሳያበቁ፣ አንድ አዛውንት ወደ ችሉቱ ሲገመገሉ መምህር ሰሩቱ ተመለከቱባቸውና ወደ እርሳቸው ሔደው ተቀበሉት።

የውጭ በቅልቅ ሞንዛ ሥር በተዘጋጀው ትምህርት ቤት ከተደረጉት የደንጋጌ መተመዛዘን ሃላፊ ባለው መቀመጫ ላይ እንግዳቸውን ከሰቀሙ በኋላ፣ «ምነው በደገና መጡ?» አሉ መምህር።

አዛውንቱ ከነበሩበት ደንጋጌ ሲነሱ መምህር አጃቸውን ይዘው ወደታች እየተቀጥረው፤

«አይሳባም ምነው እርሰዎን ያህል ሰው ይነግሳ?» ብለው ለሰቀሙባቸው።

እዚያን አዛውንት አሉላም አይጽኑባል፤ ገና ብቅ ሲሉ በደገናቸው እንግዳሆን ተረድተዋል። መምህር ተቀብለው ከአጠገባቸው ሲያስተዋወቁ ደግሞ ሲፈረጥሩ ከጅሉት ነበር። ከእንደበታቸው የሚወጡት ቃላት ተራ-በተራ እየተወረወሩ እንደሚለበሉበት ተነገረውታል። አዛውንቱ በተበሉው የታወቁ ናቸው።

«መጭም ከላይ ነኝ ብዬ ነዋለ አሉ እዚያ አዛውንት ተደላድለው እንደ ተቀመጡ በሚላው ሲጽጹጡ ከነበሩት ልጆች መካከል በመምህር አሉንጋ ሲያስመነድሱት ያውትን ልጅ በዐይነ ሕሊናቸው ጭምር እየፈለጉ።

«ምነው ምን አጋጠመዎ?» አሉ መምህር በትጠጥ እንደ ግለት ብለው። «በበቀደም አደባባይ ሆኖ በቅሉዬ ከኩርኩም በጓር ታሰራ ነበርና ወንዝ ወሰድ ውጥ አጠጥቶ እንዲያመጣት የዘመድ ልጅ ለምኝ ሰጠሁት። ልጄም በቅሉወን እየላበ ወደ ወንዝ ሲወርድ የእርሱም ተግራ የሆነ ልጅ ተቀጥቶ ከኩርኩም ላይ ተቀምጦ፤ እስከ ወንዙ ከሔደ በኋላ እንደገና ተቀምጣት እያሰገረ አምጥቶ ከሰው አጥር አስፍቶ ሔደ። ሳሰጠ ይትም የባቸደ እንገና ልጄ መሆኑን ሰጥታ።

«ምንስ ቢጠግብ እንዴት ከኛ ከአባቶቼ ኩርኩም ላይ ይተመጣል! ዛሬ የኛን በቅሉ ከተሳረረ ነገ ደግሞ የእናንተን የትልልቆን ወንበር መጥቶ አይቀርም። ከዛሬ ለእንዲቀጣ ያሰረጋል። ለአባቱ ከመገዣ የእርሱም ትጣትና ተግባሩ ይር

መው ይሆናል ብዬ ነው። አሉ አዛውንቱ ከወገባቸው በላይ ጭር አየተናገሩ።

መምህር ወልደጊዮርጊስ፡ ትክክል ብለው እንደ ቀላ ቅል የተገኘ ጠጠ ጥንቅታቸውን የተሸከመ ሰልካካ አንገታቸውን ወዲያና ወዲህ ሲያሳጉት ቆይተው፡ «ልጆች መግታት፡ ለዲያቆናት አል ታዘዝም ግለሱ፡ የኔን ወንበር ያለመሳሙ መንገደኝ ግስቸኝ፡ አነሰውና ደግሞ ብሉ ብሉ በቁሉ ከነኮርኝም ለመቀጣት ጀመረ፤ ጉድ ነው! ተሰምተ የግይታወቅ ጉድ ነው! ወይ ጥጋብ ሆይ! ግደሊዎትም አይተጡ ቅጣት ነው የምቀጣው! እንኳን የነገሩኝ እግዚአብሔር ይባርክዎ!» ብለው ከወንበራቸው ተነሡና አንዱን ተግሪ ጠቅሰው አሉላን እንዲጠራላቸው አዘዙት።

«ቀል ተሉ አትመጣም!» አሉና መምህር ፤ አሉላን በጥራቸው ጭር ጠሩት፡ ጀርወን ይዘው ለግፍተልተል የመጥጣቸውን ያህል የአሉላ ቀስታ አናደገው። ከሳሹን አዛውንት መምህሩንና ጓደኞቹን ተራ በተራ አየተመለከተ ለመምህር ችኮላ ደጋታ ሳይሰጠው እንደ ተጀነነ ቀረበ። በጡዋት ሦስት ጥይቶች ያባዘነበት ሦስት ከሳሹትም የመረተለት መናጢ ፅላት ደግሞ ለአለንጋና ለኩርኩም አላልፎ ሲሰጠው ሆነ። በጭራቸው መያዣ ደጋግመው ራስ ራሱን ወቀሩለት፤ አልጠቀጣቸውም ጀርወን ይዘው አፍተለቱለት፤ ይህም አንጀታቸውን አላራሰውም። «አለንጋዬን አምጣ» ብለው አዘዙ መምህር። አስገታው ራት አልነበረም። ብቻ ግን መምህር ለግዳቸው ነው ብዙ ጊዜ በግራ እጃቸው የያዙትን ጭራም ቢሆን «አምጣ» ብለው ይርገላሉ፤ በዚያች ሰንትም ቢሆን አለንጋቸው ከወንበራቸው ሥር ከተለመደ ይታወቅ ነው የነበረ።

አሉላ፡ ግልቀስ ቀርቶ ደንገጥ አላለም። ከገረሩን ነክሶ ዐይኖቹን አፍጥሞ ከከላሹ አዛውንት ላይ አፈጠጠ። የበቀል ሰንጹር ቢ እንደግራባቸው የለ። ለሰከከቱ ሁኔታ አስረዳቸው። ከኮርኝቱ ላይ የተተመወወደውን ጭን በአለንጋ ቢያስለበልበት እየወደሰ፡ በአንድ በኩል ደግሞ ውሉ አድሮ የጊከተላቸው በቀል አሳስባቸውና ወደ መምህር ጠጋ ባለው፤

«የዛሬን ይግሩልኝ የኔታ ለኔ ብለው ይግሩልኝ ውሳኔ ለንዳይለምደው ግን ወንበርዎን መትቶ አለንጋዎን ጥስ ይጥራልኝ» አሉና የከሳሹ አግላጅ ሆኑ።

«የኔ ወንበር የጊዳገው፡ የኔ አለንጋ የጊያስደንገጠው፡ የኔ ቀጣ የጊመልሰው መት ሆነ? ልሱ አብጦ የለም? ሙያ መስሎት ጥይት ሲተኩስ ነው የጊውል። ጥፋቱ የኦርሱም አይደል የበመደኛነው። ረረስ መጋለብ አልቅት ይመስል ውጥ ግንባራጌት ነው ሙያው አይቆጠት! እኔ ቀጥቼ አስተያራ ለቤተ-እግዚአብሔር አገልጋይ የምኖረውን ልጅ ይኸውና ሲያስከበልሉት ነው። ተጪ ብልም ሰጧ አጣባቢ» አሉና መምህር ጀርወን ለተው ራሱን ያገኙት ጀመር።

«ግደሊዎ እያደር ይመከራል፤ የዛሬን ብቻ ለኔ ሲሉ ይግሩልኝ፤ ደግሞስ የሰውን ዕድል ግን ያውቃል? በተካሄደነቱም ግለረያ ጀግና ይሆን ይሆናል» አሉ አዛውንቱ፤ የጊጥት ጀግን ገሌ አይርገህ፤ የጊያደግ ልጅ አይጥህ፤ በጊላው ምሳሌ መሸነፋቸውን እያምለለሉ።

«እንደ ቃልዎ ይሁን፤ ከቃልዎ አላልፍም፤ የዛሬን ለእርሶም በል ምረልዎታለሁ፤ ቢሆንም ጥስ ሳሳጠራ አልቀውም» አሉና አንደኛ ጀርወን ይዘው እያፍተለቱሉ፡ «ውሳኔኝ አይለምደኝም፤ የኔታ አለንጋ ትዋሰኝ በል» አሉና መምህር አስዋለው ሲለቁት፡ አሉላ ጥለባቸውን ስም ሊመለስ ሲል፡ በል ደንጋይ ይዘህ ግሩኝ በል» ብለው የከላሹን አዛውንትም ጉልበት እንዲሰም መምህር አዘዙት። አሉላ ከተከለከሉት ደንጋዮች አንዱን አንሥቶ ከአዛውንቱ ፊት ሲገባርብ፤ «ልብ ይስጥህ ልጄ ይባርክህ» አሉና አዛውንቱም ጥለባቸውን ስም ቀና ሲል ተበል አድርገው ጉንጦቹን ሰሙት።

ምንም እንኳን እንግዳ ቆቢ ልጃቸውን አሉላን እየተጠሉ እንዲያስተምሩላቸው መምህር ወልደ ጊዮርጊስን አደራ ቢሉ የውጥ፡ በአሉላ ላይ የጊለበልብ ትግት ለመጣል የመምህር ሆድ ቀራጥ አልነበረም። የረደል አገርና እጅ ለመሰየት የረጀበት ጊዜ ከሆረድ ጋር ቢያንጸጽረውም ትሉ፤ በጉዳነቱና ቀልጣፋ

«ግደለም፤ እንዲህ የሰግሁት እንጂ ለወደራቱ ለባሉ የግደ
ደርተትን ያደርጋሉ» ብለው ወይዘሮ ገረጻ አሉላን እንደግደ-
ሱት ለሰላቱ ታላ ገብተው ሸገዋቸው።

«እስቲና አንተ አሉላ» አሉ ወይዘሮ ገረጻ እቢታቸው እንደ-
ተመለሱ = ቂጣውንና ወተቲን በሽክና ይዞ ከጓዳው እንደ ወጣ
«አደይ እኔኮ አይደለሁም ጥፋተኛው፤ የሥላሰን እንሰራ የሰበ
ባኩት በውቂ አይደለም = ልጆች ጠብቀው ወረውሩብኝ፤ እኔም
በወረውርባቸው ነው እንሰራማን የመታሁት = የአደይ ቢርሰም
ሊቼ አየሰደባኝ ስትለው ስትለው ትላንትና ግታ ደግሞ ከመንገድ
ጠብቆ ድንጋይ ወረወረብኝ፤ ሩው ይዣ ገርፈዋለሁ = ታዲያ
ሸሽቼ ለመጣለሽ ነው! እኔ ፈሪ እንድሆን ነው የምትመኘው?
ሸሽቼ ስገባ አይይ ቢሰግስ! ከለበቂ ታድኝኛለሽ?» አላቸው።

«በል ውለተኛ አንዳይለመድህ» ብለው ወደ ጓዳቸው ሲገቡ
ሲሉ ደግሞ፤ «ተመትተህና ሸሽተህስ አንዳትመጣ» ብለው
ሲያተረመርሙ፤ «እኔ አደይ ሸሽቼና ተመትቼ እቢት አልገባም»
አለ አሉላ።

ቂጣውን በወተቱ እያወራረደ ጨራሪሶ ሲወጣ ከበሩ ሲደ-
ርስ ወይዘሮ ገረጻ እንደገና ከጓዳቸው ወጡና፤ «እንጂራ ይዘህልኝ
ወደ ሠርጉ ቤት እንሰራለንና እንዳትጠፋ» አሉት። «የኔታን
አጅበን ነው የምንሰራው እንድትመጡ ብለውናል» አለ አሉ-
ላው ለመርጥ እያገረገረ።

«ደግሞ እዚያ ሐደህ እንዳትደባደብ ነገራያለሁ፤ ወንድም
ህም እዚያው ሐደላል» አሉ አናት ወደ ጓዳቸው እየገቡ።

«ከነኩኝ መቼም እያለቀስኩ አልመጣም» አለና ርጠ።

መምህር ወ/ጊዮርጊስ ያርጥ ያርጥ ተግሪዎቻቸውን እስከት
ለው ከሠርጉ ዳስ በር ሲደርሱ የሰት ልጃቸውን እስከና ሩ-
ሰግዮት ወዳጅ ዘመድ ጦርተው ከወሲያወሲህ ሲዋከሱ የ-
በሩት፤ ገራዝማች ገርጌኤል በእኩባቸው ተቀብለው በተለይ
ወደ አዘጋጁት መተመኔ ወሰዱትቸው። መምህር በተዘጋጋ
ላቸው ወንበር እንደ ተተመጡ ተግሪዎቻቸውም በስተጓዳቸው
በግራ ተኝ መሥመር ተሰለፉ።

ወይዘሮ ገረጻ ከነበሩበት አውራጃ ሆነው ከመምህር በስተ
ጓላ የነበሩትን ተግሪዎች ሲመለከቱ፤ ጠይም መልክ ስልካካ
ቀጥን፤ ረጅም ልጅ ከወይናቸው አልገባ አላቸው «ከየታጋር
ወደ ሠርጉ ቤት እሰራለሁ» ያለኝ ራንገጂራ ሳለመሸከም ብሉ-
ነው? ወይስ የኔታ አስቀርተውት ይሆን? እያሉ ሲያወጡ ሲያ-
ወርዱ በነበረበት ወቅት ምስለኔው በርከት ባሉ ባለብረቶች ታጅ-
በው ገቡ። ባሻይ ፈንጃም ስናድራቸውን ከነሸናፊቸው አሉ
ላን አስይዘው ወደ ዳሱ ሲገቡ ወይዘሮ ገረጻ ትኩር ብለው ሲ-
ለኩቱ ቀዩና የግራ እጃቸውን መዳሩ ከጉንጫቸው ላይ ለጥ-
ፈው ልጃቸው የያዘውን ሰናድሮ ከእንግቱና ከባሻይ ጋር እያ-
ወዳደሩ ሲመለከቱ ቀዩና አንገታቸውን ደፉ።

ከእርሳቸውና ከመምህርም ትእዛዝ ግፈንገጠን ተረዳት።
መሽራው ገብቶ፤ ምግቡ ተበልቶ ጠጄና ጠላው በገና መውረድ
ጀመረ። ሚዚያቹ ተራ በተራ እያቅራሩና እየርከሩ በዳሱ ውስጥ
በነበረው ዕድምተኛ መካከል ወሲያና ወሲህ እየተወራው ዐይነት
ሐሊናውን ሲሰቅሉት ሲያወርዱ ቀዩና እንደገና ወደ መሽራው
ሲመለሱ እርሱም ረጅም ሰናድሩን አጽምጦ ይዞ በብር የተሸ-
ቆጠቆጠ ካባ—ቀግሶን ወርውር እየተወራው ወረደና ትኩራ-
ውን ሲያዝጉ ደጉደው ዕልልታው ተለጠ። ቀጥሎም ከሁለቱም
መሽሮች በኩል ወኔያቸው ያስርገላቸው አዛውንት ተራ በተራ
እየተነሡ እንደቀደቁት። ባሻይ ፈንጃም ሰናድራቸውን ከእሱላ
ተቀብለው ርክረው ሲመለሱ፤ አሉላ ሰናድሩን ከእጃቸው ነጥቆ
ተንደርድሮ ከዳሱ መካከል ገባና።

«ሩት ተመልካች አነጣጣሪ፤
እንደ ቀላ እባብ ተወርጥሪ
ሩት ተመልካች ሩት እዳሪ
የጀግና ልጅ ጀግኖች አኩሪ»

ብሉ ርክረና፤ ሰናድሩን አጽርጦ ይዞ ከዳሱ ወጣ። ወይ-
ዘሮ ገረጻም ተከታትለውት ወጡ። ዕልይ በግንክክት ላይ
በሰነበረች፤ አሉላን ይዛ የምትጠልቅባቸው የመሰላቸው፤ እያሉ
ቢፈልጉት ቢጠሩት የውገ ሽታ ሆነባቸው። «እንግዲህ
ይህ ልጅ በቃው፤ ትምህርት የግሉ ነገር በቃው፤ ሳፂቱን

እንኳ ደጋገሞ ሳይወጣው ግዳረጡ ነው። ለግዕዝነትና ተርቶ ለዲቆናም ሳይበቃ መቅረቱ ነው። ብለው መምህርም ከአጠገባቸው ለነበሩ ተሳውስት ያደረገባቸውን ሥጋት እግዳውቱቸው። «ትምህርት በልጅነት ነበር እንጂ፤ ካረጀ ካፈጀ በኋላ መቼ ይሆናል? ያለገጸውናት ካረጀ በኋላ ነው፤ ታዲያ ይኸ ልጅ ጠመንጃ አንገቱ ቢነገሩ ቢፈክር ምን ያስደንቃል?» አሉ ወዳጃቸው።

«እሱስ እውነት ነው፤ እንደ ጊዜ ካገኘው አንድ ጊዜ ከአያቱ ቤት እየዘለለ ኑር ነው ጊዜው ያለፈበት። እሁንም እንደሆነ ቢቻል ቢቻል እንዲያው ለዳዊት ደገግውስ እንኳ ቢበቃልኝ በወደድኩ ነበር። ታላሆነም መቼስ ምን ይደረጋል? ማለፊያ ወታደር እንዲሆን ወደ አንዱ ጌታ ቤት ግስጠጋት ይሻላል እንጂ።» አሉ መምህር የወጣቱ አሉላ የወደፊት ዕድል አሳስቧቸው።

የአሉላ ተከራ በዳሱ ውስጥ ሹክሹክታና ጉርምርምታ ፈጥሮታ።

«የግነው ልጅ?»
«የእንግዳ ቁቢ።»

«እረግ እረግ እርሱ ነው? ለካ ይህን ያህልም ልጅ አለውና? እንግዳ ቁቢምኮ ጀግና ነው። ተከሱንም እርሻውንም አሳምሮ ያውቅበታል፤ ከወለዱ አይቀር እንደዚህ ነው።» እየተባለ ጨዋታው በደራበት ሰዓት ደግሞ በሩት ሦስት ጥይቶች ተከታትለው ተተኮሱ። በዳሱም ውስጥ ትርምስ ሆነ። ወዲያው ባሻይና ሌሎች ለዎች ከየነበሩበት እየተደናገጡ ተነሥተው ተከታትለው ወጡ። ባሻይ ፍንጃል ከሁሉም በተለየ ሰጧት ተሸብረው ወደ ቤታቸው ሮጡ፤ ከቤታቸው እንደ ገበያ ጠመንጃቸውን ከመደቡ በስተራሰቢ ተሰቅሎ አገኙት። አውርደው በአፈመዙ በኩል አሸተቱትና ከቤት የነሰረችውን የባለቤታቸውን ትንሽ እንት ጠርተው፤ «ጠመንጃውን ግነው ያመጣው?» ብለው ጠየቁት።

«አሉላ ነው ለቅሱት የሐደ» አለች። «ወደት ሐደ?»
«ዝምብሉ ነው የሐደ አልተናገረም።» «ነፍሱ አልፎበት ይሆን?»

ተከሱበታል እርሳሱ ይሸታል» አሉና ከቤታቸው ወጥተው ወደ እንግዳ ቁቢ ቤት ሔዱ። በሁለቱ ቤቶች መካከል ያለው ርቀት ሁለት ምዕራፍ ቢሆን ነው። ገና ከመንገድ ላይ እንዳሉ አሉላ በሩት አይታቸው ኑሮ እየሮጠ ሐደና ከፈታቸው በልበ ሙሉነት ኮስተር ብሎ ቁጥ

«አበይ ያን ነጭ የበረ ግንባርኮ አከታትቶ በሦስት ጥይት መታሁት» አላቸው። «ግን ይመስክርሃል! ጡዋት ለተኸው የለም?»

«ሚካኤልን! እንግዳ ይመት! መትቸዋለሁ። ካላመንከኝ አጥንቱን ሳሳይህ» ብሎ እየሮጠ ሐደና ዲላግውን ወስዶ አሳያቸው። በእርግጥም በሦስት ጥይት ተበሳሰቷል። በሻይ ፍንጃልም ፈገግ አሉና የአሉላን ራስ በጉጉት እየዳለሰ።

«አደግ ተባረከ! በል ከእንግዲህ ወዲያ ተከሱህ እንዳትሰት ተጠንቀቅ» ብለው ወደ ዳሱ ተመልሰው ዜናውን አበሠሩ። ከዚያ በኋላ በዳሱ ውስጥ የአሉላ ተከራና ተኳሽነት የጨዋታ መጀመሪያና መደምደሚያ ሆኖ አመሸ።

መምህር ወልደ ጊዮርጊስ እንደ ፈሩትም አሉላና ትምህርት እየተራራቁ ሔዱ። እርሱም ጠመንጃ እየነገበ ወደ አደንና ወደ እርሻ አዘነበለ። እየደገም በሐደ መጠን ከነጋዶዎች ጋር ወደ አከሱም ዐዲዋና መቀሌ መመላለስ አዘወተረ።

አሉላ፤ በአካልና በአእምሮ እየመጠቀ ሔዶ ከመንደሩም እየወጣ ወደ ከተማዎች መመላለስ ከመጀመሩ በፊት የመንደሩን ልጆች እየሰበሰበ ከመንደሩ አልፎ ብሎ በሚገኘው በገባ ወንዝ ቁብታ ላይ እየወጣ፤

‘እኔ ፈታውራሪ ነኝ፤ እንተን እንተን፤ እንተን ቀኝ ዝማች፤ እንተን ደግሞ ግራዝማች ብያችኋለሁ’ እያለ መቼም ግጥጋትና ግግግግ ይወድ ነበር። ከዚያ ሌላ ደግሞ በቁር ቁፍ ጨዋታና በውሃ ዋና ከመንደሩ ልጆች አውራ ነበር።

ከዕለታት አንድ ቀን ከጓደኞቹ ጋር ሆኖ በገባ ወንዝ ሲሜወት፤ ሌቶች ሞሰብ ሞሰብ ተሸክመው ጠላ በገንቦዎች እዝ

ሰው ወደ ሠርገ ቤት ሲሄዱ እሱሳ ተጣራና፡ «ይህን ሁሉ ደግሞ የምትወስዱት ለግን ነው?» ብሎ ጠየቀ፡ ከተሸከሙት ቤተችም እንዲሁ ቀም ብላ የለበጣ ግት እያሳየችው፡

«ሰራሰ እሱሳ ለወዲቱሲ ልገሰጥ ወደ ሠራራቸው እየሔዱ ነፃ?» አለችው፡ «አሉላም ነገሩዋን ቀበል አደረገና፡

«እንተበኼ እኔ» አላት፡

መምህር ወልደ ጊዮርጊስ እሱሳን አስተምረው ለግዕዝ ጻፋናና ቅስና ለግብቃት የነበራቸውም ምዋት እየከሰሙ ሔደ፡

«ከተማ ከሰመደግ በቃው ሰይቀለታል፡ ከእንግዲህ የቤተ ክርስቲያን እገልጋይ አልሆነም፡ ከእንግዲህ ወዲያ እኔም አልደክም፡ ከውትድርናው ላይ ጠበቅ እንዲል ግድረጉ ነው የሚሻለው» እየሱ በእነባሻይ ፍንጃል ላይ የነበራቸውን ቅሬታ ግሰግት አዘወተ፡

እንግዲህ ቀበሌ ቀድሞውንም ቢሆን ወደ ውትድርናው እንጂ ወደ ቤተ ክርስቲያን እንዲያተኩርባቸው ምዋት አልነበራቸውምና፡

«ቀለሙ እምቢ ካለው ይተወው፡ ደብትርና ምኒ ነው፡ እኔ ገበሬና ወታደር፤ ለባቴም ዘመዶቼም እንደኔው ገበሬዎችና ወታደሮች ናቸው፡ ለጄም የኔን ጋሻ ነው መከተል ያለበት፡ እንደ ዕቅድ ሚካኤል እንዲሆንልኝ ነው የምወደው» ግሰት አዘወትረው ነበርና እሱሳ ጻዊት እንኳ ሳይደርስ ትምህርቱን ተሰናበተው፡

ለባቱ እንግዳ ቀበሌ ከመረብ ወንዝ ግደና ግደ ከነበሩትና በዘመናቸውም ከሚያውቋቸው ጀግኖች ዕቅድ ሚካኤል ጠቋሪን በጣም ያደንቁት ነበር፡ በጥንቱ ዘመን የቱርክ ጦር ከምዕሩ ተነሥቶ ሕዝብ እየፈጀ ንብረት እየዘረፈ ድባርዋ ከምትባለው መረብ ምላሽ ውስጥ ከምትገኝ ጥንታዊት ከተማ ደረሰ፡ በዚህ ጊዜ የወገኖቹ መዋረድና የመንደሩ መደረር በጣም ያስቆጣው ዕቅድ ሚካኤል ጠቋሪ የተባለ ጀግና የመንደሩን ጀግኖች ሰብሰቦ ሰግኜ ራሱን ሁኖ ድባሩን ውስጥ ወፍሮ የነበረውን የቱርክ ጦር

በሽምቅ ውጊያ ገጠመውና ፈጀው፡ ከዚያ ጦርነት የተረፈው የቱርክ ጦር ከድባሩ የፈረጠ ምዕሩ ገባ፡ ዕቅድ ሚካኤልና ጀግኖቹም ቱርክን ድል ነሥተው የግሪክትን መግሪያ ተከፋፍለው አገራቸውን መጠበቅ ጀመሩ፡

ታዲያ እንግዳ ቀበሌ የቢያ ጀግና ዝና በተነገሩት ከልጆቻቸው እንዴት ስሙ — ጥር ጀግና እንዲሆንላቸው ይመኙ ስለነበር፡ ለጄምቸውን ከልጅነታቸው ጀምረው ተኩስ ግሰትግር ይወዱ ነበር፡

እያ አሉላም አነጣር ተኳሽ ሆነላቸው፤ በዚህም ውያው ነበር በጉልግሳነት ዘመኑ በባልገዳ እርሷ ድምፅ ቤት እጅግ ተወዳጅ ባለግሏ ለመሆን የበቃው፡

ትኩር ድምጥ

የአጼ ቴዎድሮስ አሰሪኛ ሁነው ጉንደር ይቀመጡ የነበሩ ባልገዳ አርአያ ድምፁ እንግሊዞች ጉንደር እንደገቡ ሌሎችን እሥረኞች ሲፈቱ እርሳቸውም ነጻ ወጥተው ትግራይ ገብተው ተንቢንን መግዛት እንደ ጀመሩ በወታደሮቻቸው ታጅበው በአውራጃው ሲዘዋወሩ ጉበዛክቱ ሁሉ እየተከተለ አሽከርካይን ይገባላቸው ጀመር = እርሳቸውም ዳግመኛ የቴዎድሮስም ሆኖ የሌላ ጉልበትኛ ተግራኪ ላለመሆን ሲሉ የተከታዮቻቸው ቁጥር ማብዛትና ምርጥ ምርጥ መሣሪያ መግዛት የወቅቱ ምጫቸው ሆነ = ቢሆንም የሚገባላቸውን ተከታይም ከየት እንመጣ የማን ልጅና የነማን ወገን እንደሆነ ማጣራቱም ተዳሚ ተግባራቸው ነበር = ይህ ጉዳይ ደግሞ ይበልጥ እያናከራቸው ሔደ =

የእርሳቸው ተከታይና አሽከር ለመሆን የሚመኙ ሁኔታዎችን ለማሳደግ የእነማን ወገኖች መሆናቸውን እያሳወቁ ለሰሚገቡ የወታደሮቻቸው ጥራትና ቁርጠኝነትም የሚተግሙ በት እየሆኑላቸው ሔደ =

አርአያ ድምፁ የትግራይን መንደሮች እየተዘዋወሩ በረጋጋትና መተያየም በመቀበል የአሽከርቻቸውን ብዛት ብላ ሳይሆን አለባበስና ትጥቅም ማሳመር በመቻላቸው ለአሽከርካይ የሚጽምጠው ኮበል ብዛት ከዕለት ወደ ዕለት እየጨመረ ሔደ ባልገዳ አርአያ ተንቢን ገብተው በሰነበቱባቸው ሰጥና ወጣቱ አሉላም ከጓደኞቹ ጋር ተሰግምቶ የአርአያ ድምፁ አሽከር ለመሆን ቆረጠ =

ሐሳቡን ለአባቱ ቢነገር እንደሚሰማውለት ያውቃል እናቱ ግን የመምህር ወልደ ጊዮርጊስን ሐሳብ የሚደግፉ መ

ናቸውን ስለሚያውቅ «ወታደር ልሆን ነኝ ቢላቸው ቢችሉ ይዘው በቡጢ ለመውቃት ያለዚያም የሰድብና የእርግጥን ነጉድንድ እንደሚያወርዱበት ያውቃል = ስለዚህ ለእናቱ ለአባቱም ሆነ ለእጎቶቹና ወንድሞቹ መናገሩን አልወደደውም =

እንግዳ ቁቢ ከሦስቱ ወንዶችና ከሁለቱ ሴቶች ልጆቻቸው ይልቅ አሉላን ያቀርቡታል = በንቃቱና በተኳሸነቱም ብዙ ጊዜ እየሳሙ ፍየሎችና በቅሉ ሽልመውታል = ወታደር ሆኖ የእርሳቸውንና የዘመዶቻቸውን ጋሻና ጦር እንዲያነግ ከመሆኑ ታቸው የተነግረ ሌላው ቀርቶ «ግብረ ሚካኤል» ተብሎ ለአሉላ የወጣለት የክርስትና ስም እንኳ «ወልደ ገብርኤል» ተብሎ እንዲለወጥ ከመምህር ወልደ ጊዮርጊስ ጋር ብዙ ጊዜ ተወያየው ተቀዋል =

ምክንያታቸውንም ለመምህር ሲያሰረዱ :

«ሚካኤል ገራገር ለሰላላ ነው ገብርኤል ግን ቁጡ ተልጣፋ ነው ፤ እኔም ልጄ አሉላ ቁጡ ከሰታራና ቀልጣፋ እንዲሆን ነው የምመኝለት» እያሉ ናበር እንዳንድ ጊዜም «መብራቱ አላቱ» እያሉ ያቆላድሱት ነበር =

ወጣቱ አሉላ ፤ ወደ ባልገዳ አርአያ ሠፈር እየሔደ ባለግሉትን ደጅ መጥናት ጀመረ =

«አሽከርካይት ፈልጌ ነው» እያለ ለባልገዳ አርአያ አሽከርካይና ባለግሉት ነገር ወደ አርአያ ድምፁ ቀረበና የግን ልጅ መሆኑን አሰረዳ =

«ሲሆን ሲሆን ራሱ አባታቸው አምጥቶ አሳድገልኝ ሥርዓት አስተምርልኝ ብሎ ይሰጠኝ ነበር = አንተ ልጄ ስዚህ ወግ ደርሰህ መጥተህ ስትጠይቀኝ ደግሞ በደስታ እተበልሃለሁ እንጂ ምን ከፍተኝ?» ብለው ባልገዳ አርአያም አሉላን ተቀብሎትና የቤት አሽከርካይን ፈተሩለት = በዚያ ጊዜና በዚያም ቤት ነበር አሉላ በሕይወት ታሪኩ ውበት ደምቶውና ጉልተው ከሚታዩት ከደበበና ከአምላሱ ጋር የተገናኘው ፤ ዕለቱም የባልገዳ አርአያ ልጆች ናቸው = በዚያ ጊዜ ደበበ የዐሥራ ሰባት

ግጭት ወጣት ሲሆን፤ ተከታዩ አምላሱ ደግሞ የዐሥራ አራት ግጭት ገብል ነበረች። ለሁለቱም ሙያህር ተተጥርሳቸው በግዚያቸው ውስጥ ይግራሉ። ምንም እንኳን አሉላ የባልገዳ አርአያ ድምፁ አሸከር ቢሆንም፤ እርሱ እንደ ተመሃደው ምርጥ ጠመንጃ ይዞ ተከታይ ከመሆን ደረጃ አልወጣም።

አሸከርነቱ ለደበበና ለአምላሱ ሆነ። የሁለቱን አግር ያቀባል፤ ሁለቱንም ይላሳካል፤ ሁለቱም ሲጠጡና ሲገቡ ይከተላል።

አርአያ ድምፁ የቀኑ የሰበና የድኩላ ሥጋ እጅግ አጭ ብቀው ይወዱ ስለነበረ፤ ድኩላና ሰበ አርና ገድሎ ወይም በወጥመድ ይዞ ለግረታቸው አሸከር ልዩ ጉርዛና ሽልማት መስጠት ያዘወተና ነበር። የአውራ ሥጋ ጥብቡንና ቋገጣውንም ለሌላ ተርቶ ለላጆቻቸው እንኳ ሲገዳይሽታችሁ፤ እያሉ ከማገረብ በቀር እንደ ልባቸው አያስጠጥቸውም ነበር።

«ደበበ ተኳሽኮ ብትሆን ኑር የአውራ ሥጋ ታጠግበት ነበር» ብላ አምላሱ ወንድሟን አንድ ቀን ስትቀልድበት፤ አሉላ ሰምቷት ኑር ይህችኑ ሲያምሰለሰል ቆይቶ ከዕለታት አንድ ቀን ከክባቷ ቤት ወደ አከባቷ ቤት ስትሄድ ጠመንጃ ይዞ ሲከተላት ጣጋ ብሎ፤

«የአውራ ሥጋ ትወጃለሽ!» ብሎ ጠየቃት።

«ምንው ገድለህ ልታመጣልኝ ነው?» ብላ መልሳ ጠየቀችው፤ ከአሸመራጂ አስተያየት ጋር።

«መተኮስ አልችል መሰለሽ!»

«ተኮሱን ማንም ይተኮሳል አነጣጥር መጣሉ ነው እንጂ የወንዶች መለያው» አለችው።

«ለሙሆኑ የምን አውራ ሥጋ ነው የምትወጁው?»

«የውጥ ሙርጠህ ነው የምታመጣልኝ?» ብላ እንደ ገና አሸጋጠጠችው።

«ተኮፔ ብሎትም በወጥመድ እይላለሁ።»

«ከሆነ ለህግ ቀትና ሰበ ነው የምደው!» ያሰለመዳችም የእነርሱን ሥጋ ነው» አለችው። ይህን ከተነጋገሩ ከየባት ቀናት በኋላ ከረፋዱ ላይ አሉላ ሰበ ገድሎ ልጅ አሸከም ወስዶ ሰጣት። ከዚያ በኋላ ቀኑ በወጥመድ ሰበና ድኩላ በጥይት እያመረተ ማትረቡን በመተጠሉ አምላሱ፤ ለአባቷ ነገራ ጠመንጃ አሸለመችው። «ባልገዳ አርአያ የሸለሙት ጠመንጃ ደግሞ በዘመኑ ብርቅ የነበረችው መሣሪያ ነበረች። እርሷም ግለፊያ ከታ ሸለመችው።

በተኳሽነቱና በአዳኝነቱም ብቻ ሳይሆን፤ አሉላ ለጌታው ቤት አባቢ ተቆርቋሪና ታማኝ በመሆኑ፤ በጌትየው ዘንድ እጅግ ተወዳጅ ባልግል ሆነ። ቆይታም ከልጆች አሸከርነት ደረጃ ወጥቶ የራሳቸው የባልገዳ አርአያ አንጋች ሆነ።

እያደርም አሉላ የጌታው ምሥጢረኛ እየሆነ በመሔሉ፤ አምላሱ ስትደሰት ወንድሟ ደበበ በትናት ልቡ እያበጠ ሔደ። በየአውራጃዎችና ወረዳዎቹ እየተላከ ለጌታው አስፈላጊ የነበሩ ጉዳዮችን ማቀለጣጠፍ ጀመረ። ሕዝቡ ለጌታው የግረታ ቀርበውን ጉዳይና ሰጦታ ይተባላል። ወደ ምዕተም ከነጋዴዎች ጋር እየሔደ የባሕር ማዶ ዕቃዎችን ጠመንጃና ጥይት መግዛት ጀመረ። እነዚህም ሁኔታዎች የአሉላን ዕውቀት የአስተሳሰብ ኃይልና ልቀት እያሳተሉት መጡ። በተለይም ምዕተ ደርሶ መርከቦችን ዐይቶ፤ ጥቅማቸውን በመገንዘብ ለዚያ የባሕር ዳር ለሆነው መሬትና ከብር በሕይወቱ ሙሉ ያልቀዘቀዘ ፍትርና የጀግንነት ወኔ አደረበት። በዚያ ዘመን ከልዩ ልን ሮች በቀይ ባሕር ሲተላለፉ የነበሩ የንግድ መርከቦች ወደ ምዕተ ሞላ ወደብም ጉራ እያሉ ያራገጥባቸውና ይጥጥባቸው የነበሩ ሸቀጣ—ሸቀጦችና ጠመንጃዎችም ለባልገዳ አርአያ ብቻ ሳይሆን፤ ለመላዋ ኢትዮጵያ የቱን ያህል እንደግጥሙና እንደግጥ ያሰራሉት ከልቡ ለግመን የቻለባትንም ዕውቀት ቀሰመ። በዚያው ጊዜም ነበር ያን በር በጀግንነት መጠበቅ እንደግጥ ሊገነብም የቻለበትን አጋጣሚ ለማየት የበቃው።

አሉላ፤ ከዚያ ቀበሌ ከመድረሱ ከብዙ ዓመታት በፊት አስቀድሞ ቱርኮች ያን አካባቢ ይዘው፤ ወደ ደጋውም ቀበሌ እየ

ወጡ ሕዝቡን እየረጁ ቤትን እያቃጠሉ፣ ንብረትን እየዘረፉ ሲፈጽሙት የነበረውን ገፍ ሁሉ በይበልጥ ለመረዳት የቻለ ወጥ ምፅዋ ከደረሰ በኋላ ነበር።

በዚያም ወቅት ነበር ከልጅነቱ ጀምሮ ሽግግራዎች ሲጫወቱ ሲያደንቁትና ሲያምግሱት በልነበረው ዕፅብ ሚካኤል ጠጭ በለ ተባለው ጀግና ታሪክ በይበልጥ ለመረዳትና የእርሱንም እርእያ ለመከተል በልቡ ቃል የገባው።

በዚያ ዘመን የንግድ እምብርት በነበረችውና ድህና እየተባለች በምትጠራው መንደር ሠፍረው የነበሩት የቴርኮች ወኪሎች፣ ከደጋው አገር ሲሔዱ የነበሩትን አትዮጵያውያን ነጋዴዎች እንዴት እያደረጉ ይዘርፋቸውና ያንገላቱባቸው እንደነበር አሉላ በሚገባ ለመረዳትና ያን ገፍ፣ ያን የጥጋቢዎች ድርጊት መልሶ በጉልበትና በጋይል መመከት እንደሚገባው ራሱ ለራሱ በልቡ ማለ።

ባለገዳ አርአያ በምፅዋ በኩል ሲደርሳቸው በነበረው ጊጣ—ጊጥ የወጥ ዕቃና በተለይም ጠመንጃና ጥይት ልባቸው እየተማረከ በመሔዱ አሉላንም እየደጋገሙ ወደ ምፅዋ ልከውታል። በዚያም መልሱ ወቅት የአንገትና የእጅ ጌጦች አንዳንድም የቤት ዕቃዎች ለአምላሱ ይወስድላት ስለነበረ፣ ልዩ ልዩ የሆነና ግልጽም ያልሆነ መቀራረብና መተላለብ በመካከላቸው እየዳበረ ሔደዋል።

አንድም ጥይት ባያባክን አነጣጥሮ ተኩሶ የአውሬ ሥጋ የሚያስቆርጥ ወደ ምፅዋ እየሔደ የባሕር ዕቃ ገዳ—በረከት የሚያቀርብ የጠይም መለሱ በወንድነቱ የተግመነ የጉልማሳ ልዩ ሥዕልና ስሜት በወጣቱዋ አምላሱ ዐይነ—ሕሲና ልብ—ልቦና ውስጥ እየተቀረፀ ሔደ።

በተለይም አንድ ጊዜ ከምፅዋ ሲመለስ ለባለገዳ አርአያ፣ ለባለቤታቸውና ለአምላሱ ከወሰደላቸው ባሕር—መጥ ዕቃዎች ማራኪነት ሌላ ከደብረ—ቢዛን አካባቢ የገደላቸው ዝሆኖች ጥርስና የአንበሶች ለምድ ለዕለት ምግብ ከሚፈለጉት የቀት የሰለና የድኩሳ ሥጋ ይበልጥ በቤተ—ሰብና በመ

ንደሩ ልዩ ፍትርና ምገብ በያተርፍለትም፣ በደበበ ልብና አክምሮ ሲጫስ የነበረውን ንቀትና ጥላቻ ግን ወደ ነጻድነት እየለወጠው ሔደ። በዚያው ሰዎን ደበበ ከእናቱና ከእግቱ ጋር በእልፍኝ ውስጥ ሆነው አሉላ ከምፅዋዕ የወሰዳቸውን ልዩ ልዩ ጊጣ—ጊጦች ሲመለከቱ፡

«ሁሉን አግልቶ የሰጠው ወንድ ነው» አለች አምላሱ።

«በየትኛው ጦርነት ውሎ ነው? አውሬ መገደብ ነው ወንድነቱ?» አላት ደበበ አገቱን በጥላቻ እየተመለከተ።

«አውሬ ለመገደልክ አነጣጥሮ መተከስም ያስፈልጋል። አሉላኮ ለአንድ አውሬ ዝናር ሙሉ ጥይት አይጨርስም! አንተ ምነው አንዲት ቆቅ አንኳ ገድለህ አታውት! ይልቅስ ከእርሱ ጋር በረሃ እየሔድክ ተኩሶ ብትማር ዱሩን ብታውቅ ይቻላል!» አለችው በዐይኖቿ ሙሉ አንኳ ለማየት ንቃው።

ደበበ ከነበረበት ድኳ ብድገ አለና የአምላሱን ጠጉር ሲይዝ፣ እናትም እርሱን ጥርቅም አድርገው ያዙና ገላገለውና ተቆጥተው፣ «አውነቷን ነው፣ መንደር ከመጥል ወጣ—ወጣ ብቸል ወንድ ወንድ ትሸት ነበር» ብለው አበወጡት። ከዚያች ዕለት በኋላ አምላሱና አሉላ በአንድ ራት ደበበም በአንድ ራት ሆነው ፍጥጫው ተጠለ።

አንደ ተለመደው፣ አሉላ ከዕለታት አንድ ቀን አደን ሔዶ ውሎ ወደ ግታ አምላሱ ጅግራዎች፣ ሁለት ቆቆችና አንድ ድኩሳ ገድሎ፣ በሁለት የቤት አሽከሮች አሸክሞ ተመለሰ። ገና ከምድረ—ግቢው ሲገባ ደበበ ከበር ጠበቀና።

«አንተ የሴት ልጅ ግን ፈትዶለህ ነው፣ እነዚህን አሽከሮችን የወሰድካቸው?» ብሎ ለፈጠጠበት።

«እሜቱን ጠይቄ አበፈትክለሁ» አለ አሉላ የደበበን አኳ ሳን ኮስተር ብሎ እየተመለከተው።

«የሴት ልጅ! የሴት አሽከር፣ ሴት አይደለህ! ሁል ጊዜም የምትነጋገረው ከሴት ጋር ነው» አለው ደበበ፣ ከአገር አበከ ራሱ።

ዘፍኝ ህጽ አድርጎ እየገረመው፡፡ “ሴትግ ከሴት ጉያ ሳይወጣ ከሴት የግድል ነው፤ እኔግ ይኸውና የወንድነትን እያሰማሰክ ርኩ ነው” አለ አሉላ ፈርጠኛ ፈርጠኛ ያሉትን ጠንጃጃፍን አስቆጥቶ፡፡

«እኔ ነኝ ሴት? አንት የሴት ልጅ!!» አለ ደበበ ለግላጋ ለካሉን ለግስቆጣት ሰልካካ ራቲን አስሰቃቅሮ፡፡

«ከሴት ጉያ ከሴት አልፍኝ የግድወጣ ወንድ ባሉ ሴት ነው» አለ አሉላ ይዞት የነበረውን ቆት አብሮት ለነበረው አሽ ከር ሰጥቶ ያነገተውን ስናድር አጥፎ ይዞ፡፡

«እኮ እኔ ነኝ የሴት ልጅ?» አለ ደበበ፡፡

«እኔ አንተን ተርቶ ግንንኖ የምሳደብ አይደለሁም» ብሎ አሉላ ፈንጠሮ ሲል፤ ደበበ ሩጦ ከወገቡ ላይ ሲጠመጠም አሉላ ስናድሩን ወርውሮ ዘወር አለና በሁለት እግሮቹ ቆልሮ ዘረረ ውና ሆኑን በአንድ እግሩ ረገጥ ዐይኖቹን እፍጥሮ ሰውነቱን ሥጋ እንዳየ አንበሳ አስቆጥቶ ሲወወዝተው፤ የሴት አሽያ ሮቶ ተረጥፎጠው ሁለቱንም ያዙጥቸው፡፡ አሉላ የያዙትን ሰዎች ነጥቆ ስናድሩን አንሥቶ ዘወር አለ፡፡ ይሆድረ ግቢው ገርግር ሆነ፡፡ አጋፋሪ ሰብሐት ነገሩን ሰጥተው አሉላ ተይዞ እንዲታሰር አዘዙ፡፡ አጋፋሪ እንኳንላ የባለገላ ለርሳያ ልጅ ተደፍሮ ይቅርና የሴት እንስሳቸውን እንኳ የመገደር ክብት ከወገባቸው «እግር ይያዝልኝ» ሕዝብ ይታሰርላቸዋል፡፡ የግሉ ናቸው፡፡ በዚህም የተነሣ ከእርሳቸው የሴት እንስሳች ጋር የግንጥ መንደርተኛ ከብት አይጠጋም፡፡

አሉላም በፈቃዱ እጁን ሰጠና ከሆድረ ግቢው ጋር ተያይዞ በተሠራው አሰር ቤት ተወሰደ፡፡ ይሰጥላት ታሰረ፡፡

አምላሱ አርፎ ድብንብላ ጥለች፡፡ አጋፋሪ ከብሐትን እጅግ ተጠየረገችው፡፡ በመላው ተንቢን ህላው ሕዝብ ሁሉ እጅግ የከፋ አረመኔ መሰለው ታዩዋል፡፡

«አሉላ የገደለውን ድኩላ በልተዋል፤ እንዴት በእርሱ ላይ ይጨክራሉ? ለዚህ የመንደር አውደልላይ ሲሉ አሉላን እንዴት ያሰራሉ?» እያለች ሰትጦፍ ጥለች፡፡

«አደይ አሉላኮ አይደለም ጥፋተኛው ደበበ ነው ለምን ጉብዝ ሆንክ? ሰምን ጀግና ሆንክ? ሰምን?...» ይባላ ተናገራ ሳታበቃ የአልህ እንባ ተናነቃትና ጸጥ አለች፡፡

«አይምሰልሽ? የዚያ የገበሬ ልጅ ጥጋብ ነው፡፡ ምን ነው ጉብዝናው? አንበሳና ነብር የገደለ መሰልሽ? ድኩላና ሰልጥንም ይገድላል፡፡ እንዲያውም እንች ነሽ ጉብዝ ጉብዝ እያልሽ ልብን ያሳበጥሽው፡፡ እንዴት ልጄን ደፍሮ ይነካዋል?» አሉ እናትዋ ወይዘሮ ሐጉሳ፡፡

አምላሱ ተስፋ አልቆረጠችም፡፡ እናቷ የነፈጋትን ፍርድ ከአባቷ ለማግኘት እንደምትችል ተግመነችበትና፡፡

«ምንም እንኳን ደበበን ቢወዱትም በአሉላ አይጨክኩም» አለችና አባቷን አስተዛዝና የምትለምንበትን ሰልትና ዕለት ስታምሰለሰል ቆይታ፤ ጊዜው ለዐይን መያዝ ሲጀምር በሞሶብ ፍትፍትና ጥበስ፤ በገንዞ ደግሞ ጠጅ ይካለት ወደ እሰር ቤት ሐደች፡፡

እሰር ቤቱ ከዋናው ግቢ ጋር ተያይዞ ከውስጡ እጥር ውጭ የተሠራ ነው፡፡ አርሳያ ድምፁን፤ የግያሰቂጡ የሴት አሽ ከሮችና ቤተ—ዘመዶች የግረታሰሩበት ነው፡፡ በአንድ ጊዜ እሰከ ሠላሳ የግደርሱ ሰዎች ገብተው ይታገሩበታል፡፡

የሶብና ገንቦ ተሸክማለት የነበረችውን ሠራተኛዋን ወደ ውስጥ ልካ ጠባቂውን አስጠርታ፡፡ «ለአሉላ ራት ተለክላታልና ጥራልኝ ልሰጠው» አለች፡፡

«በእገረመትኮ ታሰሯል አይመጣም» አለ ዘበኛው፡፡ «እንገዳያው እኔ ለግባ ዕቃውን ያዝልኝ» አለችና አምላሱ ወደ ውስጥ ገባች፡፡

በዕለቱ ከአሉላ ጋር ሦስት እሥረኞች ነበሩ። በእግር ብረት የታሰረ ግን አሉላ ብቻ ነበር፤ በጥግ በኩል ኩርሞት ብሎ ተቀዋኝ ሆኖ ለሦስቱ ተረብ ብላ ከአንገቷ ጉንበስ ብላ፤

«እንደ ምን ሞላክ?» አለችው።

«እንደ ምን ሞላሽ እመቤት? ሰግ መጣሽ?» ብሎ አሉላ ከተቀመጠበት ተነሥቶ ቆመ። «ራሳችሁ ተልኩልሃል» ብላ ከረሳ ላዋ ከነበረው ጠባቂ ተቀብላ ስታቀርብለት ባንገቱ ሰጥ ብሎ እጅ ነግሮ፤

«ምንው አንቸ መምጣትሽ? አሽከሮች ሞሉትው የሰግ?» አለና አንገቷን አቀረቀረ። «አብልተሽ ተመለሼ የተባለኩት እኔ ነኝ» ብላ በማስመሰል ሽንገሶችውና ሺብረክ ስትል፤ መሬት መሬት ስታይ ጠባቂው ወደ ውጭ ወጣና ራሱ የሚቀመጥበትን ስህ ድንጋይ ከአጉዛ ጋር አቀረበላትና የሐደቶቿን ምክንያት ሸክ ያሰችው ይመስል ሌሎችን እስረኞች ይዞላት ወጣ አለ። እዚያች ላይ ሺብረክ ብላ አሉላንም እንዲቀመጥ አድርጋ ሞሰቡን አቀረበች።

«ሆዴን አሞኛል፤ በዚህ ላይ ብባለበት ደግሞ በደብልጥ ያመኛልና ይቅርብኝ» አላት።

«የተጣላሽውከ ከደበበ ጋር እንጂ ከቤት ሰው ሁሉ ጋር አይደለም። እሚቱ ልካልህ እኔ ይኸልህ ሞጥቼ አልበላም ብትል ሁላችንም እናዝንብሃለን» ይልቁንስ እንኳን ብላ በመጀመሪያ በሞንሚ ቀድታ ጠጅ ሰጠችው። ተነሥቶ ሊቀበላት ሲል ጉልበቱን ሜን አለችውና እንደ ቀቀመጠ ተቀበላት። ጠጁን እንደ ተጉነጩም አከታትላ ሲታገርለው ምላሱ ጣቶቹን ሲነካባት ሰቅጠጥ አለና እንደገና ስታገርለው ሆን ብሎ ጣቶቹን ላላቸው።

ከምግቡ ይልቅ ጣቶቹ ሞቁትና ፈጥሮ ሰበሰባቸው። ያች የዐሥራ አራት ዓመታት ዕድሜ ወጣት ትኩላት እያደር በይበልጥ እየጋለ እንጂ እየበረዶ ከሚሐድበት ወቅት ላይ አልነበረም። እርሱም ከሻያ እንደ ዓመት ዕድሜው ላይ ስለነበረ፤ የሁለቱ እንፋሎት ተቃጣጥሎ ከምላሱ ላይ ጠበሰው።

ለመሆኑስ ደበበ ተጉድቷል? ከደንጋይ ላይ ነበር የወደ ቀውኮህ አላት ቲና ብሎ ለማየት ፈርቶ።

«የ ጋን ራሱ ሊፈነዳ ቀርቧል። ወገኛ ገብተላታል፤ እንኳን የጥጋቡን ዋጋ እንኝ፤ ጥፋቱ የራሱ ነው» አለችና እንደገና ስታገርለው ትክ ብሎ ተመለከታት። በቀይ ዳማ መልክ ላይ የበቀሉት ዐይኖቿ እንደ ሕዋው ኮከብ እየተወረመሩ የሚወጉት መሰለውና መልሶ አቀረቀረ። የአምላሱ ወብት ጉልቶ የሚታየው ፈንግ ስትል ነው። ቂንጅናዊን የሚያጉሉት ደግሞ ጥርሶቿ ናቸው። በሰልካካው መልክ ላይ ከተደረደሩት የተፈጥሮ ስጦታዎች ችምችም ብለው የበቀሉት በረዶ መሰል ጥርሶቹ ውበቷን ከነባሕርይዋ የመመስከር ያል አላቸው።

ባልገዳ አርአያ ከአጼ ቴዎድሮስ ገዞችና አስራት ለመለየት ሳይችሉ ለብዙ ዓመታት በመቅረታቸው የአምላሱንም እጅ ፈጥነው ለወንድ ለመስጠት አላመቻቸውም ነበር፤ በዚያ ወቅት ግን እርሷን ድረው ዓላማቸውን ለማድረግ ልላገታቸው ዳብሮ ነበር። እንደ አርላቸው ያለ መኳንንት ከዐሥር ዓመታት በላይ ሰድሜ ያላት ልጅ ይዞ መቀመጥ ሊኖረው የሚገባውን ጠንካራ ጉልበት ማዳከም ነበር።

ነገር ግን፤ ያ ወቅትም ቢሆን አመች ሆኖ አልታየቸው አለ። የእገታቸው ልጅ ደጃች ካሳ ዙፋኑን ከአጼ ተክለ ጊዮርጊስ ቀምተው መላዋን አትዮጵያን ለመያዝ ከፍተኛ ጉንታና ህግጅት የጀመሩበት ሰዓት ስለነበረ፤ በበኩላቸው የእገታቸውን ልጅ እጅ ለትግራይ ባላባት ከመስጠት ይልቅ ወደ በጊምድር ወይም ወደ ሐማሴን ያለቢያም ወደ ወሎ አሻግሮ መስጠት ለወደፊቱ ጥንካሬያቸው አስተዋጽኦ እንደሚኖረው በመረዳት በየወንዙ የነበረውን ጉልበትና የሚያበላልጡበት ዳላቸው ሆነ። ይሁንና የአምላሱን እጅ ለመጨዘጥ የሚመኙ በባልገዳ አርአያ እካባቢም ነበሩ።

«ካሪ ከጥቅት ጀምሮ ስንከራተት አንች የምትወጃትን ስህ አጥቼ ድኩላ በማምጣቱ ቅር ብሎኝ ነበር» አላት ያጉረሰችውን በጠጅ እያወራረደ።

«እርስዎ ዛሬ ብዙ አብልተዋል፤ ወደፊትም ታባቅላህ፤ አት
ባል ዛሬ ቢቀር ነገ ሦመጣለሁ» አለችው። እንደራ የለበሱትን
አጥንቶች እየፈለፈለች፤ እያወጣች ከፈቀደ አስቀመጠችለትና
ከአንዱ አጥንት ላይ ሥጋውን አገሥታ ልትገርስ በትል አጅጥጥ
ያዝ እድርጉ።

«አይገባም ነውር ነው» አላት።

«ምን?»

«ነገራችሁ በቃ ሐጅልኝ» አለ ዐይኖቿን መራት ላይ
እንደ ተከለ። «ከእኔ ጋር መቀመጡ ከኔ ጋር መብላቅ ነውር ሆነ
ብህ?» አለችው ያነግችውን አጥንት እንደ ያዘች።

«እያ ነውር ነው፤ እዚህ መምጣትሽንም ጌታችን እንዳይ
ለው ተጠንቀቂ» አለ ሙሉ ለሙሉ ለማየት ቢሸቀዳው
የነበሩትን ዐይኖቿን የተከለከለ ይመስል እያንቀጥለለ። ለምሳሌ
ነፃ፤ አልባተችውምና፤ «እኔ የገብረ ልጅ አሽከርሽ ነኝ፤ ከኔ
ጋር ልትጫወችና ከኔ ጋር በአንድ ጥሰብ መሰለፍሽ ለወላጆችሽ
ወርደት ነው ግለትህ ነው፤ ይህንኑ አይደለም የምታስ
በውን» ብላ አፋጠጠችው።

«እያ እንደ እርሱ ነው»

«እናጥመኝ ግን እንደዚህ እንዳትለኝ» ብላ በእጅዋ ከነበረው
አጥንት ላይ ላጥ አድርጋ ገፈረበችለትና፤ «ዛሬን እዚህ ብቻ
ድር ነገን አትውልም» አለችው።

«ደበበ ተሉ እንዲድን ጸልይልኝ» አላት በዐይኖቿ ለየተ
ግፅናት።

«ዓመት ቢጋደም ምን ተገረህ!»

«ቁስሉ ከጠናበት ለባትሽ ይለቁኛል መሰለሽ?»

«ማን ይነካሃል? በረሃውን ታውቀው የለም?»

«የባልገዳ አርአያን ልጅ በከልጋ ላይ አስተኝቼ የትኛው
በረሃ ነው እኔን ደብቀ የሚያዝ? ቀድሞ ነገርስ ከዚህ እንደፈት
እውጣለሁ!» አላት ተስፋ በቀረጠ በሚት ተውጦ።

«እዚህም ትወጣለህ፤ ለማንም እጅህን መስጠት የለብህም
ያገርህ በረሃ እንኳን እንተን ሌላም አትር ይይዛል» ብላው
ለታዋን አዘከማ ወጣች።

አምላሱ፤ የአሉላ ተኳሽነትና ቁመና ከሐሳቡ ሲገፃም
በዘር ሐረጉና በደረጃው የመጨረሻው ተራ በመሆኑ እጅግን እጁ
ሊጨብጠው እንደማይቻለው ታስብና ተስፋዋ ይሟሽባታል።
ግን ያን ተስፋ መቀረጧን የሚያድስላትና የሚያለመልምላት
ከመምህራዋና ከዘመዶቿ የሰማችው ትረካ ትውስ ሲላት ነበር።

«ደረጃው ካሳ የድሃ ልጅ ያውም የኮሶ ሻጭ ልጅ ቢሆን
ነም፤ በወንድነታቸውና በጀግንነታቸው የራስ አሊን ልጅ
ተዋበችን ለማግባት በትቀል» ለየተባለ የሚነገረውን ትረካ
በምታለች። ይህንም ታረክ በልቡ ቀርጾ የሕይወት ጉዳዮችን
ታስተያይቦታለች።

«ዛሬን ብቻድር ነገን እዚህ አትውልም» የተባለውን እስ
ረኛ ቀናት ለየተሰናበቀት ሐዱ፤ እርሷም ታሉግን መጠበት
ባለመቻሉ ለየራቀችው ሐደች፤ ራት ምሳውን ግን ራሱን
እያሠጋጀች ትልክለት ነበር።

የደበበ መታመም ከፈረሰ እንደ ወደቀ ተመስሎ አሉላም
ታዋ እንደ ተኝ ሆና ለባልገዳ አርአያ ተነገሩዋል።

«ከፍየሱች ጋር የሚውሉ አውራሾች ገደለኩ ብሎ ይኸን
ያህል የተገጠራራው፤ አንበሳና ነብር ቢገድልግ የራስ ወርት
ድፋልኝ ከግለት የሚመለስ አይሆንም! ለመሆኑስ ይህ የቤት
ልጅ እንደት ቢጠግብና ቢናጥጥ ነው ይህን ያህል የተገጠ
ራራው?» እያሉ የባልገዳ አርአያ አጋፋሪ የአሉላን እስራት
እያጠበቁበት ሐዱ፤ ከመናዳዳቸውና ከጽናታቸውም የተነሣ፤

«እርፋችሁ ተቀመጡ፤ የግን ልጅ መሆኑን፤ ዐቅሙንና
ደረጃውን ላላወቀ መድኃኒቱ ይሸው ነው» ይላሉ አጋፋሪ ልብ

ሐት ለአሉላ ምሕረት እንዲያደርጉ ለሚያነሡባቸው ሁሉ = አምላክ የአጋፋሪ ስብሐትን ወዳጆችና ዘመዶች እየለመነች አጋፋሪን ለምነውና አለዝበው አሉላን እንዲፈቱላት ያደረገችው ጥረት ሳይሳካለት በመቅረቱ፤ «ያሉትን ይበሉኝ» ብላ ራሱን ከአጋፋሪ ዘንድ ቀርባ፤

«የሉን የጀመረው ራሱ ደበበ ነው» ቀበሉም ሺርለታል፤ ስለዚህ አሉላን ለምን አይፈቱትም?» ብላ ኮስተር ብላ ጠየቀችው።

«እኔ እንደ ለማሁሽ ጌቶቼ የሰሙሽ እንደሆነ የውስጥ ገሳሽ ነው የሚያስገልብሙት = ተጠንቀቂ፤ ሁለትና ሦስት አውራ ገድሎ አምጥቶልሻል መሰል ወርታውን የከፈልኩ መስሎሽ ነው፤ ከተደረገው ወንድምሽ ይልቅ የእርሱ መታሰር ነው የቀጩሽ» ብለው አጋፋሪም ከፍና ዝቅ አድርገው ተመለከቱዋት።

አጋፋሪ ራሳቸው ካልመሰላቸው በቀር እንኳንስ ለአምላክ ለመና ለእናቷም ቢሆን አይመሰሉ = ራሳቸው ጌቶቸው የሚያዘግባቸውንም እንኳ የሚፈጽሙትና የሚያስፈጽሙት አልሃቸውን ከአስጨረሱዋቸው በኋላ ነው = ባልገዳ አርአያም በአጋፋሪ የሚጨክኑ አልነበሩም = የቴዎድሮስ እስረኛ ሆነው ጉንደር ይኖሩ በነበሩበት ወቅት ቢታቸውን የሚጠብቁና ለንቅም ያቀብሉ የነበሩ አጋፋሪ ስብሐት ስለ ነበሩ ውስታው ይከብዳቸዋል።

«እርሶ ሲመታው ታዲያ ሕንድ ሴት አጃን አጣምሮ ለምን አልተመታም ነው የሚሉት?» አለች አምላኩ ነቁአጋፋሪ ሳይ እንደአራስ ነብር ልትከመርባቸው እየከጀላት = «ይችን ልጅ ምን ነክቷታል? እሽከሩ ሁሉ ጌታው ሲመታው መልሰ ከተገኝታማ ከምኑ ሳይ ሆነ ልዩነቱን የሚያበላውን የሚያጠባባውን፤ የሚያሰብሰውንና የሚያሳድረውን ጌታውን መግታት ቀርቶ፤ ቆና ብሎ ግየትስ የጥጋብ ጥጋብ አይደለም? ይኸ ሁሉ አሽከር ባታ መታ ቁጥር መልሶ ተማትቶ ቢሆን ነር አባትሽስ እስከላረ በሕይወት ይገኙ ነበር? በይ እኔ እንደ ሰማሁሽ ሌላ ሰው እንደሰማሽ፤ ነቁአሉና አጋፋሪ በጠጅና ጠላ የባዙ ዐይኖቻቸውን

ሲያገረጠርጡባት በጥላቻና በንቀት ገላምጣቸው መልሰ ሳት ሰጣቸው ጥላቸው ሔደች።

ወንድጌ ፈጽሞ እስኪደን ድረስ እስረኛውን መንከባከቧን ተጠላች።

በምድረ ተንቢን ዐዋቂውና ወጊሻው ሁሉ እየተፈለገና እየተመረጠ ደበበን ከቅስፈት እንዲያተርፍ የባልገዳ አርአያ ቤተሰቦችና ባለግሎች ያደረጉት ጥረትና ድካም ከፍተኛ ቢሆንም፤ ደበበ ከአሉላ ጋር ግብግብ ቢገጥም ተንጋሎ ቢወድቅም የደረሰበት ጉዳት ቀላል በመሆኑ በእልፍኝ ውስጥ ታፍና የጠቦት ሥጋና የግር እሸት ሲቀላብ ሰነባብቶ ወደ ደጅ መውጣት ጀመረ። በእርሱ መዳንም ታላቅ ደስታ በምድረ ግቢው ሠረነ። ከዚያ በኋላ አምላኩ ፍጹም እርይታ እየሰተማት ሔደ። የወንድጌ መዳን ለአሉላ መፈታት ጥናው ምክንያት እንደሚሆን ታምንዩት ነበርና።

የደበበ ቁስል እየዳነ ቢሔድም፤ የአጋፋሪ ልብ በአሉላ ሳይ ከጽጠረው ጥላቻና ጉቀት አልተፈታም ነበርና።

«የጌታውን ልጅ ጌታውን በመድረሩ ሌላ ቅጣት መቀጣት ይገባዋል» እያሉ ግውጠንጠን ጀመሩ።

አምላኩ፤ ነገሩን ለአባቷም ሆነ ለእናቷ መንገር እንደግ ይገባት ብታምንበትም፤ የአጋፋሪ ጭክኝና ጥላቻ ደግሞ ስለ እንገፈገፋት፤ በዘወርዋራ ዘዴ ለማስከሰስ አለበትና ቀደም ብለው ከአጋፋሪ ጋር ብርቱ ጥል አብቅለው ለነበሩት ሰፊታውራሪ በርሄ ነገሩ እንዲደርሳቸው አደረገች።

ነገር ግን፤ በአሉላ ተኳሽነትና ከአምላኩም ጋር በነበረው መቀራረብ ልባቸው ከቀሰለው አሸከሮች አንዱም ፊታውራሪ በርሄ ስለነበሩ አሉላ በፈጸመው «ድፍረት» በደብልጥ እንዲቀጣ የሚሙኑ በመሆናቸው እንዲያውም ሲካሰሱ ከነበሩት ከአጋፋሪ ስብሐት ጋር ዕርቅና ሰላም መሠረቱበት = በዚህም የተነሳ ፊታውራሪ በርሄ ይባስ ብለው።

«ይህን ድሃ የድሃ ልጅ ለሌላውም መቀጣጣን እንዲሆን ግድረግ ነው፤ ገበያ አውጥቶ ሕዝብ በተሰበሰበበት በርባ ገርፎ ግዛረር ነው እንጂ አስር መቀላቀጥ እንደ አነርሱ ላለ የቀፋሪ ልጅ ከብሩና ከራሱ ነው» እያሉ የግርግሉ ሆኑ።

«እንዲያውም ለኔ ይሰጠኝና እንደ እርሱ ላሉ የድሃ ልጆች ሁሉ መቀጣጣን እንዲሆን ላደርገው» ብለው አሰከ መጠየቅ ደረሱ፤ ፈታውራሪ በርሄ በነገሩ እንደዚያ ያመረሩት በእጅ አዙር ቱርፍ አቸውን የተወጡ መስሉለቸው ነበር። የመጀመሪያቸውና የሦስት ልጆቻቸው እናት የነበሩትን ባለቤታቸውን ፈትተው የአምላሱን እጅ በጋብቻ ለመጨበጥ አመቸውን ወትት የጣ ጠባቢቱ ነበሩ።

አምላሱ የጀመረቸው ጥረት ሁሉ እየተበላሸባት መሔቱን ከተረዳቸው በኋላ፤ እንደ ተለመደው አንድ ቀን ራሱን ይዞ ለትሔዳ አብልታው ልትወጣ ስትል፤ «እንዲያው የኔስ ነዝ፣ ምን ሆነ?» አላት ሰርቆ እንደ ታሰረ ሁሉ አንገቱን አቀርቅሮ።

«አንድ ጊዜ ደግሞ ሞክራ የግይሆን ከሆነ ወጥተህ ወደ ፈለገህበት ትሔዳለህና አሰብበት» አለችው።

«ከዚህ እንዴት እወጣለሁ?»

«በነገሩ ከቆረጥክበት ለዚህ አታለብህ»

«ለምን አልቆርጥም? ዛሬግ መቁረጥ አለብኝ እንጂ!»

«ዛሬ ምን የተለየ ምክንያት ደርሶብሃል?»

«ከመታሰር የበለጠ ውርደት ደርሶብኛል» አላት ከአቶ ረቀረበት ተቃንቶ እርሷንና እስር ቤቱን ተራ በተራ እየተራ ለቡት።

«እንደምን ያለ ውርደት?» አለች ከእርሱ ይበልጥ በውነቷን አስቆጥታ።

«መታሰርም ሞትም ለወንድ ልጅ ከብሩ ነው። ሰድሳ ገን አገንቱን ይሰብርበታል» አላትና የታችኛው ከገፈሩን ነክሶ አፈጠጠባት።

«ግን ሰደበህ?»

«አጋፋሪ በነጋ በጠባ በአጥሩ ብት እያሉ 'ይህ የሴት ልጅ አለ! የግደርስበትን ይጠብቅ' እያሉ መሳደባቸው አንሶ ዛሬ ደግሞ እዚህ ድረስ መጥተው 'አንተ የሴት ልጅ! ጋን አተላ አሸከሜ መንደር ለመንደር ባላዞርህ ብቀር ታዘበኝ' ብለውኝ ሔዱ» አለና በሆዱ ውስጥ ያመቀውን ትንፋሹንና ንዴቱን ደጋግሞ አስወጣው።

«እከ ታዲያ ውጣና የወንድ ልጅ ወንድ መሆንህን አባ የዋ!» አለችው ከፍና ዝቅ አድርጋ እየተመለከተችው።

«ይህን ሁሉ አጥር ዘላቁ ከዚህ ሁሉ ጠባቂ አምላኬ የምወጣበትን ዘዴ ትነግራለሽ!» አላት እርሱም ከሁለት ቀን ላይ አፍጥጦ።

«ለዚህ አታሰብበት በየሃላሁ።»

«እከ እንዴት? እስከ መቼስ ለወጣ እችላለሁ? ነገ ጋን አተላ አሸከመው ካዞሩኝ በኋላ ግን የኔም የቤተ ዘመዶች ወንድነት ግብቃቱን እንዳትዘነገው» ሲላት አንባም እልህም ተጫጫኗት።

«አተላም አትሸከምም፤ ሁለተኛም እዚህ እስር ቤት ዐይን ሆኖ አያዩም» ብላው ወጣች..... በዚያው ሰዋን ደግሞ ባልገዳ አርአያ ታመው ስለነበር፤ በትዳሴ ጠበላ እንዲጠመቁ ተብሎ ወደ አክሱም ተወሰዱ።

ከቀናት በኋላ፤ በግቢው ውስጥ ያልተለመደ ደንጋጤ ተወሰደ። አሉላ ከነጠባቂዎቹ ጠፋ። አጋፋሪ ስብሐት የጌታዋ ውን ሠራዊት አስልፈው መላዋን ትግራይን ሲያተራምሱዋት ቆርጠው ተነሡ።

«የጌታዬ ልጅ ተደፍሮ፤ የጌታዬን ልጅ ከአባራ ላይ ጥሉ፤ የጌታዬን ልጅ ደም አፍሰሶ፤ የጌታዬን አጥር ጥሶ፤ የጌታዬን አሸከሮች እባብሉ እንዴት ያ የድሃ ገበሬ ልጅ እንዴት ያ የሴት ልጅ ያምልጠኛል! ይህን ጥቃትስ እንዴት መታገሥ ይቻል?»

ላል፤ ይህ ሁሉ አሽከርሶ የጌታዬን ጥቃት ሳይወጣ እንዴት ውሎ ያድራል፤ ነገ ከጆ ሳይገባ ከቀረ እውነት ወንድ አይደሉም፤ እርሱን ጥይዞ መቀጣጣጥ ካልሆነ የመኳንንቱ የባለባቱ ልጅና ዘር ግንዛቤ በግንጥ ወርጋጥ ከንድሷ ወቃ መኖሩ ነው፤ አይማረኝ የማርኩት እንደሆነ» እያሉ መደንፋት ጀምረዋል። «ተንቢንን በእግሩ ገብተው በእናቷ ለመውጣት አነጣጥረው ባታል» አጋፋሪ ሰብሐቱ «የድሃ ልጅ፣ የገበሬ ልጅ፣ የሴት ልጅ» እያሉ ያሳዝኑት የነበረው ቋንቋቸው ደግሞ የባልገዳ አርአያን አሽከርቶ እያስቆጣና እያስኮረፈ በየልባቸው ቂምና ጥላቻ እየመሠረተ ሔደ። ሠላሳ የሚሆኑ የባልገዳ አርአያ አሽከርቶ ወደ በረሃ ሔደው አሉላን አድነው እንዲይዙ ወይም እንዲገድሉ አጋፋሪ አዘመቱ «ግን ሁሉም አጋፋሪ ከሚንቁትና ከሚሳደቡት «ድሀና ገበሬ» ቤተሰብ የተገኙ ሰለ ነበሩ፤ ከመንደሩ ወጥተው በየኮረብታው ተኝተው ውለው የሚመለሱ እንጂ የተላኩበትን ግዳጅ ከልብ የሚያምኑበት ባለመሆናቸው፣ የአሉላን እጅ ቀርቶ የደረሰበትንም ፍንጭ የሚነግሩዋቸው አልሆኑም።

ስነባብቶ ደግሞ፡ «በዚህች ምድር ላይ ወይ እኔ ወይ ሰብሐት አንኖርባታለን እንጂ፤ ሁለታችንም እንቀመጥባትም ብሎ አሉላ ዝቷል» የሚል ወሬ ደረሳቸውና ወደ መንደራቸው ብት ማሰቱን ጠብ ርግፍ አድርገው ተዉት።

«አሉላ በርከት ያሉ ተከታዮች እገኘን፤ እዳዲስ ጠመንጃ አሰያዘ፤ አሉላ በዚያ ወጣ በዚያ፤ ወረደ» የሚል ወሬ ከዚያው ከግቢው እየመነጨ የአጋፋሪን ልበልቦና የፍርሃት ቋያ ይላትበት ጀመር። በሁኔታው እጅግ የተሸበሩት አጋፋሪ አንድ ቀን እሑድ ጠዋት ወደ ባልገዳ አርአያ የነፍስ አባት ዘንድ ሔደው፤ ከቅጥሱ ሲወድ ጠጋ ብለው «እንደ እርሶም ያለ ከመሬትና ከሰማይ የከበደ አባት እያለን እንዴት ይህን ነገር በዘምታ መመልከት ይገባል፤ መሳሳቱን መቼም ተሳስቷል፤ እኔም ድፍረቱ አሳዝኖኝ የወንድማችን ልጅ ነው ብዬ ተቆጥቼዋለሁ። ታዲያ በዚህ አኩርፍ መውጣቱ የባለ ጥፋት ስለሚሆን፤ እርሶም ተላልከው ያሰመጡት፤ በዚህ ነገር ጊዜ ማሳሰፍ አይገባምና ያስቡበት» ብለው ለመኑ።

ልመናውና ጥያቄው የቀረበላቸው መምህር ተስፋ ጽዮንም ለደቂቃዎች ያህል ትከዝ ብለው መሬት መሬቱን ሲመለከቱ ቆዩና።

«ነገር ነገሩ ሁላችንንም መቼም ሳያሳዝን አልቀረም፤ በትንሽ የተጀመረ ነገር እያደር እየከረረና እያሳዘነ መሔዱ ማሳሰቡ የማይካድ ነው፤ ደግሞ ስሙን መፍት ተገቢም አይደለም። እግዚአብሔር አይወደውም። የተናቂትን ከፍ ከፍ የሚያደርግ አምላክ የሚያነሣውንና የሚጥለውን ያውቃል። አሁንም እንደሆነ (ተቆጣጥሮ ይመለስ) ከተባለ ዋና ጉዳዮችን ነውና ተላልከንም ሆነ ተሯሩጠን እንመልሰዋለን» አሉ።

«እንግዲያው ጌቶቹ ከአክሱም ከመመለሳቸው በፊት ጉዳዩ ፍጻሜ እንዲያገኝና ሲመጡ እንድናስታርቀው ቀልጥፈው በጀምሩት ይሻል ይመስለኛል» አሉ አጋፋሪ እየተፍነ ከነኩ።

«ለመሆኑስ እንዴት ሊያመልጣችሁ ቻለ?»

«ያውስ ብቻውን መስለዎት?»

«ሌሎችም ይዞ ወጥቷል፤» አሉ መምህር ያላወቁ መስለው በሰሚ ሰሚ የደረሱበትን የአሉላን መሸፈን ከአጋፋሪ ለማረጋገጥ ብለው።

«የሚደንቅ ነገር ነው የሆነው፤ ጌቶቹ ወደ አክሱም ሲሔዱ ጠብቆ «እንግዲህ እርሳቸው አይመለሱም ይሞታሉ» ብሎ አንድ ባሕታዊ ተናግሮዋል፤» ንጉሡም ብዙ ሠራዊት አስከትለው አገሩን ሲያስገብሩ ይመጣሉና ከዚህ አንውጣ» ብሎ «ጠብቂዎቹን አባብሎ ገንዝብ ሰጥቶ ጥቂቶቹንም አስከትሎ ነው ያመለጠን» አሉ አጋፋሪ ጥርሳቸውን ነክሰው፤ አንገታቸውን እያወዛወዙ።

«የተከታዩና የመሣሪያው ብዛትስ ታውቋል?»

«ቢበዛ ቢበዛ ከዐሥርና ከካያ አይበልጥም «ይዛላል» አሉ አጋፋሪ ንቀታቸውን እያሳዩ። «ይህምኮ ቀላል አይባልም፤ ይኸን ሁሉ መሣሪያ ከያዘ ወንዝ ማስቸገሩ አይቀርምና ያለ መናት

ነው! እሱ መምህር ተደግፈው ቁመውበት ከነበረው ካብ ወደፊታቸው እያዘገጡ አጋፋሪን ሸኝተው ወደ ደጃባላም ለመግባት ብለው ፡

ዳለዚህክ ነው ፡ እኒም መጥቼ የግብኝገርዎ!

«ይሁን እንገዳህ ከዛሬኛ ከነህ ሰው ይሰጡኝና ተላልኪ ለሰሙጣዋለሁ» ብለዋቸው ተሰያዩ ፡

መምህር ተስፋ ጽዮን የአሉላ መምህር ከነበሩት ከመምህር ወልደገዮርጊስ ጋር ሆነው በጉዳዩ ክመክሩበት በኋላ ፡ ሽማግሌች ልከው በእርቅ እንዲገባ አደረጉ ፡ በዚያ ወቅትም አሉላ እጁን ሲበጥ ሦስት ራሱን ብቻ ነበር ፡ ሁለቱ የባሻይ ፍን ዳል ልጆች ይሁኑ እንጂ ዘመዶቹ ናቸው ፡

ሁለቱ መምህራን አሉላን ከአጋፋሪ ጋር ከአስታረቁ በኋላ ፡ ተጥሎ ደግሞ ለባልገዳ አርአያ ተነግሮ ይቅርታ እንዲያደርጉ ለት ከደበበም ጋር 'ይቅር ፡ ይቅር' እንዲባባሉ አጋፋሪ ነገሩን እንዲጨርሱ ሆነ ፡ ይህም እስኪሆን ድረስ አሉላ በውጭ እንዲቆይ እንጂ ከባልገዳ አርአያ ቤት እንዳይገባ ተስማሙ ፡

ባልገዳ አርአያ ፡ ከአክሱም ተመልሰው ከሰነባበቱ በኋላ በተዘናነቡትና ሳቅ ሳቅ ባሉበት በዓት አጋፋሪ ከጫማቸው ወደቀው ፡

“ጌታዬ መቼም ምሕረት ገንዘብዎ ነው ባጠፋን በተሳሳትን ይግኙን ጌታዬ! ይበበና አሉላ በዕለት ጠብ ተጋጭተው ሰገዱ ሲው እርስዎ እንዳይሰሙ ብለን ደበበን ከፈረስ ላይ ወደቆ ነው ብለን ነገረንም ነበር ፡ አሉላንም በእስር ቤት አስገብተን ነው ነበርና እርሱም የባስ ነገር ይደርስብኛል ብሎ ፈርቶ ከእስር ቤት ወጥቶ ወደ ዘመድ ቤት ሔዶ ተደብቆ ነበር ፡ አሁን ግን 'ምሕረት ለምኑልኝ' ብሎ ቀሳውስቱን ልኳልና ይቅር ብለውት ጫማዎን እንዲሰም ይፍቀዳለች” ብለው ለመጎለት ፡ “ከሆነ ከደረሰ በኋላ መደባበቁ ምን ጠቀሟታ ይሰማል ብላችሁ ነው የደበቃችሁኝ! ለነገሩ ግን እናንተ ብትደባብቁትም ሳይሄዱ ሳይሆኑ ባልሰማው አልቀረሁም ፡ እንኳን በቤቱ ውስጥ የሆነ

ነውን ቢያገሩ የደረሰውንም ቢሆን ባልሰማው የምቀር አይምስ ላችሁ ፡ አሁንም እንደሆነ እንኳን ከባስ ጉዳት ያወጣን እንጂ ፡ እኔስ ስለ ጽዮን ብዬ ይቅር ብያለሁ ፡ ደግሞም መጋጨት በየትም የኖረ ነውና ይቅር ብያለሁ” አሉ ባልገዳ አርአያ ፡

ተጥሎም አሉላን ሁለቱ መምህራን ይዘው ገብተው የባልገዳ አርአያን ጫማ አስመው ፡ “ይቅር” አስኾለትና እንደ ተለመደው አሸከርነቱን እንዲቀጥል ፈቀዱለት ፡ ተጥሎ ደግሞ ከደበበም ጋር ግስታረት ስላስፈለገ ፡ አጋፋሪ ደበበን ለምነው ለማስታረቅ ከመምህር ጋር ይዘውት ሔዱና “በል ድንጋይ ተሸከምና 'ማረኝ' በል” ብለው አሉላን ጠየቁት ፡

“ከልብ እንድንታረቅ ካላችሁ እንደዚሁ እንታረቅ እንጂ ያለ በደሌና ጥፋቱ ድንጋይ ተሸከሜ ከጫማው አልወድቅም” አሰና አሉላ አንገራገረ ፡

“በደልክም ተበደልክም እኛ እዘንሃልና ድንጋይ ተሸከመህ 'ማረኝ' ብለህ ከእግሩ ወደቅ” አሉ አጋፋሪ በግስገደድና በመሥጋት ላይ ሆነው ፡

“የበደልኩትክ ነገር የለም!”

“በድለሽዋል እንጂ? ከድንጋይ ላይ ፈጥፍጠህ ደሙን እፍስሰህ አስተኝተሽው የለም! ከዚህ የባለ ምን በደል ታደርስበት ኑሩዋል?” አሉ አጋፋሪ እነመምህር ጭምር እንዲፈጽማቸው በዓይኑ—ሕሊናቸው አየተማፀኑ ፡

“ቢሆንም ነገሩን የጀመረው ራሱክ ነው!”

“የጉዳሽወክ እንተው ነህ!” አሉና አጋፋሪ ወደ መምህር ተስፋ ጽዮን መለስ ብለው ደግሞ ፡

መምህር ተስፋጽዮንም ወደ አጋፋሪ ጠጋ አሉና ፡

“ደበበን መቼም እናውቀዋለን ፤ እንኳን ለቤት አሸከር ለኛ ለኛም የሚመለስ አይደለም ፤ ከጌታችን በሥጋ እንጂ ፤ በባሕርይ አልተወለደም ፡ ቢመከር ቢዘከር የሚሰማ አይደለም ፤ ሁላችሁ

ንሰ እንዴት እንደሚኖርናችሁ እናውቅ የለም? እንኳን በተላላኩ አደራነላት እንጂ ለጥጋባችኋቱ ለትዕቢተኛነቱ እንድና ሁለት የለበትም፤ ይኸው ከራሱ ነው የምናገረው። ይኸም ልጅ የሚለው እውነቱን ነው፤ ሳይበድለው ድንጋይ አሸክሞ ታረቅ ግልት የሚገባም ባይሆን ሰጌቶቹ ሰንል ብቻ እናስገድደው እንደሁ እንጂ በነገሩ እንኳ አልደሰትበትም” አሉዋቸው።

“ቢሆንም ቢሆንም ደሙ የፈሰሰው ደበበ ነው፤ ይቅርታም ሊጠይቀው ይገባዋልና እርሱም ይቆጡት” አሉ አጋፋሪ ሥልጣን — ቁጣቸው እየገነፈለባቸው።

“ይኸኛውስ ቢሆን መቼ የዋዛ ሰው ነውና? እርሱም እምቢ ያለ ለኔ ምን ብሎ ይለዝባል ብለው ነው?” አሉ መምህርም የአጋፋሪ ቁጣ እሳተ ነበልባል ሆኖ እንዳይፈጃቸው ሠግተው መራት መራት እያዩ።

“ታዲያ ለጌቶቹ ይነገር!” አሉ አጋፋሪ።

“ምኑን ነው የሚነግሩዋቸው?”

“ሁለቱንም ተቆጥተው እንዲያስታርቁቸው።”

“እሁንኮ ጥፋት በእርሱም ላይ እያለሁ። ደበበ እግረ ካልተሰመ ድንጋይ ካልተሸከመ አልታረቅም አላለ። ለምን እንደዚሁ አናስታርቃቸውም? ደግሞ በዚህ ጌቶቹን እናስቸግር ነው የሚሉት?” አሉ መምህር ከአጋፋሪ ላይ አፍጥጠው።

“በኋላ እንጂ እንዴት ሳይል ይሉኛል ትላንትና ግታ እንዲ ታረቅ ስለምነው፤ ‘ድንጋይ ተሸክሞ እግረን ካልሳመ አልታረቅም’ ብላል። እኔም አሉላ ይህንኑ እንደሚፈጽም አረጋግጫለት ነው ደበበ እርቱን እሽ ያለኝ” አሉ አጋፋሪ።

“ወይ ጥጋቢቱ! ወይ ልቢቱ!” ብለው መምህር ሲያጥረሙ ቆዩና።

“ለመሆኑ እንዲያውላ ለመሆኑስ እውነት ፈሬጅ ተገኝቶ፤ ነገሩን የጀመርክ አምባገርውን ያስነሳህ አንተ ነህና ድንጋይ

ተሸከመህ አሉላን ‘ማረኝ’ ብለህ ከእግሩ ውደት ቢባል ያደርገው?” ቢሉ አጋፋሪ ቀጠል አድርገው።

“የባሰውን ነገሩን ሰቀሉት፤ እንግዲህ የሚሻለው ጌቶቹ እንዲያስታርቁቸው መግባሩ ይመስለኛል” አሉ። መምህርም እንደ መነጫነጭ እየቀጣቸው።

“እንዳሻችሁ አድርጉ እኔ ግን ለሕሊናዬ ደስ የሚለኝን ሠርቻለሁ። ልጅ ልጅ ቢጣላ ግራና ቀኙን ተቆጥቶ እንደማስታረቅ አንተ ድንጋይ ተሸከም፤ አንተ እግርህን ተሳም” ብሎ ግንታት አልታየኝም። እሁንም እንደ ወደዱት ያድርጉ” ብለው ተመለሱ።

አጋፋሪ ስብሐት፤ ራሳቸው ያባባሉትን ራሳቸው የፈሩትንና ራሳቸው መልሰው ያተዘቀዙትን ጉዳይ በውል መጨረሱ ቸግራቸውና ነገሩን ለጌታቸው ነገሩ። ባልገዳ እርአያ ሁለቱን ጥለዋቸው አስቀርበው።

“ሁለቱኛ እንጣላም፤ ሁለተኛ ብንጣላ ዐሥር ዐሥር ጅራና፤ እንቀጣለን በሉና እጀን ምቱ” ብለው አስምለው፤ አላሰሙው አስታረቁዋቸውና ነገሩ ጊዜያዊ አልባት አግኝቶ ለጊዜው በረደ። አሉላም የራሳቸው የባልገዳ እርአያ የቅርብ አሸከርና ባለግል ሆነ። በአምስሱና በአሉላ መካከል የነበረውም ደብቅ መተላለብ በድብቅነቱ ቀጠለ።

የባልገዳ እርአያ ግዛት የነበረችውን ተንቢንን ከዳርዳር ያዳረሰ አሸከር ቢኖር አሉላ ብቻ ነበር። አንድ መንደር ቀርቶ እንድንገባ ሲከናል የሚገባውን መዋጮና ግብር አውሎ ካሳደረ የሚላከው አሉላ ነበር። ጠጉራ-ልውጥ ሰው በአንድ ቀበሌ ታይቷል ከተባለ ገሥግሦ የሚደርሰው ተወርዋረው ጦር አሉላ ነበር። ባልገዳ እርአያ ያዳደሰ ጠመንጃዎችና የጊጣ-ጊጥ ባሕር-መጥ ዕቃዎች ለመግዛት ወደ ከሰላና ምዕዋ የሚላከው አሉላ ነበር። በወሎ በጉንደርና በጉጃም ለነበሩ መኳንንት የባልገዳ እርአያን መልክነትና ገዳበረከት የሚያደርስ ያለ አሉላ ግንኙ አልነበረም። ጌታውንም እየከሰ በየሠርጉ፤ በየለቅሰውና በየበግላቱ የሚገኘውም እርሱ ነበር። በተለይም ወደ ምዕዋ ተልኮ ለመጀመሪያ ጊዜ በሐደበት ዕለት ባሕር ለግየትና በባሕሩም ላይ ቢንሰ

ፈፍ የነበረውን ከረብታ የሚያከል መርከብ ለግዢት በመቻሉ ፣
ያ መርከብም የሚሰጠውን አገልግሎት ለመገንዘብ በመብታቱ
የባሕር በርን ጥቅም ለማወቅ ጅላ ።

በወቅቱ ምዕጥንና አካባቢዋን ሲቋቋሙ የነበሩት ገብ
ጾታዎች ከደጋው ሲወርዱ በነበሩት ነጋዴዎችና ገበያተኞች ላይ
ሲፈጽሙ የነበረውን ግፍና በደልም ሊገነዘብ ችሏል ። በጠቅ
ላባው የባልገዳ አርአያ ከተራ አሽከርነት ላት ያለ መለስተኛ
እንደራሴ በመሆኑ ፣ ትግራይን ብቻም ሳይሆን ሌሎችንም አካባቢ
ዎች በሰራው ለማወቅ አጋጣሚው ረድቷል ። ታዲያ ያሁሉ
ጥረቱና ድካሙ ፣ ያሁሉ ታማኝነቱና ወንድነቱ ተዳምረው ተቀና
ታችና ምቀኛ እያበሳበት ሐደ ። ከራሳቸው ከባልገዳ አርአያና
ከአምላኩ በተር 'ዐይንህ ላፈር ከሐድክበት አይመልሱ' የሚ
ለው እየበረከተ ሐደ ።

በተለይም አጋፋሪ ሰብሐት ፣ ደበበና አሉላን ከባልገዳ አርአያ
ግቢ ቀርቶ ከመላዋ ትግራይ ቀርቶ ከምድሪቱ ለግጥፋት ወጥመድ
መዘርጋት የተገኘላ ክር መግመድ የዕለት ተዕለት ሥራቸው
ሆነ ።

“ለድሃ ልጅ ሁሉ መጥፎ ምሳሌ የሚሆን ጥጋበኛ ነው”
እያሉ ጠዋት ግታ ያላዝኑበት የነበሩት አጋፋሪ ፣ አሉላን ከቢያ
ግቢ ካላጠፉ እንቅልፍ የማይዛቸው ሆኑ ።

ተቀናቃኞቹ ለግጥመድ የሚዘረጉበት ወጥመድ ደግሞ
ከእርሱ ይልቅ አምላኩን እያሳለባት ሐደ ። ሌላው ቢቀር ለአባቷ
ከእርሱ የበለጠ ታማኝና ጀግና አሽከር እንደሌላቸው ለለምታ
ውቅ “ለክፉ ቀን ይሆናቸዋል” እያለች ሁልጊዜም ለእናቷና
ለቅርብ ዘመዶቿ ስለምታሟውታቸው በሁኔታውም እየሠጋችበት
ሐደች ። እያደር እየዋለ በአሉላ ላይ የሚደረገውን ተንኮል አባ
ቷም እየተረዱት በመሐዳቸው በነገሩ ይቸገሩበት ጀመር ። ልክ
ሉላ ሲለም ከሌሎቹ በተለይም ከአጋፋሪ ሰብሐት ጋር ሆኗና
ጀርባ ለመሆን አልፈለገችም ። የእርሳቸውን በሐሳብ መዋላል
የተረዱት አጋፋሪ ደግሞ ነገሩን ለግባባሰ ብለው ፣ “ይኸ ልጅ
ያሠጋቸዋል ፣ ለቤትም ጠንቅ ነው ፣ ልጅዎንም ለመድፈር አይመ

ለለም ። እንዲያውም ‘ተንቢንን እንደምገዛ ባሕታዊ ነገርኛል’
እያለ ይናገራል ። እንዳንድ የበቁ ሰዎችም ከአጠገብዎ ራት
እንዲል ገነሩ ብለውናልና ሁኔታው አላግረገም” ብለው
ለጌታቸው ሹክ አሉ ።

ምንም እንኳን ራሳቸው ባልገዳ አርአያም ቢሆኑ ፣ “የሚሆነውን
ነገር የሚናገሩ ባሕታውያን” ቢናሩዋቸውም ቅሉ ፣ በዙሪያቸው
የነበሩት ቀንደኛ ቀንደኛ ባለሟሎቻቸው በአሉላ ላይ የነበራቸው
ጥላያና ሥጋት ስለ አሳሰባቸው አሉላን ከቤታቸው ዘወር ሊያደር
ገና ከትኩረታቸውም እንዲያመልጥ ለማድረግ የሚችሉበትን
ዘዴ ግቀድ ጀመሩ ።

“ንጉሥ ማራኪ”

አጼ፡ቴዎድሮስ ከእንግሊዞች ጋር ጦርነት ገጥመው “እጅን አልሰጥም” ብለው የራሳቸውን ራስ በራሳቸው ሽጉጥ ከወለሙ ዋት በኋላ የሥልጣን ተተኪያቸው የሆኑት አጼ ተክለ ጊዮርጊስ ነበሩ። ይሁን እንጂ የእርሳቸውንም ሥልጣን የሚፈክኩ በየ ወንዙ ማታከተክ ጀምረው ነበር። ከእነርሱም አንዱና ጉላ ብለው ይታዩ የነበሩት የባልገዳ አርአያ የእኑት ልጅ በፈረስ ስማቸው “አባ በዝብዝ” በመባል የታወቁት ደጃዝማች ካሣ ነበሩ። አባ በዝብዝ ካሣ መላዋን ኢትዮጵያን ለመወሰድ ሠራዊትና መሣሪያ ማከማቸት ጀምረው ስለነበረ፣ ለዚያ አዲስ ጉልበትና የጋለ ምኞት እንደ አሉላ የመሳሰሉ ጀግናች የበለጠ ሙያ ሊያበረክቱ እንደሚችሉ የታመነ ጉዳይ ነበር። አሉላም ይህን ጉዳይ ከፍተኛ ትኩረት ሰጥቶት ነበር።

ባልገዳ አርአያ፡ባንድ በኩል አሉላን ከቤታቸው ላለማራት ቢፈልጉም በእርሱ ምክንያት ከባለግሉቻቸው ጋር መከፋፈሉን አልፈለጉትም። በሌላ በኩል ደግሞ ከእርሳቸው ከራቶ ለአንዱ ደጃዝማች ወይም ሹም አሽከርነት ገብቶ የእርሳቸውን ምሥጢር እንዳያወጣቸው ብቻ ሳይሆን የእርሳቸው አሽከርና ባለግሉ የነበረ ሎሌ፣ ከሌላ ጌታ ገብቶ ማደሩን እንደ ብርቱጥቃት ገመቱት።

ከእነዚህ የራሳቸው ሰሜትና አምነት ከፈጠረባቸው ችግር ነጻ ለመውጣት፣ ሌላም አሉላን አስከትለው ወደ መቀሌ በሐዱ በት ወቅት።

“ከኔ ቤት ምትኛ ሊያናረው አልቻለምና ለአንተ ይጠት ምሃል። ከአጠገብህ አታርቀው፣ ታማኝ ጀግና ነው፣ ለቤትህ ምስሶና አጥር ይሆናል” ብለው ለደጃዝማች ካሣ አስረክቡት።

መቀሌም ለነባብተው ወደ ተንቢን ሊመለሱ በተነሡበት ወቅትም አሉላ ሊሰናበታቸው ሚግቸውን ሲሰም፤

“ካሣ የሚያደርገውን ሁሉ ላክብኝ፤ እኔም በምፈልገህ ጊዜ ፈጥነህ እንድትመጣ፤ ለጊዜው ነው እንጂ ከኔ አትለይም” ብለው አሰናበቱት።

አፍላጅው ካሣ አባ በዝብዝ የአሉላን ጀግንነትና ታማኝነት በፈተና ውስጥ አላሰገቡትም፤ የአገራቸው ምስክረ በቂያቸው ስላሆነላቸው ከጥቂት ጊዜያት በኋላ አሉላን አልፍኝ አስከልኳቸው አድርገው ሾሙት።

ያንጋ ጠባ በየቀበሌውና በየበረሃው መዘመት የለመደው አሉላ፣ በአንድ ጥያቄ እነባብሮ መጣል የለመደው አሉላ፣ በማለፊያ ማለፊያ ራብስ አጊጦ ቀጭን ኩታ አደግድን ለሚገባውና ለሚወጣው ቁጭ ብድግ እያለ እጅ መንግቱ በጀር ማሸከቸኩ፣ እጁ ከጠመንጃ መለየቱ በካሣ ቤት አምላሱን ዛለማግኘቱ በዋሻ ውስጥ ብቻውን የተዘጋበት እንጂ፣ ገና ዘውድ በሚመኝ አፍላጅ ጉልበታም ምድረግቢ የገባ አልመሰለው አለ። ማገንገኑንና መተከዘን የተረዳሉት ካሣም ከእልፍኝ አስካልካይነት ወደ አጋፋሪነት ደረጃ ከፍ አደረጉት።

በአዲሱ ሹመቱም መጠነኛ ደስተኛ ሆነ፤ ሌላው ቢቀር ራሱ የሚያዛቸው ጭፍሮች ነበሩት። በአጋፋሪነቱም ከመኳንንቴና ከጦር አለቆቹ ጋር በይበልጥ ሊቀራረብ ችሏል። ከባልገዳ አርአያ አጋፋሪ ከአጋፋሪ ሐገሱም ልዩል። ምክንያቱም ባልገዳ አርአያ ገና በግንገም ላይ የነበሩ የቴዎድሮስ ከንድ አድቅዳቸው ጉልበታቸው እንደሚሸገ የነበሩ ሲሆኑ፣ በዝብዝ ካሣ ግን በምፅዋ በኩል ለገባው የእንግሊዝ ጦር ከቴዎድሮስ ጋር ጦርነት እንዲገጥም፣ የትግራይን በር ከፍተው በማስገባታቸው ይሸው ውለታቸው የከበደው የእንግሊዝ ጦር አዝማች የነበረው ጀጌራ ናፒዮርም በርከት ያለ ዘመናዊ የጦር መሣሪያ ሰጥቷቸው ከነበራቸው ላይ ወያሪው ጉልበታቸውን አዳብረው ትግራይን ዐልፈው በመላዋ ኢትዮጵያ ላይ ለመገሥ የተነሡ ስለነበሩ ይጃጠኝያቸው የበዛ ምድረግቢያቸው የደመቀ ነበሩና።

አፍላጊው ጉልበተኛ ደጃዝማች ካሣ ሠራዊታቸውንና መሣሪያቸውን ካደረጁ በኋላ ፡ ለአጼ ተክለጊዮርጊስ ሲገብሩ የቆዩትን ተገቢውን ግብር “አልከፍልም” ብለው በማመገባቸው በሁለቱ መካከል የተጠቃረሙ የዛቻና የመልእክት ጦርነት ጀመረ ።

አጼው ትኩሱን ጉልበተኛ ደጃዝማችን ለማስረራራትና ለጥብቅ ብለው መገዛታቸውንና መገበራቸውን እንዲቀጥሉ ለመጥበቅም ሲሉ የሠራዊታቸው ብዛት የካሣን ጥፍሮች ተርቶ በመላዋ ኢትዮጵያ የነበረውን ተቃዋሚያቸውን ሁሉ ሲያጥላቅላ ቀው እንደሚችል ለማሳወቅ ሲሉ ከአንድ በልቻ ጤፍ ጋር ፡ “የሠራዊቱ ብዛት በዚህ ልክ ነው” ብለው ላኩባቸው ። ደጃዝማችን ፡ “ሠራዊትህ ይዘን ያህል ቢበዛም እንደዚህ አድርገ ቆልቼ ነው የምልከለሁ” ብለው በልቻቸውን ሙሉ ጤፍ ቆልተው መልሰው ይልኩላቸዋል ። እርር ብሎ የተቆላው በልቻ ሙሉ ጤፍ ከራታቸው የተዘረገፈው አጤም ከጤፉ ይበልጥ እርር ብለው ኑሮ ፡

“ከዚህ ወዲያ ጥጋብ ከዚህ ወዲያ ድፍረት እንኳንስ በመሬት ከበባቱ ሰማያትም ወዲያ ዚህን አይደርስብኝምና ምታ ነጋሪት ከተት ሠራዊት” ብለው ከነበሩበት ከዋግ ለውራጃ ወደ ትግራይ ዘመቱ ።

የሁለቱ ዘውድ ተናጣቂዎች ሠራዊት ዐድዋ አጠገብ ከሚገኘው ለስም ከተባለው ወንዝ ላይ ሐምሌ 5 ቀን 1863 ጦርነት ገጠመ ። አንዲት ዘውድ በአንድ በውራሽ ላይ ሰማስቀመጥ የአንዲት አገር ልጆች ተላለቁ ። በዚያ የዘውድ ገጥቂያ ጦር ነትም ያችኑ ዘውድ “ማን ይወስዳት ይሆን?” እያለ የትግራይ የዋግና የቤጊምድር ሕዝብ በሐሳብ ይዋልል ነበር ። ለፍለጅ ጉልበተኛ ደጃዝማች ካሣ ከሴታቸው በራፍ ድረስ ለተት ብሎ የገባላቸውን ጦር ዙሪያውን አስከበረው አንድ በልቻው ጤፍ ሲቆሉት ዋሉ ። ለጋፋሪ ለሉላም ከራሳቸው አሸከሮች ሌላ በርካታ ወታደሮች ተጨምረውላቸው በአንድ አትጣጫ አሰልፈው ሲዋጉ ዋሉ ። በመጨረሻም በለሰ ቀናቸውና ራሳቸውን አጼ ተክለ ጊዮርጊስን ግርከው ለደጃዝማች ካሣ አቀረቡና ፡

“ጉጉ” ግራዚ ከነበረው
የጸደቁ ለሸጋር ለሉላ ወንድ
ከነሩበት የፈጠነ
ዘወንድነቱ የተማመነ
ከንፋ ጭርቅ እንዳንበላ
አጠፋት ሠረር የሚያገላ
ሩት... ሩት... አገራ...”

ብለው ተከራውን ላይጠርሱ ሲታ ተናገረውና ከጌታቸው ራት እንደ ተገደረከኩ ዐይኖቻቸውን አፍጠው ዘም ሲሉ ፡ ጌታቸው በጽደቁ ካሣ አስጠርተው ቀጋቸውና የእንግሊዝ ጦር አዝማች የነበረው ጀጌል ናፒየር ከሰላላቸው ዐላት ሲዋትርሮ ጠመንጃዎች እንዲን ሸለጡዋቸው ።

ለባ ጸደቁ ካሣ የእጌታቸውን ባል አጼ ተክለ ጊዮርጊስን እጅ ከጨበጠ በኋላ ፡ በድል አድራጊነት ወደ ሙቀሌ እንደ ተመለሱም ለሉላን ከአጋፋሪነት የሻለቃነት ግላረገና ደገገላ ፈረሰ “አባ ነጋ” ብለው ወይመው ዐላተኛ ሸለጡዋቸው ።

ከዚያ በኋላ የሉላ ዘና ፡ የሉላ ጀገንነት ከባልገና ለርካያ ገቢ ወጥቶ ከአባ በጽደቁ ገዛት ዐልር በመረብ ምላሽ ከተከዘ ግደ ክጥራሪ ወዲህ ዐባይን ተሻገሮ ግስተጋዓት ጀመረ ። ከእረፍ እስከ መኳንንቱ አዝማሪዎች የሉላን ጀገንነት ግወደ ስና ግጥሰ ሆነ ።

“ጉጉ” የግራዚ ከነሠራዊቱ
እንደምን ብርቱ ነው ለሉላ እግሉት
የጉጉ ሠራዊት ዐድዋ ድረስ መጣ
ለሉላ ቢገጥመው ብትገትኑ ወጣ
ዐይኑ ለነጣጣሪ ለገሩ ተወርጥሪ
ለሉላ አይደለም ዐይኑ ጉጉ ለሳፋሪ
እንደምን ትከራ ለሉላ እናትህ
እንደምን ትከራ ለሉላ ግሊትህ
ጉጉ በጨበጠው ባያሉ ከንድህ ።

እየተባለ በየጊዜው፡ በየወንዙና በየሥርተ ሴት ይዘረዝሩ ጀመር = በዝብዝ ካማ አሉላ ከእጃቸው እንዳይወጣ ያተከሩበት ጀመር = የትርባቢ ቤተ-ዘመድ ፈለገው እጅዋን ለአሉላ በተተው ከንጃንና ወንድነቱን ለአልጋቸው ግጠናከሪያ ግድረግ ዋናው ምኞታቸው ሆነ፡ በዝብዝ ካማ የአሉላን ወንድነት በሚመኙበት ወትት ደግሞ መምህር ወልደ ጊዮርጊስም የአሉላ ዘር ከተንቢን እንዳ ይወጣባቸው ሲሉ ከባሻይ አንግዳና ወይዘሮ ገረዳ ጋር ተመካከረው በግብርናቸው በመላው ተንቢን የታወቁ የነበሩትን የባሻይ ገብረ መስቀልን ልጅ ብትወጣ ገብረ መስቀልን አጋቡ።

በአሉላ ጀግንነትና በግዕረግ እድገት የባልገዳ አርአያ ባለ ጌላች የበዘቁትን ያህል የአምበሱ ሕሊናም በአሉላ ጋብቻ የተ ነጣ ቆበለ።

ደጃዝማች በዝብዝ ካማ፡ አፍለኛው ጉልበታቸውን በአጼ ተክለ ጊዮርጊስ ላይ ሞክረው ያ-ሁሉ ሠራዊት የተላለቀበትን ዘውድ ከደፉ በኋላ፡ ሻለቃ አሉላንም የሊጋባነት ግልገግ ሰጧቸው = ቀጥለውም ሠራዊታቸውን በጉደለ አሟልተው ካደላደሉ በኋላ ግዛታቸውን ለማደላደል በየአውራጃው ሲነሡ የነበሩትንም ተቀናቃኞቻቸውን ለማንበርከክ በየአውራጃው በሚዘዋወሩበት ጊዜ ሊጋባ አሉላም በግንባር የሚሰለፉ የጦሩን ገፈታ ቀድመው የሚቀምሱ ሆኑ። የአሉላ ከንድ መጠጠር አጼ የሐንሰን የሚ ያሰመካ እየሆነ ቢታይም፡ የባልገዳ አርአያ ባለሟሎች ብቻም ሳይሆኑ ራሳቸው አርአያ ድምፁ ጭምር ጥላቸውን እያጠነበት ሕዱ።

ጀግንነት፡ ቆራጥነትና ታማኝነት ለአሉላ ብርቱ ጠላቶች የግፍራታቸውን ያህል፡ አጼ የሐንሰም በሀገሪቱ ውስጥ ከተነሡ ባቸው ተርካካሪዎች ሌላ የውጭ ጠላትም እጁን ይዘረጋባቸው ጀመር = በዚህም ምክንያት ጥንካፊያቸውንና ቆራጥነታቸውን የሚያሳዩበት የንጉሠ ነገሥትነታቸውን ብርታትም ለውጭው ተጋ ፈና ለውስጡ ተቀናቃኝ የሚያረጋግጡበት ወሳኝ ወትትና ምዕራፍም በአቅራቢያቸው እንደ ገና ተከፈተ።

“የጉራው አንበሳ”

በ19ኛው ክፍለ ዘመን ላይ በሰሜን ኢትዮጵያ ተደጋግሞ የደረሰው የባዕድ ወረራ አገሪቱን ከከፍተኛ ፈተና ላይ የጣለ ነበር። በውስጥ የነበረው የእርስ በርስ መከፋፈል ለውጭው ወራሪ ምቼ ዘር እየከፈተ ከዐሥራ አምስተኛው ክፍለ ዘመን ጀምሮ በመጀመሪያ ቴርከች ቀጥሎም በ19ኛው ክፍለ ዘመን ላይ ግብጽች ወደ ሀገሪቱ ለመግባት አንዲችሉ ረድጓቸዋል።

በተለይም ግብጽ በዐባይ ወንዝ አዋሳኝ የሚገኙ አገሮችን በቁጥጥር ሥር ለማድረግ በነበራት ምኞትና ዕቅድ ውለት ጊዜ በጉንደር በኩል ያዘመተችው ጦር በቋረኛው አባ ታጠቅ ካማ እጅ እየተወቃ ብትገትኑ ከወጣባት በኋላ የቴዎድሮስን ዘመነ-መንግሥት ፍጻሜ አድፍጣ ስትጠባበቅ ቆይታ ነበር።

ቴዎድሮስ ሙተው ተክለ ጊዮርጊስና በዝብዝ ካማ እርሱ-በርስ ተዋግተው በዝብዝ ድል አድርገው ከነገሡ በኋላ ደግሞ በሀገሪቱ ውስጥ ይታይ የነበረው የመኳንንት ፋክከር አመች ዋና ስለታያት፡ ግብጽ እጅግ የታጠቀና የተጠናከረ የጦር ኃይል ወደ ኢትዮጵያ ለማዝመት ወሰነች። በዚያ ዘመን ደግሞ ራሱዋን ግብጽን በበላይነት ይቆጣጠራት የነበረው የእንግሊዝ መንግሥት ስለነበረ፡ የራሱን የትኝ ግዛት ፍላጎት ከግብ ለማድረስ ሲል ኢትዮጵያን በመውረር ጽኑ ፍላጎት የነበራትን ግብጽን ግጠናከር ማደፋፈርና ማስታጠቅ ዋናው ጥሪቱ ነበር።

በዚህም መሠረት የግብጽ ጦር ከአውሮፓ አገሮች ልዩ ልዩ ዘመናዊ መሣሪያ ለማግኘት ከመቻሉም ሌላ፡ ከአግሪካ፡ ከአውሮፓና ከቴርክም በተመረጠ የጦር ሰላት ባለሙያዎችን የሠለጠነና የሚመራ ለመሆን ቻለ። ከዚያም የላቀ ደረጃ ላይ

እጆታን ዘርግታ አልተቀበለችውም። በወቅቱ የሐግሴን ገዥ የነበሩት ደጃዝማች ገብሩ የነበሩዋቸውን የግል አሽከርቶና ጭፍ ሮች እንደዚሁም የታወቁ ጀግናች አበልፈው በቀሪጥነት ገጠ ሙዋቸው። ጻፋ ግን ሩቡዋን እትየድጋን ለመያዝ በሚገባ ተዘ ጋጅተና ታጥቆ የመጣው ወራሪው ጦር አሸነፋቸውና በደቀ መሐሪና በጉራሪ በሀዘዋ በኩል ወደ ጉንደት አምርቶ ጉንደትና አዲሳ ስረስ ዘልቆ ገብቶ ምሽጉን አጠናክሮ ሠርቶ ለጦርነት አመቺ የሚሆኑ ቦታዎችን ያዘ።

አዲ የሐንበ፡ የግብጽን ጦር ድፍረት እንደ ሰሙ በዝምታ ሊጠበቁት ተርቶ ውሰው ለማደር የማይቻላቸው ሆነ። እርግጥ ነው በዚያ ወቅት በሸዋ ንጉሥ ምኒልክ፡ በጉጃም ራስ አፋል በተተናቃኝነቱ ጸንተውበት “ዘውድ ለኔ ለኔ” የሚባሉበት ስዓት ስለነበረ፡ አዲ የሐንበም ከተቀናቃኝቸው ይልቅ ፈታ ቸውንና ሐሳባቸውን ያዞሩት ወደ ሀገሪቱ ጠላት ሆነ። በዘውድ ተክክር የኢትዮጵያ ክብር መደፈሩና ሕዝቡዋ በጠላት እጅ መግባት የሚያገነፈግፍ ጥቃት መሆኑን ስለአመኑበት ለጦርነት ተዘጋጁ። በጉናቸውም በወቅቱ የታወቁት የጦር አለቆች እነ ራስ አርአያ፡ ራስ ባርያው ገ/ጸድቅ እንደጃዝማች ገብሩና ወልደ ሚካኤል ተሰለፉ።

የከተት ዐዋጅ አስነገረው ሠራዊታቸውን አሰክትተው የጦር አለቆቻቸውንና መኳንንቶቻቸውን ሰበሰቡና፡

“ልጆቼ ወዳጆቼ አዳምጠኝ፤

አትማችን መከፋፈሉን፡ ሐሳባችን መዋሰሉን ተረድቶ ይኸውና ግብጽ መላውን የመረብ ምላሽ አገራችንን ይዞታል። የሀገሪን መደረር አላይም። አልሰማም። ፊቱንም ወደ መኻል አገር አላዞርም። ዛሬ እኔን የከዳው ሁሉ ነገ ዕዳውን እያንዳንዱ ለየብቻው ይሸከመዋል። እንግዲህ ልጆቼ ወዳጆቼ ምን ትመ ክፋጥላችሁ? ሁላችሁም እንደ ታያችሁ ንገሩን” ብለው ምክርና ሐሳብ ጠየቁ።

በዚህ ጊዜ ባልገዳ አርአያም ተነሡና፡

“የምንሊክንና የአዳልን ማፈንገጥ ቀደም ብለን በውቀነዋል። ያከረፋበትንም ምክንያት አላጣነውም። በሆንም የሀገራችንን መደረር ዘርዘረን ሁነኛ ሰው አንልክባቸውና ሲሆን ሲሆኑ ሁሉቱም እንዲደርሱልን፤ ያሰቢያ የሚሆነውን ያህል እርዳታ እንዲልኩልን እንጠይቃለን። የእነርሱንም ሐሳብ እስክናገኝ ልን ዘጋጅበት ይገባል” ብለው ተቀመጡ። ቀጥሎም ደጃዝማች ኃይለ ማርያም ተነሡና፡

“አሁን ጌታ ባልገዳ የተናገሩት ማለፊያና ተገቢም ነው። የንጉሥ ምኒልክንና የራስ አዳልን እርዳታ ብቻ ላይሆን እነርሱም ራሳቸው ከነሠራዊታቸው መጥተው እንዲረዱን ጌታ ባልገዳን ብንልክባቸው የሚገባ ሆኖ ይታየኛል፤ የእነርሱን መልስ ካገኝን በኋላ የመጣብንን ጠላት እንገጥመዋለን” ብለው ተቀመጡ።

ከሁለቱ ታላላቅ መኳንንት ቀጥሎም ሌሎቹ እየተነሡ ሐሳ ባቸውን ከአሰሙ በኋላ ንጉሠ ነገሥቱ አጋፋሪያቸውን በጥቅሻ ጠርተው ትእዛዝ ሰጡት። አጋፋሪውም ጮክ ብሎ፡

“ሊጋባ አሉላ እርሰዎም ሐሳብዎን ይናገሩ ይባላሉ” ብለው የንጉሠ ነገሥቱን ትእዛዝ አስተጋቡ። ከዋና ዋናዎቹ መኳንንቶችና የጦር አለቆች በስተኋላ አደግድገው ቁመው የነበሩት ሊጋባ አሉላም ወደ ንጉሠ ነገሥቱ ፊት ሰፊት ጠጋ ብለው፡

“እንዴት ለጠላት ጊዜ ይሰጣል? እኛ ወደ ሸዋና ወደ ጉጃም አግላጅ እስክንልክ ጠላት መደላደልና መክበብ ይጀምር የለም? የሀገራችንን መደረር ሰምተን ውላን ማደርም አጭባቢ ነም? ነበር። ግብጽ ያን ሁሉ አገር አዳርጦ ከደጃፋችን እስቲ ገባም መቆየታችን ተገቢ አልነበረም። ለነገር ለነገሩ ግን ወደ ንጉሥ ምኒልክና ራስ አዳል መልእክቱን እንበደድ። አገር ተደረረ ብለን እንላክባቸው፤ ይህን ሰምተው ካስቻላቸው እኛ ምን ትገረን? አድረው ውሰው ያገኙት የለም? እኛ ግን ዛሬውኑ በንዘምት ይታየኛል” ብለው ለጥ ብለው እጅ ንጉሠተው ወደ ነበሩበት ተመለሱ።

ደጃዝማች ኃይለማርያም እንደ ገና ተነሡና፡

“ይህ ቅከላ አይታዩም፤ ትላንትና ከወንዞችን ድረስ የመጣውን የአጼ ተክለ ጊዮርጊስን ጦር ድል አድርጎልታል ብለን ነፃ በቅከላ ከባሕር ግድ ከመጣውና ብዙ ሠራዊትና መግሪያ ከያዘ ጠላት ጋር ብቻችንን ብንገጥም፤ ለሀገር ታላቅ ውርደት ይሆናልና ይታሰባበት” ብለው አጅ ነጥተው ተቀመጡ።

በዚህ ጊዜ ሊጋባ አሉላ ሲቋጠጠውና ሲወራው አጼ ዮሐንስ ተመሰክቶቸውና፤

“አሉላ የምትሰጠው ምላሽ እንዳለህ ተናገር” ሲሉዋቸው አሉላ ፈጠን ብለው ከአጼ ዮሐንስ ፊት ቆሙና መላ አካላቸውን አስቆጥተው፤

“ትላንትና የአጼ ተክለ ጊዮርጊስ ጦር ከወንዞችን ድረስ መጥፋቱን ዐውቆ ነው የግብጽ ጦር ዛሬ ከበራፋችን ድረስ የመጣው። እንግዲህ የምንታገሠውላ ከአሊጋችን ላይ እስኪወጣ ነው! ንጉሥ ምኒልክና ራስ አዳልስ እንመጣም፤ እርዳታም እንላክም ቢሉ ልንሸሽ ነው! ወይንስ ጦርነት ልንገጥም ነው! ዙር ዙር ዕዳው ዕዳችን መሆኑ ላይቀር ለጠላት ጊዜ መስጠት ትርፋ ምንድን ነው? እኔ ጌታዬን እከተላለሁ። ከፈቀዱልኝና ካዘዙኝም ቀድሜ እዟቸዋለሁ። የፈራ ይትር ከፈለገም ሸዋ ሒዶ ይጠራል ይግማ።”

‘ሀገር ተደፍሮ፤ ወገን በጠላት አገር ወድቆ፤ ‘የወንድ ልጅ ያለህ! የወገን ያለህ!’ እያለ እየሞሽ ውሉ ግደር ይባስ ብሉ ደግሞ ጉጃዎና ሸዋ ሒዶን ርዳታ እናምጣ ብሉ ግብብ የቀምጡት መሆን ነው። ዛሬውኑ መረብ ወንዝ ገብቼ ልደር እዟኝ ጌታዬ!” አሉና ራት ብሉ ቁም ከነበረ አሸከራቸው ላይ መግሪያቸውን ነጥቀው ከአጼ ዮሐንስ ፊት በርከከ ብለው፤

“ተዚያ ተነጥተው እዚህ በደርሱ የበዛብዝ አሸከር ይበቃል እሱ ጥበቡ ቢመጣ አገር አጽርሎ ነገ ይመለሳል ዐፈናን ግጦ አገር ተደፍሮ ወገን ያለትላል ያስቆጣል እንጂ መቻ ያስመክራል

ትዕግሥቱ ይበቃ ተነስ ዮሐንስ
በገብጦ ሠፈር ግባና ተደስ
ከፈትህ ልትደግ እዟኝ ግሬ
ላላይህ ጉበጡን አነባብረ
ነፃ ዕልል ትበል ትኩረ አገረ
ንጉሥ ግራኪ ከነዘውዱ
የበዛብዝ አሸከር አሉላ ወንድ።”

ብለው ርክረው ከንጉሠ ነገሥቱ አገር ሥር ሲንበረከኩ፤ “ተነጥ ከዐይን ያውጣህ! ይባርክህ” ብለው ከኋላቸው የነበረውን እንግሥት ጠመንጃቸውን ከአሸከር ተቀብለው ሸለጡዋቸው።

ከዚያ አኳኑትሉ የተነገውን ርክረ ሁሉ፤ ዮሐንስ ከምንተ ፍፍረት እንጂ ከልብ ፈንቅሎ የወጣ በላልሆነባቸው፤ ለአገደጥ መላንንት በባራ ለንጥር ሳይሰጡ ተሩ።

አጼ ዮሐንስ ዝግጅታቸውን ከአጠናቀቁ በኋላ የጦርነት ወጥቺ ሲናገሩ፤

“ያገረ ሕዝብ ሰግጤ

በወሉ በዚያምደር፤ በጉጃዎ፤ በጃዎ፤ በዳር አገር ያለህ ሁሉ ሰግጤ የእርሱ-በርሳችንን መጋጨት አጥንቶ ጠላት እስከ በራፋችን ድርድራ። እኔ እንደሆንኩ እምነቱ አንዲት ናት። ነፍሴም አንዲት ናት። በጌደውቱ ተግግረን መደረርና መጥፋት አላይም፤ አልሰግም። እኔን ጠልተህና ንተህ አገርህን አወደርህ ዝም ቁትል በሥጋህ ትውልድ፤ በነፍሱህ እጥረትህ ለእንደግረ ፈርዶብህ ዕውት፤

ሀገርህን ቤት ገብረትህን፤ ርስትህንና ግላትህን፤ የግሪጦ ራው፤ የጥሰጥን ጦር ልገጥም ልጃለሁና ተኮተለኝ። እኔም ብወ ድት የጉባህ አለቃህን መርጠህ ተዘላክል። ይህን ቃል ስም ተህ እንገልልጥህ የሆንክ ዑሉ እንተም ዘርህህ ርጉግን ውነ” ባለው ነበር።

እዚያ “ለሁሉላችሁ ግድና ለገገው ነገሥቱ ክብር የገደለ ዳኔ ርጉም ይወገን” ባለው አወገዙ። ከዚያ ይኋለፍ አጼ ዮሐ

“እንግዲህ እንደዚህ የመሰለ የሚያከራ ታሪክ ያለን የጀግኖች ልጆች ነገሩ የሀረውንም ጠላት ወደ መጣበት ለመመልስ ሊያደለግ የማይቻለው ፡ እዚሁ ግስተረቱ ነው የሚገባን ፡ የሠረዘበትን አቅጣጫ ብዛቱን ውጥ የሚያገኝበትን ለግምሥ የሚችልበትን መንገድ ቡሉ ተመልክተው አጣርተውና መርምረው የሚነገሩኝ ታግኞች ሰዎች ልኬ ስለነበረ ፡ ዛሬ ተመልሰው ግንኛውንም ነገር ነገረውኛል ፡ የመረብን ወንዝ ከተሻገርን በኋላ ጠላትን በሁለት አቅጣጫ እንከበዋለን ፡ ባንድ በኩል በጌታ ደጃዝማች ወልደሚካኤል የሚታዘዝ ሠራዊት ሲዘገግ ፡ ባንድ በኩል ደግሞ ባሻ ገብራ አባሏቱን ከነሠራዊቱ ይሰለፋል ፡ ጥንባር ለጥንባር ደግሞ ራሴ እስለፋለሁ ፡”

“በሩት ማትራራት መንጫጫት ከረት ያለው ሲወድቅ መደናገጥና መሸሸ እንዳይታይብን ተጠንቀቁ ፡ ይህን የዘንጋን እንደሆነ ጠላት በሩት በሚወረወር መግሪያው ይጠምደናል ፡ ከዚህ በፊት አደ ቲያድርስ የጉበዝ አለቃ ሆነው ገና በበረሃ በነበሩበት ዘመን ከዚሁ ከጉበዝ ጦር ጋር በበጊያድር በኩል ጦርነት ገጥመው ድል ያደረጉትም በዚሁ ዘዴና ጥንቃቄ ነው ፡”

“ነገ ግታ ስንጓዝ ለድረን ሌሊት መረብ ወንዝ አድፍጠን እናድርና ጠዋት ሠፈሩን እንከበዋለን ” አሉ ፡

በዚሁ መሠረት የሊጋባ አሉላ ጦር በሦስት አቅጣጫ ተገዞ መረብ ወንዝ ላይ አድፍጦ ጠዋት የመረብን ወንዝ ተሻግሮ አስተድሞ በተወሰነው ስልት መሠረት የግብጽ ጦር የሠረዘበትን ምሽግ ከበበና ጦርነቱን ጀመረ ፡ የግብጽ ጦር ታተቆት የመጣውን በወቅቱ ዘመናዊ የነበረውን መድፍና መትረየስ ያስተራው ጀመር ፡ የምሽጉ አዛዥ የነበረው የደንግርኩ ተወላጅ ኩሉኔል አርነድሩነም በተግራው ወታደራዊ ስልት መሠረት በምሽጉ የነበረውን ተዋጊ አከፋፍሎ ውጊያውን ተጠለ ፡ የአሉላ ሠራዊትም በስልቱ በጀግንነቱና በሊሮጊ ጠመንጃው የጠላቱን ምሽግ ከሰ ያዋክበው ጀመር ፡ በአጭር ሰዓት ውስጥ ቁጥራቸው ስምንት መቶ የሚሆኑ የግብፅ ወታደሮች አለቁ ፡ የአሉላ ሠራዊትም ከመረብ ወንዝ ዳር የነበረውን ጠላቱን ከደመሰሰ በኋላ ፡ ወደፊት ገፍቶ በጉንዳጉንዲ ሸቆቆ በምትገኘው

ጉንደት በተባለችው ተቆላ ሙሽን ወደ ነበረው የግብጽ ጦር ገዢ ገዡ ፡ በዚያም ሥፍራ እንደ ሺህ ሦስት መቶ ወታደሮች ደንበዋል ፡ እርድ ይዘው ይጠበቁ ነበር ፡ አሉላ ከታግኞቹ የመረጃ ሰዎችው ባገኙት ፍንጭ መሠረት ወታደሮችቸውን ከፋፍለው አስላፈው ጦርነቱን ገጠሙ ፡ በዚያም ቦታ ከኢትዮጵያውያን ይልቅ የግብጽ ጦር እጅግ ምቹና የተግላለት ነበር ፡ ይሁንና የግብጽ ጦር እንደገና ብትገኝት ወጣ ፡

እርግጥ ነው ፡ በዚሁ ጦርነት ከአምስት መቶ በላይ ኢትዮጵያውያን ጀግኖች መሥዋዕት ሲሆኑ ፡ ከጠላት ወገን ደግሞ ያለተው አልቆ ሦስት መቶ የሚሆኑ ሸሽተው አመለሙ ፡ በግብጽ ምሽጎችም እስከ ሁለት ሺህ አምስት መቶ የሚሆን ስናድር ጠመንጃዎች ዐሥራ ስድስት ያህል መለሰተኛ መድፍት ፡ በርካታ ጥይቶች የኢትዮጵያ ሠራዊት አግኝቷል ፡

በዚያ ወቅትና በዚያች ቦታ በተደረገው የትንትንት ጦርነት ደጃዝማች ወልደሚካኤልም ከፍተኛ ጀብዱ ፈጽመዋል ፡ በተለየበት ጥንባር የግብፅ ጦር ምሽግ ሰበረው ከገቡ በኋላ በሽሻት ላይ የነበረውንም ጠላት እየተከታተሉ አስተርተውታል ፡ ከሰባት መቶ በላይ የሚሆን ስናደር ግርክዋል ፡

በአሉላ አዝማችነት የተሰለፈው የኢትዮጵያ ጦር የግብፅን ምሽግ አጽድቶ ፡ ንጉሠ ነገሥቱን ተተብሎ ተከራው የጦር መግሪያ ምርኮውም ከንጉሠ ነገሥቱ ፊት ተረበ ፡ ሊጋባ አሉላ በመጀመሪያ የጦር ልብሳቸውን ለብሰው ከአጸደቁ ፊት በርካክ ተለው ፡

“ግብጡን ገዳይ ከነጥሩ ከንደ ብርቱ ለቡኩ የጠላት ምሽግ አደባላቂ ጠላት ከግራ ጠላት ወጂ የሰዝብዝ አሽከር የጦር ከተር ነጭ ጦር ገዳይ በጠዋት ተበር ግብጥ ግራኪ ይሰድፋ የሰዝብዝ አሽከር አሉላ ወገዱ”

ብለው ርክረው ሲሄዱ፣ አዲስ የሐንሰ ከተቀመጡበት ተነሥተው አሉላን አቅፈው ሳሙዋቸውና ታተቀውት የነበረውን ሽጉጣቸውን ከወገባቸው ፈትተው ሸለሙዋቸው።

ተገለፀው ደጃዝማች ወልደሚካኤል የሚረከትን መግሪያ ዙሉ አሸከመው ስናደራቸውን አቋምጠው ይዘው ከአዲስ የሐንሰ ፊት ተገብረዘኩና፤

“ወዲህ ሐንሰን የጀግናች ጀግና
ባጭር ታጣቂ ባለጉተና
አልቀረም ጠላት አገረን ደፍር
በሠራው ምሽግ አልዋለም አድር
የበዝብዝ አሸከር የበዝብዝ ወንድም
ግብጥ አባራሪ ገድም ለገድም
የበዝብዝ ታግኝ የበዝብዝ ሱሌ
ጠላት ሰባሪ እንደ ብርሐ”

ብለው ሲጭኩና አዲስ የሐንሰ አቅፈው ሳሙዋቸውና የራሳቸውን እንግት፣ ሸለሙዋቸው = ከዚህ በኋላ አዲስ የሐንሰ የጦር አለቀቅና መኳንንቱን ስብሰቦው ምክር አደረጉ = የስብሰባውም ፍሪ ነገር በሠራዩና በሐንሰን ሠፍር የነበረውን ርዝራዥ የገብሶ ጦር ጠራርን ለማስወጣት እንዴት እንደሚቻል ስልት ለማውጣት ነበር = በዚህ ጊዜም ሊጋባ አሉላ፤

“በደጋው ክፍል የሠረረው ጠንካራ ጠንካራ ምሽግ ሠርቷል = በሩት የሚከላከል መግሪያም ጠምዷል = የውሃና የስንቅም ችግር የለበትም = ስለዚህ አሁን ፈታችንን ወደ እርሱ ብናዘር ከጭን ተሉ ብዛት የተነሣ አጠንክሮ ሲወጋን ይችላል = ይሁንና መቼም ቢሆን ከእኛችን ሊያመልጥ አይቻለውም = በበጉሰና በምቱዋ የሚገኘውን የገብሶን ጦር ገሥግሠን ብንገጥመው ግን ሥሩን ነቃቅለን እንጥለዋለን ግለት ነውና የጀግናችንን ወኔ ሳይበርድ ወደዚያው ብናመራ የሚተካም ቢኖር ሳይጠናከር እንደር ስበታለን = እንደኔ እንደኔ ከሆነ በዚህ ብንለግጥና ጉዞውን በአስቸኳይ ብንጀምር ይቻላል ይመስለኛል” አሉ።

“እግዚአብሔር ይባርክህ የሚገናኝ ሐሳብ ነው” አሉ ራስ ባርያውም ቀጠለ አድርገው = “ለመሆኑስ ፍበጉሰና በምቱዋስ

ምን ያህል ጦር እንዳስቀመጠ የታወቀ ነገር አለ!” ብለው ባልገኛ አርአያም ጠየቁ።

“ይኸ እያስቅጋረንም በጥቂት ቀናት ውስጥ ልንደርስበት እንችላለን” አሉ ሊጋባ አሉላ።

አዲስ የሐንሰ፣ በዚሁ ጉዳይ ላይ ከየመኳንንቱቹና ከየጦር አለቀቅ የተሰነዘሩትን ሐሳቦች ከአዳመጡ በኋላ፣ ግራ-ቀኙን እየተመለከቱ፤

“ሐሳቦችሁ ሐሳቤ ነው = እንዳላችሁት በጉሰንና ምጥዋን ነቅተን መጠበቅ ይገባናል = በተለይም ምጥዋ ጉርሮአችን ናት፤ ፍጡር የሆነ ሁሉ ጉረርውን ከታነቀ እስትጉፋስ አይኖረውም = በዚያው ያልቀለታል = ልብ-ብላችሁ እንደሆነ ጠላታችንም ዋናው ዓላማውና ሐሳቡ ይኸው ነው፤ የኛን ጉረር ለማነቅ ነው = ይህንኑ ሐሳቡን በመረዳታችንም ነው፤ ይህ ሁሉ ትንቅን ቅም ለዚሁ ነበር = ዛሬ እንደ ተሞከረው ሁሉ ነንም እንዳይደግም ከወዲሁ ነው መሸቀዳደም = እንግዲህ በዚሁ ሐሳብ ወደ በጉሰም ሆነ ወደ ምጥዋ ብንዘምት የሚደርሰውንም ጉዳት አብሮ ማየት ተገቢ ነው = ምክንያቱም በምጥዋ በርካታ የውጭ አገር ሰዎች ይኖራሉ፤ ጠላት ስንፈልግ እነርሱንም አብረን መውጋታችን ነውና እስቲ ምክሩበት፤ እነነጋርበት” አሉ።

በዚሁ ጉዳይ ምክክር ከተደረገበት በኋላ፣ ወደ በጉሰም ሆነ ምፅዋ የሚደረገው ዘመቻ ለሌላ ጊዜ ተላልፎ ሐንሰን ላይ እንደ ታማኝና ጠንካራ ሰው ተመርጦ የጦር አበጋዝ እንዲሾም ተባለ።

አዲስ የሐንሰ በተደረገው ምክክር መሠረት ሊጋባ አሉላ ሹም እንዲሆኑ ሸሙዋቸው።

በዚህም ሹመት የተነሣ በቤተ—መንግሥቱ ታላቅ ጉርምርም ታስተጋባ = በተለይ ልጅ ደበበና ደጃዝማች ወልደሚካኤል ከቅሬታና ከጉርምርም ታም ዐላፊው ተቃውሟቸውን በግልጽ አሰሙ።

«ለእንደ የገበሬ ልጅ የሥራ ልቦንነትን ያህል ደው
እንዴት ይሰጣል! ከሙከራነት የበለጠ የግ ሣርጽል ነፃ እነዚህ
ቃላት ከቤተ—መንግሥቱ ገቢ ወተተው ትግራይን ለሌሊው
በመጣዋ ሊተየሉና እንዲያስተጋቡ ሆነው ገዛላቸውን ደውረው

በተለይ ደጃዝማች ወልደ ሚካኤልግ፡

«ለዚህ ነው እንደ የታገለገውና የደከመው? ዘሬን እያወቁ
ሥራዩን እያዩ እንዴት በእንደ ገበሬ ልጅ «ታዘዘ» ብለው
በላዩ ላይ ይሰጣሉ? በገርቡስ ሥር እንዴት ተቆረጥ ይሉኛል!
ካሉም ከመሰላቸውም መኛስ የግ ያደረጋል! የአገራችንን በሪፖ
እንደሁ ያደገውበት ነው! ይውቀዋሉ! ብለው ተከዙ = ይህ ወሬ
ከገንባ ነገሥቱ ጆሮ በመደረሰው የግሪኩትን የሥር መሣሪያ
ሁሉ ለሥር ለሊጋባ ለሉላ እንዲያስረክቡ ታዘዙ = ከዚያ
በኋላ ደጃዝማች ወልደ ሚካኤል ከአጼ ፍላጎት ጋር ሆኖና ይርባ
ሆኑ = ጉንደት ላይ መኛት የነበረው የገበሬ ሥር በጥቅምት ወር
ድል ከሆነ በኋላ በታገሣሥ ወር ላይ ደግሞ የተዋረደ ከብሩን
ለመመለስ ቢል እስከ ሻዶ ሺህ የግንጦት ሥር እጅግ ዘመናዊ
መሣሪያ ታጥቆ ምፅዋ ገባ = ምፅዋ እንደገና በመያዝያ ለጸ
ፍላጎት እጅግ ተናደዱ = ምፅዋ ለገንባ ነገሥትነታቸው ጽና
ትና ቁርታት የሥር መሣሪያ የግንጦት ምፅዋ በራቸው
ነበረችና ሊጋባ ለሉላ ዘግጅታቸውን አጠናቀው ከመቀሌ ወደ
ሐግልን በመሻገራቸውም በላይ በሬት ምፅዋ የደረሰው የግ
ቆሶ ሥር ገሥግሞ የመረባን ወንዝ አካባቢ ያዘ = በዚህ ጊዜ ለጸ
ፍላጎትም ሌላ ወሬ ደረሰባቸው = ለጃቸው ወልደ ሚካኤል ሁለት
ሺህ ሥር አስከትለው ለግብፅ ሥር ገቡ = » በዚህም ነገር እጅግ
ለህት = በጥቅምት ወር በተደረገው ጦርነት ለህገቱ ነጻነትና
ከብር ተሰልፎ የገበሬን ወር ያርገባበት እንደ ወልደ ሚካኤል ያለ
ጀግና ወሎ ሳያደር በታገሣሥ ወር ከነሙራዊቱ ለጠላት እጅን
ሲሰጥ በግብፅ ሠረር ደለታ! በፍላጎት ሲተ—መንግሥት ደግሞ
ቅሬታንና መትን አስከትሎ =

«በእንግሊዝ ወልደ ሚካኤልን ለመመለስ የግ የግሪኩን
ሥራ አለ! የግ ታስባላቸው! ብለው ለጸ ፍላጎት መካገንት
ያቸውን የክር ጠየቁ =

«የፍላጎትን ካሳና ላንታ ወርወር የገበሬን ጥብቆ እጥ
ልቆ የፍላጎትን ገቢ ጠልቶ ሆነና ከደቀ ከሐደ በኋላ ትላ
ንት የወጋውን ጠላት ሳሬ ግረኝ ብሎ ከገባለት በኋላ የግ
የግሪኩን ነገር ይናፈሉ! እንዲያው በትዝብቱ ያህል ግን የአባ
ታችንን ቃል በታግኝ ሰው እንላክበት በኋላ ትውልድ እንዲያ
ሆነ ለግለት እንጂ ፍሬ የግሪኩው እንኳ ለይመልሳም ሲሉ
ባልገዳ ለርሊያ፡

ለሉላ ተግ ብለው ተነሙና ቀጣ በተግግረው አነጋገር፡

«ይሁድሱና ፊሪኖት እንጂ ጉዳትነት የለውም! ከሙከራ
ላቸን ሆኖ በገባትና በጥላቻ በግሪኩስተን መሐዶ ይሻለ
ናል = እንደ ወልደ ሚካኤል ቢሐድ ሐግልን እንደሆነች ሺህ
ወልደ ሚካኤል ወልደላቸን! እርሱ ያሳዘነና! እርሱ ለሙሉ ለትው
ልዱ ያሳናፈራ እንጂ አገራችን ጀግና እንዲታግ ነው! ከፍ
ሐንሰሰ ቤት እስከር እንዲያጠፋ ነው! ለሁገጥ በግሪኩንጥት
በጸጥን ያሁንበያ ፡ ትር ለይባልያ ለኢያ ልሐድና የጠላትም
ከምር ላሳይያ! ሕሉ ተከራም እየተግግረናቸው =

«ለመሆኑላ የግ ቀረብኝ፡ ምን ጉድለብኝ ብሎ ነው በዚህ
በከፋ ቀን ከድቱን የሐደው፡ ምክንያቱ ታውቃል» ብለው ጠየቁ
ፈቃድ ሲረዱ =

«የመል ነው የጉድለው ሲታገኝነትና ትፅግሥት ነው የጉ
ድለው የአባቱን እገር አልነገሙት የከሸላላግት አላስተረሙት፡ ምን
ጉድለብኝ? ምንበ ቀርቶበትነው ለሉ ለጸ ፍላጎት እንደ መተካዝ
ባለው =

«ድነት የግሪኩስተን መገሪያ ለምን እስከገ ተባልኩ
ብሎ ትር ተሰኝቶላ እንደሆነ» ለሉ ባልገዳ ለርሊያ =

«ምን ያደርገልታል መሣሪያ ግክግጥነት ጠላት ለሌተነሣ
በት! ሁለት ሺህ ሥር መቸ ለነበረውና! ደግሞም እኔ ፍላጎት የመ
ገሪያ ደሃ ለይባሉም፡ እነሱን ይጨመርላችኋል ያለኝ ለል
ክላልው ነበር» ብለው ገንቡ ነገሥቱ ራሳቸውን እየወጣው
ክፈራቸውን ሲነክሱ፡ ለሉላ ከተተመጠበት ተነሙና፡

«የጅግና ድጋ አይደሉም ጌታዬ፤ ወርቅ ትንፋሽምን ብቻ ያሰሙኝ ሳረውኑ ለገበግበበት» ቢሉ፤ ባልገዳ አርአያም እንደ አሉላ ቁጣቸው እየተናናነቃቸው፤

«ቀስ ብል አትቸኩል፤ በመጀመሪያ ወልደሚካኤልን ለመመለስ የሚቻለበትን ብልሃት ብንፈልግለት ይሻላል» አሉ በድሮው አሸከራቸው ላይ ዐይኖቻቸውን አፍጥጠው።

አሉላም የባልገዳ አርአያን ፍጥጫ ገሸሽ አድርገው፤

«በሀገር ላይ ጠላት ሠፍሮ መድፍ አነጣጥርብን የከፃና ያኮረፈ እንደት እንለምናለን? ጀግና ጥልቀ መግሪያ ተከምሮ ምን ትግርን ነው? ኢትዮጵያን ከድቀት የሐንበን አታልሉ፤ ከጠላት የተወሸቀ ሰው ሰምኖና አባብሎ ለመመለስ ግብብ ውርደት አይደለም? ወልደ ሚካኤል ረከቃል ከእንግዲህ ወዲያ ከየሐንበ ግቢ ገብቶ ከኛ ጋር ግዕድ ሲቀርብ አይሆንለትም» አሉ የብስጭት መንፈስ እየተጫጫኛቸው። «ያኮረፈ ታርቆ ቢመለስ ጉልበት ይበረታና ጠላት ያፍራል፤ አንድነት ይጠነክራል» አሉ አርአያ ድምፁም የድሮ አሸከራቸውን በአፈጠጡ ዐይኖቻቸው እየገረፉ። «ብዙ ያኮረፈና የከፃ ለምኖ ጦርነትን ያህል ከባድ ጉዳይ ከመግጠም ታማኝ ወኔው የጋለ ጥቂቱ ይበቃል ጌታዬ» አሉ አሉላ በበኩላቸው ለመቆጣት እየከጀላቸው። በዚህ ጊዜ አጼ ዮሐንስም ከላያቸው ላይ ሠፍኖ የነበረውን አርምም ገፈፉና። «ጌታ ግደለም የአሉላን ሐሳብ ችላ እንበለው፤ ያኮረፉትንም ሆነ የከፉትን ኢትዮጵያ ትፋረሳቸው» እኛ ግን በእምነታችን ጸንተኔን በቆራጥነት እንዘምታለን። ፈጣሪያችንም አሳልሮ ለጠላታችን እንደማይሰጠን አንተግመናለን» ብለው ወደ አሉላ ደግሞ ዘር አሉና፤

«ነገውኑ ዐዋጅ ይነገራል። ከዐዋጁም በኋላ ቀድመዝ የምትዘምተው አንተ ነህና ተዘጋጅ» ቢሉዋቸው አሉላ ከንጉሠ ነገሥቱ ፊት በርከከ አሉና፤ «እኔ አሸከርህ፤ እኔ ታማኝህ፤ እኔ ያንተ አሸከር አላሳፍርህም፤ ለጠላቱ ጀርባዬን አላሳይም፤ እጄንም አልሰጥም፤ ከብርሀን አላሰደፍርም» ብለው የንጉሠ ነገሥቱን ትልበት በመው ሲወጡ፤ «ትላንት የተወለደ ልጅ፤ ትላንትና በእጄ

ችን እያኮረሰን ያሳደግኩል ልጅ ይህን ያህል የእለምር ብሩ ይነት፤ ይህን ያህል ቆራጥነት፤ ይህን ያህል ወንድነት ለሰጧው የሚያስጠርፍ ነው። አሁንም እግዚአብሔር ቀኙን ይሰጠውንሲሉ ባልገዳ አርአያ፤ ንጉሠ ነገሥቱ ደግሞ ቀበል አደረገና፤

«እግዚአብሔር ከንዴ» ለግጠንከር ሲል የፈጠረላችሁ ሄዱ፤ ታዲያ ምን ይሆናል? ብቻውን ሆነ፤ እርሱን የመሰለሉ ሁለትና ሦስት ቢኖሩኝ ኑሮ በየሰበቡ የሚያኮርፍ፤ የሀገሪን ዐፈሩ ሞን የሚቆነጥር ባልነበረም ነበር። ታዲያ ምን ይሆናል? ለመድጋጋትነት የተፈጠረ እርሱ ብቻ ሆነ» አሉና አጼ ዮሐንስ ትክክ ብለው ቆይተው፤ «ዳሩ እርሱንሰ ቢሆን ቀናተኛና ምቀኛ አላሰቀም፤ አላሰቀምጥ ብሎት የለም?» ቢሉ ባልገዳ አርአያ ቀበል አደረገና፤

«ይኸውኑ ነው ያበረታው፤ ያለዚያ ሞክሮ ሊዘዘኛ ይሆን ነበር። ታዲያ እንዲህ የመሰለውን ባለሙያ ካልጠበቁት የከፋ አወጃደት ይወድቃልና አንተው ጠብቀው። ጥንቱንም ላንተ ሳሳልፈው ከጠበቅኸው ይጠብቅሃል ብዬ ነው» አሉዋቸው።

በጥቅምት ወር 1866 ጉንደት ላይ እንደ ሸክላ የተሰባ በረበትን የጦር ኃይሉን ከብር ለማደሰና እንከትከት ብሎ የወደቀውን የመንግሥቱን አጃም ለመጠገን ሲል ቀዲሳ እስግኤል በዚያው ዓመት በየካቲት ወር ላይ ለሁለተኛ ጊዜ በልጁ በሙሉዬ ሐሰን ፓሻ ጠቅላይ አዛዥነትና በምርጥ ምርጥ አውርጋውያንና ግብፃውያን የጦር መኮንኖች አዋጊነት የላከው ቁጥሩ ወደ ሺያ ሺህ የሚጠጋው ጦር ከአሥመራ በሰተደቡብ ዐርባ ኪሉ ሚትር ጉራዕ ከተባለው ቦታ ደርሶ ምሽጉን በሁለት ቦታ ላይ አጠንክሮ ሠራና ሠፈረ። በዘመኑ ግብፅ አምስት መቶ ሺህ ፓውንድ ስተርሊንግ ወጪ አድርጋ የላከችው ጦር በዘመኑም ተሻሽሎ የተሠራውን ልዩ ልዩ ከባድና ተላል መግሪያ የታጠቀ ነበር።

አጼ ዮሐንስ፤ በዐዋጅ ያስከተቱትን ሞረር ስቀል ጦር እዘጋጅተው በግንባር ቀደሙ አዝማች በሊጋባ አሉላ ያዘመኑት ጦር ጉራዕ ላይ ደረሰና ከመሸገው ጠላቱ ጋር ጦርነቱን ነጠመ።

ጥንቱ አንኳን፡ ከተበላው አተግሞተ በተወግረ የተሠራው ጥንቱ እጅግ ጠንካራና በቀላሉ ለጥይትም ሆነ ለወታደር የጥይታደር ቢሆንም፡ በዘመኑ ዘመናዊ የነበሩትን መድፍ፡ መትረፍስና ጠመንጃ በምሽት ውስጥ የጠመደ ቢሆንም፡ በዘመኑ ዘመናዊ የጦር ትምህርት የተግሩ አዝማች ቢኖሩትም የገብሶ ጦር የኢትዮጵያን ጀግናች ወኔና ትልጥናና ሊመክት ባለመቻሉ በገንባር ተደሙ በአሉላ ሠራዊት እንደገና ናርክስ ክሱ ወጣ = ዋናው የጦሩ አዝማችም ተማረክ = የተረፈው ተቂት ወታደርም መሣሪያውን እየጣለ የዘመናችንን ትራንታኳትር በግሪስንት ፍጥነት አየተሸተደው አመለጠ።

በዚህም ጦርነት ገብሶ ዐሥራ አምስት ሺህ የግሪሆኑ ወታደርቿን አጥታለች። በጦር መሣሪያም በኩል ሠላሳ ዘጠኝ ከባድ መትረፍለች፡ ዐሥራ አምስት ሺህ ልዩ ልዩ ጠመንጃዎች ሲግረኩት አርባ አርባ ሺህ የግሪሆኑ ገመሱችና በትሉዎችም አልተውባታል።

በዚያ ዕለት በጦርነቱ ከወደቀውና ቴጥሩ እስከ ሁለት ሺህ ያህል ይሆናል ተብሎ ከተገመተው የኢትዮጵያ ሠራዊት መካከልም፡ «የባዕድ መንግሥት ጦር አንሬን ሲረገጣት አላይም አልሰጥም» ብለው ከጦሩ ጋር ተሠልፈው ሲያጥኑ፡ የግሪሆኑ ሲገዙት የነበሩት አቡነ አትናቴዎስ ይገኙበት ነበር። ሊጋባ አሉላ፡ በገብያች ምሽግ ዙሪያ እየተዘዋወሩ የጀግናችን ራሳ ሲያሥነውም የታላት ወንድማቸውን የባሻይ ገብረ ግርያምን ራሳም ከአንድ ደጉራ ሥር ሰናድሩን ወደ ጠላቱ እንዳነጣጠረ ወድቆ አገኙት። ብድግ አድርገው ተመለከቱት። ግንባሩን ከሁለት ሳይ ተመትቷል። በደም የተበከለውን ጀግና ራሳ ዕትፍ አድርገው የዕንባ ዘለላዎቻቸውን ሲያወርዱ ወታደሮቻቸው ደረሰው ከራሳው ጋር ሲያላትቴዎችው፡

«ታሪካችን ይኸው ነው። እየጣሉ መውደት ነው። የክብርና የመሥዋዕትነት ሞት ግለትም ይህ ነው። በክብር ተደመዳች አንኳን በጀርባው በኩል ተመትቶ እሳንህትነ። ብለው በገላ አሸከሮቻቸው አሸከመው ወደ ትውልድ መንደራቸው ወደ መነጂ አስመሰደው ተበሩ።

በዚያ ጦርነት የወደቱት ኢትዮጵያውያን ደምና አጥንት በዚያ ጦርነት በልብ—ሙሉነት የተገኙት ኢትዮጵያውያን ጀግንነት፡ በዚያ ጦርነት ላባቸውንና እንባቸውን ያረሰቡ ኢትዮጵያውያን ድካምና ተረት፡ በዚያ ጦርነት ለዘመተው ሠራዊት ስንት የሰነቁ ኢትዮጵያውያን ደጀንነት፡ በዚያ ጦርነት ለዘመተው ሠራዊት ምንጠ ጭነው ወገ ተደተው ያተበሉ ኢትዮጵያውያን ጭንቀትና ጥበት፡ ሁሉ ተጻፍር በገብሶ መጓፍ ልትገባ የነበረችውን ኢትዮጵያን ታድን በዘመናዊቱ ኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ እንጸባራቂውን ምዕራፍ ለመክፈት የተቻለው በዚያ ጦርነት ውጤት ነው።

ያ—ጦርነት በተለይ የአሉላን ግንነት በደባልጥ አጉልቶ አሳየ። ከዚያ ጦርነት በኋላም ነበር አሉላ ጭንቀት አንበሳ። የግሪሆኑ መግላ ከጦር አበጋዝነቱ ላይ የተወሰደላቸው። «ልጄ የጠላት ደግሰ ግብጽን አይገባም» ብለው የግብጽ ጦር በመጀመሪያ ገጥመው እንደ ባታተኑት በራሳቸው በገጥሞ ነገሥቱ የግሪሆኑ የኢትዮጵያ ጦር ከመድረሱ በፊት ባሰገኙትም ጭጭት በአጼ ዮሐንስ ዘገድ ልዩ ተወዳጅነትና ተደግጦት አጥኝተውባታል።

አጼ ዮሐንስ ከጉራፊ ጦርነት በኋላ፡ ሐግሊን ውስጥ ሰነባብተው ወደ ዐደጥ ተመልሰው መኳንንታቸውንና የጦር አበጋዎቻቸውን፡ በዐጥጅ የከተውን ጥረር ስተል ሠራዊታቸውን ሰበሰቡ።

«እነዚህ ጦርነት ከወሉ፡ ከዚያም ድር፡ ከጉጃምና ከጃዋ የወጣችሁትን ጀግናች ቆራጥነት ትውልድ የግድረላው ነው። ከእነግላህ ወዲያ የአንሬችን በሩዋ ሲደረር እናንተንም ልጆቻችሁንም ትጠራላችኋል። እንዳትሉጥት አይራ፤ በመሬት አይራ በሐግዬ» ብለው ኢትዮጵያን ለኢትዮጵያውያን አይራ ሰጥተው ሠራዊታቸውን አሰናበቱ።

ጥንቱ አንኳን፡ አጼ ዮሐንስ ገንደትና ጉራፊ ላይ የገባደገው ሠራዊት ዕለት ጊዜ ጦርነት ገጥመው ድል ሲያደርጉትም፡ ገብያቸውን ለራሳቸው ለግንጥት በአገላገሉ ቦታዎች ላይ ተባታትነው ይጥሩ ስለነበርና በወትሩም ለወርታውያን

በኢትዮጵያ ላይ የነበራቸውን ልዩ ትኩረት ተረድተውት ስለ
ነበረ፣ የሀገሪቱን ጻር ድገበር በሚገባ ለመጠበቅ እንዲቻል
«የትራውን አ/በላ» «ራስ» ብለው የሐግሉን ጥዩ እድርገው
የመጥቸው ።

አሉላ የራሱን ግልግላ ሳገኘበት ዕለትም ባደረጉት የቼ
መቶ ግስመረታ ዝብሃ ላይ ከነበሩት አዝማሪዎች አንዱ ተጥሎ
ያለውን ጥጥ አበረከተ ።

«ዕልል ይሉ ነበር መረብ ጉንፋንን ይ

በግብህ አንገት ሲበት ያሉላ ጉራ ይ

ያሉላ ጉራ ይቀላል ስለቀ

ሐቅጉ ፓቺን ግርክ ሲያጠልቀው በገንቱ ።

አሉላ ስጌታው ለየሐንሰ አልፎ

ድል በተች ነበር በነጋ በነጋ»

በዚህ ጊዜ አሉላም ለአዝማሪው እንድ ስናድር ጠመንጃ
ሸለመት ።

ራስ አሉላ፣ በድል አድራጊው ሠራዊታቸው ታጅበው በታ
ላት ግርግና አበረራነት አሸብርቀው በየደረሱበት ሆታና ዕል
ልታ እያስተጋባላቸው የመረብን ወንዝ ተሻግረው ድባርት
ከተባለችው ጥንታዊት መንደር ሠፈሩ ። ሕዝቡንም ሰብስበው
ገብር ካገቡ በኋላ ተጥሎ ያለውን ዐዋጅ አናገሩ ።

«ጀግናው ያገራ የሐግሉን ሕዝብ ሰግጠ

በድር ዘመን የቲርክ ጦር አስከዚህ ድረስ መጥቶ ያወረደ
ውን ጥፋት ታውቃለህ! ቲርክ ቤትህን እያቃጠለ ሚስትህን
እየተግ እያረከሰ የፈጸመበህን ገፍና ያደረሰበህን ውርደት ታው
ቃለህ ። የሀገሩ መደረር የሕዝቡ መግደል ያስቆጣው ስመ
ጥሩው ጀግናው ዕቅድ ሚካኤል ጠጽሬ የተባለው ልጅህ ሰግሪያ
ጀግኖች አስከትሎ በመንገድ በሞቶ ግረኛውን የቲርክ ጦር
ገጥሞ እስከ ምፅዋ እንዳበረረው ታውቃለህ ። ከዚያ በፊትና

ከዚያም በኋላ ነገሥታቱ ያደረጉትን ጦርነት ዑሉ ታውቃለህ!
ዛሬም የግብፅ ጦር እንደ ቲርክ ጦር ቤትህን ንብረትህን ሚስት
ህን ሊቀግ ሕግጥ የደረሰበትን ውርደት ይኸው አይተከታል!
ሰምተኸዋል ።

«በር እንዲጠብቅ ፣ ሀገርና ሕዝብ እንዲያስከብር ከንጉሠ
ነገሥቱ አደራና ሹመት የተቀበለው ደጃዝማች ወልደሚካኤል
አገሩን ከድቶ ከጠላትህ ከግብፅ ጋር ተሰልፎ ወግቶን ጌተኛን
ሰናከቀራቸው እርሱ ፈርጦ አምልጧል ። ይህም ሳይበቃው
ንጉሠ ነገሥቱ የሹመጥቸውን ደጃዝማች ጋይሉን ከመንገድ ላይ
ሸምቶ ገድሏቸዋል ።

«አሁንም በሐልሐልና በበጉስ ውስጥ ሆኖ ሕዝብ እያሰጩ
ነቀ የግብፅን ጦር ለማስመጣት የሚሠራውን ገፍ ዑሉ የምትሰ
ግውና የምታየው ነው ። እኔም እርሱን ለመያዝ በገባበት እገባ
ለሁና ገበሬም ሆንክ ነጋዴ ፀርፈህ ረግተህ ሥራህን ሥራ ። ወልደ
ሚካኤልን የተከተልክ የኔም ፣ የየሐንሰም ፣ የአገርህም ጠላት
መሆንህን ዕወቀው ። አሉ ።

የራስ አሉላን ዐዋጅ የሰግው ሕዝብም በዕልልታ ተለያዩ
ደጃዝማች ወልደሚካኤልም በበኩላቸው የራስ አሉላን ዝናና
ዐዋጅ ከምንም የግዴታጥሩት መሆናቸውን ለግባወት ከቆላው
ተበሉ ወደ ደጋው ሐግሉን ወጥተው ሕዝቡን መዝረፍ ጀመሩ ።

ራስ አሉላ፣ የሕዝቡን ሁኔታ እየተከታተሉ ወታደራቸውን
እያዘጋጁ ወልደሚካኤልም በእርት እንዲገቡላቸው ውስጥ ውስ
ጡን እየተላላኩ፣ ሕዝቡ በእርሳቸውና በንግዱ ሥራው ላይ ብቻ
እንዲያተኩር እያደፋፈሩና እየመከሩ ቆዩ ። ወታደራቸውንም
ከደባርጥ ወደ አዲ ተከላይ አዛውሩ ። ደጃዝማች ወልደሚካኤል
በየወረዳውና በየመንደሩ እየተዘዋወሩ ከሚፈጽሙት ዘረዳናትጣት
የተነግሩ ሕዝቡ በመጥጥ ከያለበት እየተሰሩ ወደ ራስ አሉላ በፈረ
መከማቸት በመጀመሩም ራስ አሉላ በይበልጥ እየተጥገሩ ሐዲ

የደጃዝማች ወልደሚካኤልንም አድራጎት ለመግታት ጥና
ጥናቶቹን የጦር አለቆቻቸውን ሰበሰበው ፣ «በአሁኑ ወቅት ያጋ
ጠመን ችግር የተደራረበ ነው ። በዚህ በኩል ወልደሚካኤል

ዕልህበ፡ ላይ የሚያደርሰውን ችግር ታውቃላችሁ ፡ ገደባችሁ
የዕጥ ላይ ሆነው እርሱንና ሌሎችንም ዓላማቸውን እያታሉት ማረፊያ
ና ገንዘብ እየሰጡ የሚያስፈጽሙበት ጥያቄ እየሰጠ ማረፊያ ፡ በዚህ
በኩል ያለን ችግር ይህ ሲሆን፡ በገንዘብ ነገራችሁ በኩል ሌላ ችግር
አልባችሁ ፡ ገንዘብ የሚገኝበት ለገቢ ሌላው ወይ ሌላውም ፡
በሌላው ያልወቀት ነገር ባለመኖሩ ገደብ አላባላ እየሆነ ተገኝቷል ፡
የጥላባት ወደ ዘመን የሚገኝበት ከሆነ ደግሞ ፡ በዚህ በኩል ያለውን
ችግር እንዳለ ትተው ሙሉ አይቻልም ፡ ገቢያችን በምፅዋ
ወደረግን በሰጠን አስተዋጠን በገቢያችን ያው የትላንታ
እልቂት ለምሳሌ ገደብ ሙሉ ለገቢ የሚገኝ ነው ፡ እንግዲህ በየ
በኩላችሁ የሚታያችሁን ልሳብ እንድትገኙኝ ብዬ ነው የጠ
ራጃችሁን አሉ ፡

በደቂቃዎች ያህል ዝምታ ሆነ ፡ የጦር አለቆች የእርስ
በርስ መተያየትና መጠቃተስ ጋብ ሲል ብላታ ገብሩ አባ ጩባን
ተነገሩ ፡

«ደጃች ወደረግን በሰጠን አስተዋጠን በገቢያችን ያው የትላንታ
እልቂት ለምሳሌ ገደብ ሙሉ ለገቢ የሚገኝ ነው ፡ እንግዲህ በየ
በኩላችሁ የሚታያችሁን ልሳብ እንድትገኙኝ ብዬ ነው የጠ
ራጃችሁን አሉ ፡

ብላታ ገብሩ አባ ጩባን የረሰ አላባ የጦር አባ ጩባን የረሰ
ከአዲስ ተከላኪያርጌ ጋር ሆነ ከገቢያችን ያው የትላንታ
እልቂት ለምሳሌ ገደብ ሙሉ ለገቢ የሚገኝ ነው ፡ እንግዲህ በየ
በኩላችሁ የሚታያችሁን ልሳብ እንድትገኙኝ ብዬ ነው የጠ
ራጃችሁን አሉ ፡

በዚያ ወትት ደጃችን ወደረግን በሰጠን አስተዋጠን በገቢያችን
ያው የትላንታ እልቂት ለምሳሌ ገደብ ሙሉ ለገቢ የሚገኝ ነው ፡ እንግዲህ በየ
በኩላችሁ የሚታያችሁን ልሳብ እንድትገኙኝ ብዬ ነው የጠ
ራጃችሁን አሉ ፡

ነገሩ የሚረዳት ቀጥሎ ከአዋጅ ሆነ በላይ የሚሆን የእርዳ
ከብት እስከገኘት በገንዘብ በምፅዋ መካከል በሚገኘው
አይለት ከተባለው ቀበሌ ሠራሪው ነበር ፡

ራስ አላባ የዚያ ወትት ከወገኑ ሆነ በላይ የሚሆን ሠራ
ሮት ነበራቸውና ከዚህ ጦር ላይ አንድ ሆነ የሚሆን ባለቤት
ደር ጦር በብላታ ገብሩ እስከገኘት ደጃችን ወደረግን በሰጠን
አስተዋጠን በገቢያችን ያው የትላንታ እልቂት ለምሳሌ ገደብ
ሙሉ ለገቢ የሚገኝ ነው ፡ እንግዲህ በየ በኩላችሁ የሚታያችሁን
ልሳብ እንድትገኙኝ ብዬ ነው የጠ ራጃችሁን አሉ ፡

በብላታ ገብሩ የሚሠራው ጦር በገንዘብ በኩል እድርጎ
ወደ አይለት ሲወርድ ደጃችን ወደረግን በሰጠን አስተዋጠን
በገቢያችን ያው የትላንታ እልቂት ለምሳሌ ገደብ ሙሉ ለገቢ
የሚገኝ ነው ፡ እንግዲህ በየ በኩላችሁ የሚታያችሁን ልሳብ
እንድትገኙኝ ብዬ ነው የጠ ራጃችሁን አሉ ፡

«ደጃች ወደረግን በሰጠን አስተዋጠን በገቢያችን ያው የትላንታ
እልቂት ለምሳሌ ገደብ ሙሉ ለገቢ የሚገኝ ነው ፡ እንግዲህ በየ
በኩላችሁ የሚታያችሁን ልሳብ እንድትገኙኝ ብዬ ነው የጠ
ራጃችሁን አሉ ፡

ለገባ። ወታደሮች እንደሆነ አጋዣቸው ሆነህ መጣህ። አሉት ቆናጠን ብለው።

«የእነርሱ አጋዥ ሆኖ አይደለም የመጣሁት፣ ተተጥረ ጥትም እየሰጠኝ ነው» አለ አግራካዊ ራገገ እያለ።

አገርህ ከእነርሱ አገር እጅግ ሩት ነው፣ ለጥትም ስትል ብቻ እንዴት አዚህ ድረስ ትመጣለህ። አሉት ጥርጣሪያቸውን በአመለካከታቸው ቃምር እየገለጹት።

«አገሪ እርግጥ ሩት ነው፣ ዋናው ጉዳይ ደግሞ እስከዚህ ያመጣኝ ጥትም ብቻ ሳይሆን የዚህችን ሀገር መረት ሁኔታ ለግጥናትና ለግዕዝ ልልጅ ነው። እኔን የመሰሉ ዕውቀት ልላ ጌዎች ሁሉ በየአገሩ ይሰሩሉ። እኔም ወደዚህ አገር ስመጣ በምፅዋና በአይሉት ብቻ ሳይሆን በዚህ በእርስዎ አገርም ያለውን ሁሉ ለግዕዝ እንደሚረዱኝ ተግምኝ ነው የመጣሁት» አላቸው ራገገታውን ወደ ሣት ለግሸጋገር አየተጣጣረ።

«ከዚህ ላይ ተሳስተሃል» አሉና ራስ አሉላ እንደ መቆጣትም ቃጣቸውና ለደቂቃዎች ያህል ዝም ብለው ቆይተው ገግግራቸውን እንደ ገና በመቀጠል።

«ተሳስተሃል ግሰቱ በሌላው ሳይሆን በአገሩ ጉዳይ ነው። ምፅዋም ሆነ አይሉት የኢትዮጵያ ግዛትና ርስት ነው። ግብጾች በጉልበታቸው ተግምነው ነው የሠሩበት። ለወደፊትም ሲሆን በኔ ክንድ ካልሆነም በትውልድ ክንድ በጉልበት የያዙትን አገ ራችንን በጉልበት ይለቃሉ» አሉት ቁጣቸው መላ ገጽታቸውን እያላበሰው።

«ይሁን ራስ ይሁን» አለና ሚችል የራስ አሉላን ቁጣ ለግብረድ ራገገ ራገገ እያለ ገግግሩን ቀጥሎ።

«እኔ አገሩ የግንኙነት እንደሆነ ብዙም አላወቅሁም፤ ገን በመጣሁበት ነገር ከሆነ» ብሎ ገግግሩን ሳያጠቃልል አሉላ እን ደገና አቋረጠትና።

«ታዲያ በምፅዋና በአይሉት ምድር ምን ምን ነገር አገኘ ሀብት? ወርቅ የለውም?» አሉት።

«በትርቡ ነው የመጣሁት፤ ጥናቱንና ምርምሩን ገና በሚ ገባ አልጀመርኩም። ገን በመጠነም ቢሆን እንደ ተረዳሁት ብዙ ሀብት ሳይኖርበት አይቀርም» አላቸው።

«በል እውነቱን ገንረኝ በምፅዋ ያሉት ገብጾች ብዙ መድ ፍና ጠመንጃ እንዳላቸው እስማለሁ፤ እውነት ነው! ሐሰት!» ብለው ጠየቁት ዘና ብለው።

ሚችል ዐይናቸውን እያስለመለመ ሲያስብና ሲተከዝ ቆየና።

«በሠራራቸው ውስጥ ብዙ አልተየሁም፤ ገን እንደ ተረዳ ሁት ከሆነ ብዙ መግሪያ ያላቸው አይመስለኝም» አለ።

«የወታደራቸው ብዛትስ ምን ያህል ይሆናል?»

«ከጦርነቱ ወዲህ ብዙም ወታደር አላሰመጡም፤ ያላቸው ጥቂት ነው።»

«ሐሳባቸውንስ አልነገሩህም? ወደዚህ ወደደጋው ሊወጡ አይመኝም?»

«ሁለተኛስ የሚመጡ አይመስልም።»

«ምን ሁለተኛ ትላለህ? ሦስተኛ በል እንጂ? ሁለተኛው መጥተው የጀገኖች ክንድ ተምሰዋል» አሉት ኮራ ብለው።

«አዎ ልክ ነዎት፤ እውነትምን ነው?»

«እንግዲህ እናንተ ረረንጆች ግብፆችን ስትረዱ እኛን ለምን አትረዱን?»

«በምን በምን እንደገረዳችሁ ትፈልጋላችሁ?»

«አሁን አንተ ለእነርሱ የምትሠራውን ሥራ ለኛስ ብት ሠራልን እንጠላ ይመስልሃል? ሌላም ሌላም ጥበብ አላችሁ፤ መድፍ፣ ጠመንጃ፣ መነጽር፣ ሌላም ብዙ ብዙ ጠቃሚ ጥበብ አላችሁ። ከጥ በባችሁሰ ብታካፍሉን እንጠላ ይመስልሃል?» አሉት።

«እርግጥ ነው፤ ብዙ ብዙ የጥበብ ሥራዎች እንችላለን። ታዲያ እርስዎና ገንሥም ከፈቀዳችሁ የምትጠይቁንን ልንግ

ራሳችሁ እንቅላለን» አለ እግረካችሁ፡ «ጥበብ ከሌለኝ በኋላ ይሄ ሊወክሉኝ አይችሉም» በግሉ በግሉት እየተዘናና።

«ግለሰብ ነው» አሉና ራስ አሉላ እግረካችን በተዘናና ወኒታ ተመላክተው ራት ብሉ ደገም በመረረቸው ውስጥ ይተረጎሙና የነበረውን ሕዝብ በዐይናቸው ታችተው፡ ወደ ግሉ አሉና፡

«እንግዲህ ወደ አዲስ የሕንጻ አሰድህና ሐሳብህን ትነግራቸዋለህ = የምትችለውን ሁሉ ብትሠራልን ጥጋህን እንከፍልህልን = በገብያት የምትሠራላቸውንም ሁሉ ለኛም እንድትሠራልን በእጅጉ እንፈልጋለን = እንድ ነገር ግን ላስጠነቅቅህ እወዳለሁ» ብለው ረገገታቸውን ሰጡለትና፡

«ከዚህ ከኔ ግቢ እስካለህ ይህን የምታወሰውን ትንባህውን አልከለክላለሁም = በጽኑ ተንም ቢሆን ያፈቀደህን ደስ ያለህን ባላ = አዲስ የሕንጻ ግን አይወዳምና ሳይፈትዳለህ እንዳትነካው» አሉና ረገገታቸውን ነፃብት = ተገለጠው የመገሪያ ያቸን አጠቃቀምና ሁኔታ እንዲያሳያቸው ጠየቁትና አዲሱን ጥበብ በመጠኑ ሲያጠኑ ሰነባቱ = በዚያም አጋጣሚና በዚያም ያከንያት የተነገ ራስ አሉላ ከረረገጆች ጥበብ ጋር እየተዋወቁ መሰደና ከመኳንንትታቸውም ጋር መወያየት እያዘወተሩ ሕጹ።

«የአውሮፓችን ጥበብ ወደ ሀገራችን ግስገሳት አስፈላጊ ያችን ነው = ለዚህም እንዲረዳን ያጥጥን ከገብያት አስላት ተን በእጃችን ግስገሳት ይኖርብናል = ስለዚህ በነገሩ ሁላችሁም አስቡበት፤ ያከሩበት፤ ጥበብ አይናትም» እያሉ መኳንንቱ ያቸውን ግስገሳት ያዘወትሩ ጀመር = ጥበብና ጥበባችንም በይበልጥ ለመተዋወትም ሆነ ለግትረብ ይረዳል ብለው ከግመናቸው የተነሳም ነጋዴዎች ያለ ችግር ወደ ፍጹም እንዲመላለሱ አስፈላጊውን ርዳታ ግድረግ ጀመሩ።

«ቴርክና ግብጥ በጥበባቸው ተመክተው አይደለም እስከ ቢታችን በረሩ የመጡትን ጥበብ እኮ ከኛም ጋር ጥነት ነበረ፤ አሁንም ፈታኝንና ልዩነትንን ካዩርገወት እስከ እነርሱ በራራ

በመዘልት ምን ያገደናል፤ ግንደነቱ እንደሁ በኛ ወላጅ ላይ ነው» ራስ አሉላ ሁሉንም ለመኳንንቱቸው የግንገራት ምን ታቸው ሆነ = አሉላ ከግሉ ብዙ የጥበብ ዘናዎችን በጥበባችን ታቸው፡ «ለማራችን የግጠኛው ዕውቀት ያለው ሰው ነውና እንሆን ይተባሉትና በግንባ ያነጋገሩት» ብለው ወደ መቀሌ ላኩት።

ፍጹም እንኳን ግብፅ ሁለት ጊዜ የላከችው የጦር ጋደል ሁለት ጊዜ መላም ድል ቢሆን የአዲስ የሕንጻ እምነትና ጥረት የነበረው ግን ከጥበብ ጋር በወዳጅነትና በሰላም ለመኖር ስለነበረ ይህንን እምነታቸውን የግንባላ ደብዳቤና መልእክተኛ ወደ ካዳር ልከው ነበር = ግብፅ ግን በነ መገረስ ግላዊ ተርፋ የኢትዮጵያን መልእክተኛ ይላ አሠረች = አዲስ የሕንጻውን በጥቅም አገኘውና ተስፋ ቀርጠው የሀገሪቱን አገደነትና ጋደል ግጠና ከረቸውን ተጠሉ።

ይህንን ግላግቸውን በግንባ የግድምታቸው አሉላም ከመረብ ግድ የነበረውን ሁኔታ በግንባ ለመቆጣጠር ሲሉ አስተዳረራቸውን እያሻሻሉ የጦር ጋደላቸውንም እያጠናከሩ መልዳቸውን የተረዳችው ግብፅ በመጀመሪያ ጎታው የነበረችውን የወዳጅነትንና የመገባደግ ጥሪ አገደገና ልታተኩርበት ተገደደች = በዚህም የተነገ ከኢትዮጵያ ጋር እርትና ሰላም ሲመራት ለጉላላ ይችላል ብላ የተግመነችበትና የደርጅ አገረ ገዥ የነበረውን ኩሉኋል ቻርልስ ለርድን የግብፅውን እንግሊዝኛ ጦርላ ወደ ፍጹም ላከችው።

ኩሉኋል ቻርልስ ጉርደን ፍጹም ከደረሰ በኋላ ለራስ አሉላ የግስገሳውን ደብዳቤ ጽፎ በግሉ በግብፅው ቦታ የጥበብ ያቸን አላሁ የነበረውን ሕሰን ገዥ አስይዞ ላከው።

ደብዳቤውም፡ «ጥላቅ ጃንጌራ ህይወት ከርስቴያናዊ ሰላምታችን አተርጋለሁ።

«በጥበብና በሀገር መካከል የተፈጠረውን ያለመገባደግ በእርት ለመጨረስ የግድምታችንን ነገር ለመነጋገር ለመጥፋት ተዘ

ጋጅቻለሁ = ንጥጥራችንም በሰድስት ነጥቦች ላይ የተመሠረተ ይቆያል = ነጥቦቹም፡

አንደኛ፡ በመካከላችሁ ጥቂት እንዳይደረግ፡

ሁለተኛ፡ አሁን ያለው የገዛት ወሰኖችሁ የተጠበቀና የታወቀ እንዲሆን፤

ሦስተኛ፡ ኢትዮጵያ በምፅዋ በኩል ንግድ ለግንባራና ለመላላክ እንድትችል፡

አራተኛ፡ ንጉሠ ነገሥቱ በዓመት እስከ ሃምሳ ሳጥን የሚሆን ጥይትና አሥር አሥር ሚሊኬተጦማዊዎች በምፅዋ ወደብ ለግንባራት እንዲችሉ፡

አምስተኛ፡ የግብፅ ቀዲብ ወደ ኢትዮጵያ ጳጳስ እንዳይላክ የክላሲካውን እንዲያነግ፡

ስድስተኛ፡ ደጃዝማች ወልደሚካኤል በሁስታችሁ መካከል የሚገኝ የገዛት ደንበር ሆኖ ኢትዮጵያን ከግብችገሩ እንዲገታ ከወሰኖችሁ ግባረር ይሆናሉ = በእነዚህ ነጥቦች የሚሰጥ መላኝ ከሆነ ለመምጣትና ለመነጋገር ዝግጁ ነኝ» የሚል ነበር።

ራስ አሉላ የጉርዶንን ደብዳቤ ይዞላቸው የሒደውን የግብፅን የጦር መኩንን ሲያነጋግሩ፡

«ለመሆኑ ኩሉኔል ጉርዶንን የዳርርር አገረ ገዥ አድርጎ የሾመላችሁ ግንወጥ» ብለው ጠየቁት።

«የእንግሊዝ ንግሥት ናቸው» አለ ሐሰን ፓሻ።

«ታዲያ እናንተ አገራችሁን በእጃችሁ ሳትይዙ ያገራችሁ ባለቤቶች ሳትሆኑ ባንድ በኩል ተርክን እንይዛለን ብላችሁ የመጣችሁትና ያን ሁሉ ሕዝብ ያስፈጃችሁት ተገቢ ነው! አሁንክ በአገራ ላይ ሁኖችሁ ወልደሚካኤልን እንደ ወገ ሆኑ ያዝ» እያላችሁ እየላካችሁ የሐግሴንን ሕዝብ የምታስቃዩትን ትክክል

ነው! የኔን አገር ከመመኘት አገራችሁን በመጀመሪያ በእጃችሁ አታደርጉም ነ» ብለው አፈጠጡበት።

«ታላቁ ጀኔራል ሆይ!» አለ ሐሰን ፓሻ በፍርሃት ተውጦ።

«አሁን የተናገሩት ሁሉ ትክክለኛ ነው፤ አገራችን ምሥር እንደ እርሰዎ አገር ጥንታዊት ናት። እንደ እርሰዎም አገር ታላቅ ታሪክ ያላት ናት» ብሎ ንጥጥሩን ላይገታ ራስ አሉላ አዳረጠችና፡

«የኔ አገርኮ ዛሬም ቢሆን ጥንታዊነቷን ታሪካንና ዋናነቷን እንደ ያዘች ናት። ለማንም አልተገዛችም፤ እኔን የሾሙኝ አጼ የሐንስ እንጂ የእንግሊዝ ንግሥት አይደለም። ስለዚህ ከኛ ጋር ስመስተካከል የምትችሉት እንደኛው የሀገራችሁ ባለቤቶች ስትሆኑ ነው» ቢሉት ሐሰን የበለጠ ተደናገጠና፡

«ታላቁ የንጉሥ ጀኔራል! እውነትም ነው፤ አላህ የቀባዎት፤ አላህ የሚጠብቅዎት፤ አላህ እውነትና ሐቅ የሚያናግርዎት ነዎት» አለና አንገቱን አቀረቀረ። ራስ አሉላም የሐሰንን መደናገጥ ተረድተው ለዘብ ባለ አነጋገር፡

«ለግህ ወዳጄ! ምሥርና ኢትዮጵያን ለግስማማት የፈረንጅ አማላጅ መፈለጋችሁ የሚያሳዝን ነው። አጼ የሐንስ ግን ከጦርነቱ በኋላ በወዳጅነት አብረን እንደንኖር ብለው ደብዳቤ አስይዘው ብላታ ገብረ እገዚአብሔርን ወደ አገራችሁ ቢልኩ የቁም እስር አድርጋችሁ አስቀመጣችሁት። ይህም የሚያሳዝን ነው። በኋላም እንግሊዞችና ፈረንሳዮች በመካከል ገብተው አስለቀቁት። ይህም የሚያሳናር ነው። እኛን እምቢ ብላችሁ የእንግሊዝ አማላጅና አስታራቂ ከመፈለግም ደረሳችሁ። ይህም የሞት ሞት ነው! የእናንተ አልበቃ ብሎ ወልደሚካኤል የሚባል ከሃዲ እያባበላችሁ መሣሪያ እየሰጣችሁ ጥገ እየሆናችሁ ይኸውና በአገራ ላይ ሕዝቤን ታስጨንቃላችሁ» አሉና ትኩረታቸውን ከእርሱ ላይ ነቅለው ወደ ቀይ ባሕር አቅጣጫ አዙረው ራሳቸውን እያነቃነቁ፡

አዲስ የሐንብ፡ ከአዲስ ተከላ ጊዮርጊስና ከጥባቢ ጋር የተጥጉት ከአሁን ጋር ብቻ ነው፤ በመላዋ ትግራይ የተወለደው ባለባትና የጫዋ ልጅ ሁሉ ለአዲስ የሐንብ ታግኖ አይደለም ግለት ነው፤ ከእነዚህ ወዲያቦችን አገልጋይነት አይፈልጉትም ግለት ነው፤ ብለው በደጃዝማች ሐጉስ አፈ ተላጪነት አመለከቱ።

ነገሩ ራስ አርአያንም ቢሆን የጊያባስብ ሆነ። ትላንት የአሽከራቸው ዌፍራ የነበረ ያንድ ድሃ ገበሬ ልጅ ከሐገሉን የጦር አበጋዝነት ልቀ 'የራሱት ራስ' ሲሆን የመላዋን ትግ ራይ መኳንንት ደም እንደጊዮረላ ተገነዘቡት። አቤቱታውን ከአዳመጦ በኋላ ወደ አዲስ የሐንብ ዘንድ ሐደው።

“ለመሆኑ በምኒልክ ላይ መዝመቱን ቆርጠህበታል ግለት ነው” ብለው ከረር ባለቃል ጠየቁ። አዲስ የሐንብ የአጉታቸውን ጥያቄ የደም ፍላት ገጽታ ተመልክተው ለግለሰብ ፈለጉና።

“አስቲ እግዚአብሔር ያሳየዋል? ምኒልክ የሚሠራውን ይመልከቱት? ‘አልገብርም’ ግለቱ አንሶ ከጣለያን ጋር ውስጥ ውስጡን እየተላላከ መሃሪያ ግስመጣቱ አንሶ ጳጳስም አስከ ግስመጣት ደረሰ። አሁንም ቢገምድር ገብቶ ጉልበቱን ለማሳየት ይኸውና ደብረ ታቦር ሠፍሩዋል። ታዲያ ይህን ሁሉ ድፍረት እንዴት ልታገሠው? እርስዎስ ምን አድርገው ይሉኛል?” ብለው ጠየቁ። ከፍ ባለ ትሕትና።

ራስ አርአያ በዝምታ ተሸብበው ቆዩና፡ “እከ ታዲያ አሉ ላን ፊታውራሪ አድርገህ ልታዘምተው ነው?” ብለው ፊታቸውን ኮስተር አድርገው ጠየቁባቸው።

“ያለ እርሱ ትእዛዜን የሚፈጽምልኝ የልቤን የሚያውቅልኝ ስለሌለኝ እርሱን ነው የማስቀድመው” አሉ አዲስ የሐንብም የግንባራቸውን ቆዳ ሰብሰብ አድርገው።

“ከእርሱ የበለጠ ሰው አጣህና ነው ለአሁን ይህን ሁሉ ማዕረግና ጦር የሰጠኸው? ምንው የታወቁ ባላባቶችና መኳንንት ምልተው የለም?” አሉ ራስ አርአያም የአገታቸውን ልጅ እንደ ገገሠ ነገሥት ላይሆን በንቀት እየተመለከቱ።

“መኳንንት ምልታል። ለኔ የልቤን የሚያደርስልኝ ያለ ርሱ የለኝም እንጂ! ሌላው ግ ውስጥ ውስጡን ነገር ሲቆጥርበኝ አይደል የሚኖር! እኔን ለማደናቀፍ አይደለም የሚመሳጠረው? ሌላውን ይህን አደራ ብሰጠው ከምኒልክ ጉን ተሰልሮ እንደ ሚወጋኝ አልጠራጠርም። ሁሉንም ደርሼበታለሁ፤ ዘውድና መን ግሥት የግድፈል ማመኳንንት የለኝም” አሉ አዲስ የሐንብ አገታቸውን ዌፍራ በጥርጣሬ ለየተመለከቱ።

“እገር ምድር ተጠራጥረህ በአንድ ሰው ላይ መተማመኑ አያ ሞጣም። በዚህ ነገር መኳንንቱም አዝናዋል፤ ተከዘዋልና አስብ በት” ብለዋቸው ወጡ።

የአዲስ የሐንብ ግስፈራሪያ ዱላ የሆነት፡ “ከርክ ባሻ ራስ አሉላ” የገገሠ ነገሥቱ ቀዳሚ ጦር ዋና አዝማች ሆነው ተክ ዜን ተሻግረው ጉዞአቸውን ወደ ጉዳም አተኑ። ቀደም ብሎ ንጉሥ ምኒልክ ዐባይን ሲሻገሩ ከእርሳቸው ጋር መፋጠጥን ጠልተው በረሃ ገብተው የነበሩት የጉዳም ራስ አዳልም ከመሸ ጉበት በረሃና ተራራ ተሰያይተው እጃቸውን ለአሉላ ሰጡ። አዲስ የሐንብም ዋናውን ሠራዊታቸውን ይዘው ወደ ጉዳም ሲዘልቁ የሁኔታውን ከባድነት የተገነዘቡት ምኒልክ ወደ ሸዋ ተመለሱ። አዲስ የሐንብ ምኒልክን ተከትለው ወድ ሸዋ በመዞ መት ፈንታ ወሎ ገብተው፤ በዚያ ዘመን መሐመድ አሊ በኋላ ግን ራስ ሚካኤል ከተባሉት ጋር ተገናኝተው ከሰነባቡቱ በኋላ፤ የግስፈራሪያ ዱላቸውን በወሎና በሸዋ መካከል አሥፍረው ራሳቸው ወደ ደብረ ታቦር ተመልሰው በሀገር ሽግግሎቻች አግ ካይነት ከምኒልክ ጋር መላላክ ጀመሩ።

የአዲስ የሐንብን ገገሠ ነገሥትነት የጉዳም ራስ አዳልና የወሎው መሐመድ አሊ አምነው ተቀብለው ገብተዋል። በዚህ ሆኖ የተነግ የሰሜን ኢትዮጵያ ጦር በአዲስ የሐንብ ዙሪያ ተክ ማችቷል። ከዚህ ሌላ ደግሞ፡ የከርክ ባሻ አሉላ ዝና ከላር እስከ ዳር ያስተባባሉ። ሠራዊታቸው የያዘው መሃሪያ ጥራትና ብዛት ከሆነው በላይ ሆኖ ይወራለታል። ያ ሁሉ ሠራዊት ወደ ሸዋ ጉዞ የጀመረ እንደሆነ ሊያደርስ የሚችለውን ጥፋት ምኒልክ እንደ ተገነዘቡት እርቅ ፈለጉ።

የምረክ እርት ሙሉ ለገጽ ስንት ነገሩ ዘንድ ተቀባይነት በግንኙነት ሆኖ ላይ እንዲገኝ ተሰጥቶ የሁለቱ ጦር ተራርቶ እንዲወጥር ከተደረገ በኋላ ምረክ ከአጼ ሮሳንስ ዘንድ ተርበዋል።

‘ባጠቀሱ ይጥሩ’ ብለው ሲጉነበሱ አጼ ሮሳንስም ከተቀዋቸው ተነስተው ምረክን አስተርበው አቅፈው ለሙጥቸው በዚያም እርት ምክንያት አስገምግሞ የነበረው የደም ደመና ከሀገሪቱ አየር ላይ ገፈፈ። በግራና ተኝ አስፍሶሮ የነበረው ጠላት አፈረ። ከሁሉም ደግሞ አሉላ ለጅቅ ተደሰቱ። በመሐል ሊትዮ አያ ዳግመኛ በእጃቸው ደም ባለመፍሰሱ ከፍ ባለ ደስታ ተዋው።

የሁለቱ ዘውድ ተናጣቂዎች ፋክክር በዕርት በርዶ ሰላም ወርዶ አጼ ሮሳንስ፣ ንጉሥ ምረክ፣ ራስ አሳልና ንጉሥ ሚካኤል ወሎ ውስጥ ሆነው በሃይማኖት ምክንያት በሀገሪቱ ውስጥ ሰላላው ልዩነትና ስለጠቅላላው ጉዳይ ምክክር ይዘው በነበረበት ወትት ከሐግሴን አስቸኳይና አስደንጋጭ መልእክት ደረሰ።

በምዕጥና በበጉስ ከነበሩት ግብዮች ጉያ ተወትረው ወደ ደጋው ሐግሴን እየወጡ መንደር እየዘረፉ ሕዝብ ሲያስወግቱ የነበሩት ደጃዝማች ወልደሚካኤል አመች ጊዜ አጋጠማቸውና ሐግሴንን ይዘው ወደ ትግራይ ለመዝመት በመዘጋጀት ላይ መሆናቸውን የሚያረዳ መልእክት ነበር የተላከው።

አጼ ሮሳንስ፣ የሙራራ መልእክት እንደ ደረሰባቸውም አላጋቸውን እንዲጠብቁ መቀሌ ላይ ትተዋቸው የነበሩት ራስ ባርያው ወደ ሐግሴን ተሻግረው ደጃዝማች ወልደሚካኤልን ወግተው አገሩን እንዲያደላድሱ ላኩባቸው። ራስ ባርያውም በፍጥነት ጉዞ ጀመሩ።

“ከዛሬ የተሻለ ጥሩ አጋጣሚ እናገኝኛለን በእጃችን ሊገባ ቡሩ የተከፈተው ለገር እንዳያመልጠን አደራህን” ብለው ግብዮች በቂ መግሪያ አስታጥተው ያስመተዋቸው ደጃዝማች ወልደሚካኤልም ተዘጋጅተው ወታደሮቻቸውን በታ በታ አስይዘው ሲጠባበቁ፣ ራስ ባርያው የሙራብን ወንዝ ተሻግረው ሲጎበኙት የወልደሚካኤል ወታደሮች ካደረገውበት በታ ሲገቡ ተኩስ

ተጀመረባቸው። በዚያም ጦርነት ራስ ባርያው ጥቂት መሪዎች ተበታተነ። ወልደሚካኤልም በነበራቸው ጦር ላይ ከራስ ባርያው የግሪኩትን መግሪያና ወታደር ወዋሪው በደብላጥ ጉለበቱ።

በሁኔታው አጼ ሮሳንስ እጅግ ተበላው። ግብፅን ሲያሸንፉ ምረክ እኩረቱ፣ ከምረክ ጋር ሲታረቁ ደግሞ ወልደሚካኤልም በተራቸው እኩረቱ፣ እንዲያውም ሐግሴንን እጅ አደርገው ትግራይን ለመውረር መዘጋጀታቸው የሚቀጠቀጥ ቁስል ሆነባቸው። ያን ቁስል የሚያሸር፣ ያን ጥቃት የሚበቀል የፈሰሰውን ደም የሚመልስ ዱላ መሰንዘር ደግሞ አስፈላጋቸው።

“ያ የግብዮች አሸክር የሆራውን በምተሸው የለም?” አሉ አጼ ሮሳንስ ስራስ አሉላ መርዶውን ሲነገሩዋቸው።

“አዩ ጌታዬ ለአሸክርነትስ መቶ በቃና ተላዋጫቸው ነው እንጂ” አሉ አሉላም የደረሰውን ነገርና የተጠሩበትንም ምክንያት ያወቁት መሆናቸውን ሲያረጋግጡላቸው።

“እውነትህን ነው ተላዋጭ ነው” ብለው ትክክለኛ ብለው ቆዩና ከሆዳቸው ውስጥ ጉበቱ የሚፈጃቸውን ነበልባላጂ ብስጭት በትንፋሻቸው ለግስጦጣት ሲሉ ደጋግመው ተነፈሱና።

“ታዲያ አሁንስ ምን ታስባለህ!” አሉና ጠየቁ። እኒያን ንጉሥ ምረክን አስፈርተው ለእርት ያንበረከኩላቸውን ያበሻው ግዕረን እንዲቸው ተርክ ‘ፓሻነት’ የደረሰላቸውን የጦር ገፈታ ተግሻቸውን በጉጉት እየተመለከቱዋቸው።

“ነገሙት ልሕድ ሌላ ምን ሐላብ ይኖረኛል ጌታዬ!” አሉ አሉላም ቆፍጠን ብለው።

“እንደ መልእክተኛው አነጋገር ከሆነ ግብዮች በርካት ያለ ሙድፍና መትረብስ ስተተውታል፤ በዛ ያለ ሰውም አስከትሏል ደባላል። ስለዚህ አብረን ነው የምንሔደው” አሉ አጼ ሮሳንስ።

“ምን ጌታዬ! ምን በደልኩት ምን አስተያየት ምን ተገኘ ብኝና እኔ እያለሁ ወልደሚካኤልን ቆም—ነገር ብለው ከሰው ቀጥረው ልህመት ግለትዎ!” አሉ ራስ አሉላም ትክክለኛ ብለው።

“ግዮትኮ ያለብህ ወልደ ሚካኤልን አይደለም፤ የነፃነት ባለ-
ገባዮች ግብያት ናቸው። ዘጸላው ሆነው ያዘ ያዘ የሚሉት የፈለ-
ገውን የሚሰጡት፤ የፈለጋቸውን የሚያሰጡት እነዚህ ናቸው።
አብሪን እንሁኑ የምልህም በዚህ የተነገ ነው” አሉ አጼ
ዮሐንስ ትክክል ብለው።

“ቢሆንስ ጌታዬ! ቢሆንስ! ግብያትን እናውቃቸው የለም?
ወልደሚካኤልን እናውቀው የለም? የግንኙነት ወንድነት ነው
የእርስዎን ነጋሪት የሚያስመታው? የእርስዎን ሠራዊት የሚያ
ስከትተው? ወልደ ሚካኤል በእኔ ፊት ነፋስ እንደሚያሳጋው
ጀገበቱ ነው። ይናቀዳልኝ ጌታዬ ይዘዙኝ አላሳናረዎትም” አሉ
አሉላ አልህ እየተናነቃቸው።

አጼ ዮሐንስ ትክክል ብለው ሰዎች ተውጠው ቆዩና አሉ
ላን በዐይናቸው ውሉ እንኳን በግዮት እየወጡ ነበሩ።

“ለመንግሥት ጽናት ከንጹ ልቤት ምስራቅ ነህ፤ ርቀኸህ ስት
ሐድ ደግሞ ይወገታል። አንተ ካልሐድከህ ለደግሞ ወልደሚካ
ኤልን የሚያንበረከክልኝ የለኝም። የልቤን የሚያደርሰልኝ የለም።
በታግኝነትና በእውነተኝነት የሚመክረኝ ማነው?” ብለው
እንደገና በሐላብ ተውጠው መናገር ሲያቅታቸው ራስ አሉላ
ተረብ አሉና።

“የወልደሚካኤል ጦር እኔን መከተ የሚያቆይ እንደማይሆን
ይመኑኝ! ውሉ ካደረደግሞ ግብያት እርሱን ያሳብጡትና እነዚህ
ዛሬ እርቅ የጠየቁትን መልሰው አሻፈረኝ ለግሉት ይቃጣቸዋል
ና መርቀው ይላኩኝ ጌታዬ” አሉ አሉላ።

አጼ ዮሐንስ ተበሳጭ ተወራጭና፤

“የወልደሚካኤል አብጠትና ድፍረት ዛሬ እርቅ የጠየቁንን
መልሶ ያሳብጣቸዋል” ያለው እውነትህን ነው። አሁንም
እንኳን የራስ ባርያውን ሞት ሰምተው ማገረምረም ጀምረዋል
የሚሉ ነገር ሰምቻለሁ። ግን ደግሞ አንተንስ ያሳጣኝ እንደሆነ
ባንተ ላይ ከፋ ነገር የደረሰ እንደሆነ ክንጼ መዛሉ አይደለም!
ብለው እንደገና በዝምታ ታፍነው ቆዩና።

“እንግሊዝ እርሳችን ሥራችን መጀመሩ ብቻ ሆኖ
መቅረብ ነው” አሉ ትክክል ብለው።

“እረ ጌታዬ በዚህ በታችሁ ይላሉ!”

“የሐግሴን ልጅ የዮሐንስ ወንድም” ብሎ በተናገረበት አንድ
በቴ የግብፅ አጭር ይሁን! የአባቱን ግዕረግ በተገና
ጸፈበት ትክክል የባደደ ቀሚስ ያጣልቅበት እኔስ በድገው ብሆን
በአባቱ በታላላቆቹ ወንድሞቹ ፊት አይከሰኝም! አይወቅስኝም
ነበር! እኔን በጣላኝስ አገሩን ይከፋት! አትዮጽዩን እናሉን
ከግብፅ ጋር ሆኖ ይውጋት!” ብለው አጼ ዮሐንስ እንደገና በት
ካዜ ተዋጡ።

“ወልደሚካኤል ሐደ ብለው ነው እንደዚህ የሚተከዙ
ጌታዬ እርሱኮ የግብፅ ተላዋጭ የሆነው ዛሬ አይደለም! ልጄን
ወደ ምሥር የላከው ጊዜ ነው የሐንሰን የከፋው አሁንም መድ-
ጋኒቱ ከነገራቸው መውቃት ነው። ውሉ ካደረ ተከታይ ይበዛል!
የሚያሳበበው ደግሞ የእርሱና የጌታቹ ወንድነት ሳይሆን የሐ
ግሴንን ሕዝብ እንዳያስተው ነውና...” ብለው አሉላ ተና-
ገረው ሳያበቁ።

“ምናልከ! ሕዝቡን እንዳያስተው አልከኝ! እውነትኮ የእርሱ
አባቶሪነት አንሶ የእርሱ ዘር አሰዳቢነት አንሶ ደገንና ጀግናውን
የሐግሴንን ሕዝብ አባብሎ ሆነ አስገድዶ ተከታይ እንዳያደ-
ርገው ፍጥነህ ድረስለት። እኔ እስከመለስም ትግራይንም ጠብቅ
የኢትዮጵያ አምላክ ይጠበቅህ፤ ያባቶቹ ጸሎት ይከተላህ”
አሉና አጼ ዮሐንስ የግስራራሪያ ፋቶውን ከመሻል ኢትዮ-
ጵያ እንደገና ወደ ሰሜን ኢትዮጵያ መሰሉት።

አሉላ፤ ከውሉ ገሥገሥው ዐደጥ ሲገቡ ከዚያ በፊትና ከዚያ
ያም በኋላ ተደርገው የግያውት አቀባበል ተደረገላቸው።
የትግራይ ሕዝብ ከየመንደሩ እየገራረደ ዐደጥን አስወገደ።
ራስ ባርያውን የገደሉትና ትግራይን ለመውረር ይዘጋጁ የነበሩት
ደጃዝማች ወልደሚካኤል “መጣሁ፤ መጣሁ” እያሰኙ በእነዚህ
የትግራይ ሕዝብ በወልደሚካኤል መሪነት በግብያት መጻፍ
የገባ እንደሆነ የገራሪ ብድር መመለሻ እንደሚሆን ተረድቶት

በጭንቀትና በመጥለል ላይ በነበረበት ወቅት አሉላ ሲደርስለት ለባዊ ደስታ፣ ለባዊ ዕረፍት፣ ለባዊ ኩራት ረኝታለች።

አሉላም ሕዝቡን የሚያረጋጋ ዐጥጅ አናግረው የራስ ባር ያውን አሸከርቶም ከየተበታተነበት ሰበሰቡ ከራሳቸው ሠራዊትም ጋር ሲያመር በትእዛዛቸው ሥር የነበረው የሠራዊታቸው ብዛት እስከ ሻያ ሺህ ድረስ ይሁን እንጂ ከወልደሚካኤል በስተኋላ የተሰለፉት ግብያቶችን ያህል እንደ ተዘጋጁና በየት በየት በኩል እንዳተኮሩ እስኪያጣሩ ድረስ ትግራይ ውስጥ መሰ ነባበት ግዴታ ሆነባቸው።

የትግራይን ሕዝብ አረጋግተው ከመረብ ወንሻ ግዶ ለሚጠበቃቸው ግዳጅ በመዘጋጀት ላይ እንዳለም ትግራይ ውስጥ ሌላ ተቀናቃኝ ተነሣባቸው።

የራስ ባርያው ልጅ ደጃዝማች ገብረመድህን ባርያው ያባታቸውን ግዛት ለማግኘት ባለተስፋ ነበሩና፣ “ለሐርስታይ ልጅ አልታዘዘም” ብለው ተነሡ። ያም ጣጣ ደግሞ ለአሉላ ተጨግሪ ሸክም ሆነባቸው። ከጓዳ ተርከካሪ ከወንዝ ግዶ ትግራይን እሸባሪ ከወደ ምዕዋዕ በኩል አገር ወራሪ ሦስት ጠላቶች መደዳውን አነጻጽረውባቸዋል። ከየትኛው ጋር ይፋለሙ? ችግሩን ዘርዘረው ወደ አጼ ዮሐንስ አመለከቱ። መልሱም፡

“ከቤቱ ውስጥ እንደዚህ ያለ ነገር ከተፈጠረ በይበልጥ እየከፋ እንዳይሄድ በተስታ እያስታመምክ ቶየኝ ። ገፍቶ ከመጣቡ ግን የወንድነትህን ሥራ ፈጽም፣ የሚያመች ከሆነ ደግሞ ወልደሚካኤል አገር እንዳያበላሽ ጦር ላክበት፣ አንተ ፕዕድዋን ለተህ እንዳትሐድ” የሚል ሆነ።

ከራስ ባርያው ልጅ ተጥሎ ደግሞ የራስ አሉላ የመጀመሪያ ባለቤታቸውና የሦስት ሴቶች ልጆቻቸው እናት የነበሩት ወይዘሮ ብትወጣም በቤታቸው ውስጥ ሸሌቱባቸውና ችግራቸውን አባባሉት።

“በቃኝ ልቶቼና የሰግሁትን ሰምቻለሁ፤ ከእንግዲህ ወዲያ እኔና እርሳቸው ባለና ሚስት ሆነን እንኖርም ቢቃኝ” ብለው ቀላውስትና ሽግግሎቻች እንዲያረኩባቸው ለሙት።

ወይዘሮ ብትወጣ ሰባት ዓመታት ከናሩበትና ሦስት ልጆች ከወለዱበት ቤት ለመውጣት ምክንያት አላጠም ነበር። ከዚያው ትግራይ ውስጥ ስለየ—ሰሐርቲ ከተባለው መንደር ተወላጅ ከነበሩት ወይዘሮ ልምላም ከተባሉ ሴት ራስ አሉላ ልጅ ግስ ወለዳቸውንና ከራስ አርአያ ልጅ ከወይዘሮ አምላሰም ጋር መልእክተኛ በየጊዜው መመላለሱን ሰምተው ነበር። ወረውገም ከሆለበት ለቃትመው የነገሩዋቸው በአሉላ የግሪሪግና የቼመት ዕድገት በቅናትና ምቀኝነት ተቃጥተው የነበሩት እነደበበ እነሐጉስና ገብረመድህን ነበሩ።

“በትግራይና በሐግቤን የተነሡባቸው ጠላቶች መቼ እነሡዋቸውና ነው እርስዎ ደግሞ ከቤት ውስጥ የተነሡባቸው? እባክዎ ይለሙኝ? በሀገር ላይ ጠላት ተነሡቶ ከቤት ደግሞ በጥብጥ ግስነሣት ምን ይባላል? ግንንስ ለመተም ነው? ከዚህ ወዲያ ከብር፣ ከዚህ ወዲያ ከብረት፣ ከዚህ ወዲያ ምቶች ምን ይሆናቸዋል? ነው እንደዚህ የሚያስቸግሩ?” ብለው የነፍስ አባታቸው ቢለምኑዋቸውም፤

“የሁሉንም አልፈላገም በቃኝ” ብለው አሻፈረኝ አሉባቸው።

“የውስጥና የውጪ ጠላቶች ባለጩነቱን ወቅት የችግራና የብስጭቱ ተካፋይና ረዳት መሆኑን ትታ ከሚጋፋኝ ጋር ተባባሪ ሆና እሐዳለሁ ካለች ምን እደርጋለሁ? ተዋት ትሐድ መንገዱን ጫርት ያድርግላት” ብለው አሉላም ቆረጡ።

ሁኔታውም ከአጼ ዮሐንስ ዘንድ ደረሰ ። ግራ ተኝን ተቆጥተው የፈረሰውን ትዳር ለማደስ አልፈለገም። “ካልተሰማሙ ምን ይደረግ” ብለው የሆዳቸውን በሆዳቸው ይዘው ዝም አሉ። ከመጀመሪያውም ቢሆን የአሉላን ከንድ በጋብቻ ለመያዝ ተመኝተው ነበር። ታዲያ አንዳንዶቹን ዘመዶቻቸውንና የቅርብ ባለሟሉቻቸውን በጠየቁ ቁጥር ያጥኙት መልስ፡ “ለወዲ ቁቢ ለወዲ ሐረስታይ” የምትሆን ሴት ከኛ አንዲት ይመኙብናል” የሚል ቅሬታ ስለነበረ፣ አሉላን በጋብቻ ክር ለመያዝ ሳይመኝቸው ተርፋ ነበር።

አሉላ፡ በገበሬ ልጅነታቸው የተነሣ በትግራይ መኳንንት አካባቢ እየተናቁና እየተጠሉ ሲሔዱ፡ ንጉሥ ነገሥቱ ደግሞ “የራሶች ራስ” የሚለው ማዕረግም እንዲቸው በሀገራቱርክ የታወቁትን “ቴርክ ፓሻ” ያሉዋቸውን የማስፈራሪያ ዱላቸውን መኳንንታቸውም አክብረውና ፈርተው እንዲታዘዙላቸው ከማድረግ አልተቆጠቡም ነበር።

ንጉሥ ነገሥቱ ያላቁትንና ያከበሩትን የአሉላን ጀግንነት ታማኝነትና ፈላጭ ቆራጭነት ያልተቀበሉ መኳንንትም አሉላን ጠልፈው ለመጣል ወጥመድ ሲዘረጉባቸው መናራቸውን አጣርተው የሚያውቁት አጼ የሐንስ፡ “አሉላ ሳይጠየቅ፡ አሉላ ሳይሰማማበት፡ አሉላ ይሁን ሳይል አይሆንም” እያሉ መኳንንቱ ቻቸውንና ባለጧሎቻቸውን ማሳፈር ያውቁበት ነበር።

የአሉላ ወንድላጤነት ያለበትቸው ንጉሥ ነገሥት ያለምንም ማመንታት የአምላሱን እጅ እንዲጨብጥላቸው ምኞታዊ ትእዛዝ ላኩባቸው ፡ ራስ እርሷም ቢሆኑ ከራሳቸው በላይ ራስ ለሆነው የገበሬ ልጅ አሸከራቸው ‘የልጃቸውን የአምላሱን እጅ አልለጥም’ ለማለት ከማይቃጠቡት ጊዜ ላይ መድረሳቸውን አምነዋልና!! “ምንም እንኳን ክኔ አብራክ ብትወጣም የየሐንስ ልጅ ናት ። ከርሱ ፈቃድ አኔም ሆንኩ እርሷ እንወጣም ። አሉላም ቀደም ብሎ ይመኛት እንደነበረ ዐውቃለሁ ። ስለዚህ ከጊዜው ፈቃድ መውጣት የሚችል ማንም የለምና ፈትጃለሁ” ብለው የአምላሱን እጅ ለድሮ አሸከራቸውና ለኋለኛው “ቴርክ ባሻ አሉላ” አስረከቡ።

የጠቅላላው የሀገሪቱ ጉዳይ ከንጉሥ ነገሥቱ ቀጥሎ ያረፈው በአሉላ ላይ ቢሆንም፡ ከሁሉም ከሁሉም ደግሞ የደጃዝማች ወልደሚካኤል ‘ማን አለብኝነት’ ለገናናው ጦረኛ አሉላ አባነጋ ከራት የመረረ ቢሆንም፡ ከዚያ በፊት ከማንኛዋም ሴት ያላገኙትን ፍቅርና ሰላም ከአምላሱ ለማግኘት በመቻላቸው የደረሱበትን የማዕረግና የጸጋ ልቀት ለማጣጣም ችለዋል።

ይሁን እንጂ፡ ለፍቅራቸው ማጣጣሚያ የሚሆን ልጅ ለማግኘት ሳይችሉ ቀሩ ። ይህም ብቻ ሳይሆን ጀግንነታቸውና ታማኝነታቸው ያስገኘላቸውን ታላቅ ማዕረግና ዝና ይዘው ወደ ታላቅ

ቤተሰብ ቢገቡም፡ በትግራይ መኳንንት ዘንድ ልባዊ ተቀባይነት አላገኙበትም ። እንዲያውም የራስ አርአያን ልጅ በማግባታቸው “ምን ቢያሰብ ነው? እንደ ቴዎድሮስ በጋብቻ ተንጠልጥሎ ለመንገሥ ነው?” የሚል ጥርጣሬ በመኳንንቱ አእምሮ ተቀረጾና የተቃዋሚዎቻቸውን አንድነት እያጠናከረባቸው በመሔዱ የእዲሲቱ ፍቅረኛ ባለቤታቸው ወንድም የድሮው ጥሰኛቸው ደበበ አርአያ የአሉላ ተቃዋሚዎች ተጠሪ ሆኑ።